

รายนามนักวิจัย

หัวหน้าโครงการ

ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน

นักวิจัย

ผศ.ดร.อนุชัย รามวงษ์กูร

ดร.นลินรัตน์ รักกุศล

นายประเสริฐ เฉยคิย

นางสาวสุภธิดา ศิริวงศ์

ผู้ประสานงานโครงการ

นางคลจิตต์ ยุกตะนันท์

ผู้ช่วยวิจัย

นายกิตติพันธ์ พันสมร

นางสาวอรอนงค์ อินทรหะ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โดยรองผู้อำนวยการ และผู้อำนวยการฝ่าย 4 รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล งานนี้จะไม่สำเร็จออกมาเช่นนี้ถ้าหากไม่ได้รับความสนับสนุนด้านข้อมูลและความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์จากผู้ทรงคุณวุฒิเป็นจำนวนมาก ซึ่งประกอบด้วยภาคธุรกิจเอกชน ข้าราชการ และพนักงานของรัฐในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ รวมทั้งนักวิชาการที่มีบทบาทสำคัญในวงการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท โดยรายชื่อของผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านี้ทั้งหมดทั้งที่เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้สนทนากลุ่ม และคณะกรรมการ ปรากฏอยู่ในภาคผนวก ก ของรายงานฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์คมสัน โพธิ์คง รองคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ที่กรุณาให้ความกระจ่างในประเด็นกฎหมาย ทำให้งานวิจัยนี้สามารถระบุประเด็นของปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างชัดเจน

คณะผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่าผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดล้วนมีความห่วงใยและยินดีที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่บดบังการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยประสบอยู่ในปัจจุบัน และอาจจะมีผลทำให้การพัฒนาประเทศล่าช้าลงประเทศเพื่อนบ้านถ้าหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างทันทั่วถึง คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะช่วยให้ความกระจ่างต่อปัญหาที่ประเทศไทยกำลังประสบ คือ การเชื่อมต่อระหว่างโลกของการทำงานและโลกของการศึกษาเข้าด้วยกัน เพื่อเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ของประเทศไทยเป็นไปอย่างต่อเนื่องโดยชี้ให้เห็นว่าปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญอยู่ที่ใด และมีแนวทางที่จะแก้ปัญหานี้อย่างไร

ความผิดพลาดที่ยังคงมีอยู่ในรายงานฉบับนี้เป็นความรับผิดชอบเฉพาะคณะผู้วิจัยเท่านั้น

คณะผู้วิจัย

กุมภาพันธ์ 2559

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้พยายามที่จะค้นหาสาเหตุว่าเพราะเหตุใด ขณะที่ประเทศไทยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงาน ตลอดจนสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมเป็นจำนวนมาก เหตุใดจึงไม่สามารถเชื่อมต่อโลกของการทำงานและโลกของการศึกษาเข้าด้วยกันอย่างชัดเจนให้กลายเป็นมาตรฐานเดียวที่ใช้ได้ทั้งประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้ประเทศได้มีโอกาสในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ไม่ตกอยู่ในภาวะการติดกับดักที่ไม่สามารถยกระดับขีดความสามารถในการผลิตของประเทศได้ดังเช่นในปัจจุบัน เป็นเหตุให้ประเทศขาดสมรรถนะในการแข่งขันเนื่องจากการผลิตสินค้าที่ต้องใช้แรงงานราคาถูกส่วนใหญ่เป็นหลัก แต่มีต้นทุนค่าแรงสูงกว่าประเทศคู่แข่ง ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถยกระดับนวัตกรรมในการผลิตให้สูงขึ้นได้เนื่องจากความจำกัดในคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์

คำตอบที่ได้จากการศึกษานี้ก็คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างปฏิบัติตามกฎหมายที่รองรับการปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยไม่มีการประสานงานเพื่อประโยชน์โดยรวมของประเทศเท่าที่ควร ทางแก้ในเรื่องนี้ก็คือการพยายามปรับแก้กฎหมายให้เกิดการประสานงาน รวมถึงมีการจัดทำโครงการนำร่องเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติจริง รวมทั้งต้องมีคลังข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของแรงงานแต่ละคน มีการยืนยันและรับรองความรู้ทักษะของแต่ละบุคคล เพื่อยกระดับทักษะและความรู้ด้วยการต่อยอดให้สูงขึ้นต่อไป

คำกุญแจ: การเชื่อมต่อระหว่างโลกของงานและโลกการศึกษา ทรัพยากรมนุษย์ ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ กฎหมายเพื่อการประสานงาน

Abstract

This research attempts to investigate why the connectivity between the world of work and the world of education is not without considerable obstacle. Such failure results in difficulties to continual improvement of skills and experiences and the levels of knowledge as well as education of human resources in Thailand. Consequently, the Thai economy has been fallen into the middle income trap with its inability to compete in products from both labor intensive activities as well as high level of innovation, because of relatively high cost of unskilled wages as well as inadequate number of skilled workers.

The findings in this study reveal that most related agencies whose functions are clearly regulated by the Acts designed for the functioning of their organizations demonstrate the lack of coordination among them. In many cases, their functions are overlapping. The solution to this problem is to design the new Act that will bring all related agencies to work in complementarity of the other's works. The solution also includes a pilot study to prove that the connectivity between the world of work and that of education is actually possible. Such connectivity also requires big data set that contains details of each individual knowledge, skills and work experiences of the ones who want to improve their knowledge, skills and experiences further. Such data set must be verified for their accuracy for further evaluation.

Keywords: The connectivity between the world of work and that of education, knowledge, skills and work experiences, the Act designed for complementarity

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

1. ความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ต่อการพัฒนาประเทศ

ทรัพยากรมนุษย์ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุดในระบบเศรษฐกิจของประเทศ ประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจล้วนแต่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง สำหรับประเทศไทย ปัญหาภัยคุกคามของการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาการผลิตของไทยยังขาดคนวัดกรรมที่จะเกิดขึ้นได้จากการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูง การที่ประเทศไทยมีปัญหาการส่งออกในปีที่ผ่านมาทั้งปี ส่วนหนึ่งเป็นการสะท้อนข้อเท็จจริงว่าประเทศไทยไม่สามารถอาศัยการผลิตโดยแรงงานราคาถูกจากประเทศเพื่อนบ้านอีกต่อไป เพราะประเทศเหล่านั้นสามารถผลิตสินค้าที่มีต้นทุนค่าแรงต่ำกว่าประเทศไทยได้ ขณะเดียวกันประเทศก็ไม่สามารถยกระดับนวัตกรรมการผลิตให้แข่งขันกับประเทศที่มีความก้าวหน้ามากกว่าได้เพราะขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพ ประเทศจึงตกอยู่ในภาวะที่ถูกกดดันจากปัญหาทั้งสองด้านพร้อมกัน

2. การไม่สามารถยกระดับฝีมือแรงงานได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากคำนึง ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนโครงสร้างผลตอบแทนที่ไม่จูงใจให้ผู้นิยมศึกษาในสายอาชีวศึกษา ซึ่งมีความสำคัญต่อการยกระดับการผลิตของประเทศแล้ว สำหรับผู้ที่มีการศึกษาดังแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นลงมาซึ่งเป็นแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศก็ไม่มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถของตนอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาเองถึงแม้ว่าจะมีการจัดทำหลักสูตรบนพื้นฐานสมรรถนะ แต่ก็มีมาตรฐานที่จะต้องได้รับการรับรองหลายมาตรฐาน นอกจากมาตรฐานฝีมือแรงงานที่จัดทำโดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน แล้วยังมีมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพที่จัดทำโดยสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ถึงแม้จะมีการร่วมมือการทำงานเพื่อลดปัญหาดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานเหล่านี้ก็ยังไม่สามารถกำหนดมาตรฐานให้เป็นหนึ่งเดียวและแปลงมาตรฐานเหล่านั้นให้เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้สถาบันการศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรให้เหมือนกันทั้งประเทศได้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ไม่สามารถเชื่อมต่อโลกของการทำงานเข้ากับโลกของการศึกษาให้เป็นเนื้อเดียวกันได้ในระดับหนึ่ง เพื่อเปิดโอกาสให้คนงานได้มีโอกาสพัฒนาฝีมือแรงงาน เกิดเป็นความก้าวหน้าในชีวิต และเป็นการยกระดับการผลิตของประเทศโดยรวม เมื่อการเชื่อมต่อไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกระดับฝีมือแรงงานก็ไม่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่หน่วยงานหลักที่ควรมีหน้าที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ อันประกอบด้วยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเชิงนโยบาย และได้มีการออกแบบกรอบมาตรฐานคุณวุฒิของประเทศ (National Qualifications Framework: NQF) และมีการเชื่อมต่อกับมาตรฐานภูมิภาคและมาตรฐานสากล ขณะที่

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน ได้พยายามสร้างมาตรฐานฝีมือแรงงาน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อช่วยยกระดับฝีมือแรงงานของผู้ที่ประกอบอาชีพอยู่แล้วและคุ้มครองแรงงานให้ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพซึ่งถูกออกแบบมาให้ทำหน้าที่รับรองคุณวุฒิทางการศึกษาและมาตรฐานฝีมือแรงงาน ส่วนหนึ่งก็ทำหน้าที่ทดสอบมาตรฐานและยกระดับฝีมือแรงงานด้วย แต่ยังไม่สามารถเชื่อมต่อหลักสูตรกับคุณวุฒิวิชาชีพเข้าด้วยกันให้เกิดผลทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ขณะที่สถาบันการศึกษาภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาก็ได้มีการจัดทำหลักสูตรบนพื้นฐานสมรรถนะวิชาชีพ และมีการเทียบโอนความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในระดับหนึ่ง เช่นเดียวกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ก็มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของสถานฝึกอบรมภายใต้สังกัด และมีการร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่มีระบบที่เป็นมาตรฐานกลาง

ลักษณะเช่นนี้เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งที่จะทำให้คนงานที่มีเวลา ความรู้ความสามารถ ตลอดจนมีปัญหาข้อจำกัดในการมีทรัพยากร พัฒนาความรู้ความสามารถเพิ่มเติม จึงเป็นการยากอย่างยิ่งที่คนงานเหล่านี้จะมีแนวทางในการยกระดับความรู้ความสามารถของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

3. สาเหตุสำคัญของปัญหา

การที่แต่ละหน่วยงานต่างทำหน้าที่ของตนตามบทบาทที่มีตามกฎหมาย ถึงแม้จะมีการร่วมมือกันบ้างในบางกรณี แต่การดำเนินการในลักษณะต่างฝ่ายต่างทำตามอำนาจหน้าที่ที่แต่ละหน่วยงานมีโดยไม่มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนว่าหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานด้านนโยบาย หน่วยงานใดเป็นหน่วยปฏิบัติงาน และหน่วยงานใดเป็นหน่วยประสานงานและให้การรับรองมาตรฐานต่างๆ ทำให้หน่วยงานเป็นจำนวนมากอาจจะทำหน้าที่ซ้ำซ้อนกัน อีกทั้งไม่สามารถประสานงานกันเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติโดยรวมได้ดีเท่าที่ควร ทางแก้ในเรื่องนี้จำเป็นจะต้องเริ่มจากการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ไม่ให้ทำงานซ้ำซ้อนกัน คือ จำแนกออกเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในเชิงนโยบาย หน่วยงานที่มีหน้าที่ปฏิบัติ และหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการประสานงานและให้การรับรอง โดยจะต้องมีกฎหมายเพื่อจัดระบบ โครงสร้างการทำงานและประสานงาน เพื่อให้ทุกหน่วยงานปฏิบัติตามหน้าที่ของตนตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกฎหมายดังกล่าวจะต้องไม่ขัดแย้งกับกฎหมายเฉพาะของแต่ละหน่วยงาน โดยมีรัฐมนตรีจากหลายกระทรวงร่วมรักษาการตามกฎหมายดังกล่าว ลักษณะนี้จะทำให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ เป็นเอกภาพ ไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน โดยในกรณีนี้หน่วยงานที่ควรจะทำหน้าที่รับรองและเชื่อมต่อระหว่างโลกของงานและโลกของการศึกษาก็คือ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

4. ข้อเสนอแนะในการศึกษาที่สามารถแก้ปัญหาได้จริง

จะเห็นได้ว่าการศึกษาในครั้งต่อไปคือ จะต้องศึกษว่านอกจากปัญหาในแง่กฎหมายที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีปัญหาอื่นใดที่ยังไม่พบในการศึกษานี้หรือไม่ที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง ถ้าพบได้จะได้แก้พร้อมกับปัญหากฎหมาย ซึ่งจะต้องไปศึกษากฎหมายของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และออกแบบกฎหมายใหม่ที่ช่วยให้ทุกหน่วยงานทำงานประสานกันได้โดยไม่ขัดแย้งกับกฎหมายเดิมของแต่ละหน่วยงานมีอยู่

นอกจากนั้นควรจะต้องดำเนินโครงการนำร่องเพื่อเชื่อมต่อโลกของงานกับโลกของการศึกษาให้ดำเนินไปได้จริง ซึ่งในขั้นแรกได้มีการพิจารณาความพร้อมของมาตรฐานวิชาชีพที่ได้มีการจัดทำไว้อย่างละเอียดครอบคลุมพอสมควร อีกทั้งยังเป็นอาชีพในภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ นั่นก็คือ มาตรฐานฝีมือแรงงานในภาคการผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งประเทศไทยมีความชำนาญมากกว่าทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียน และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้หลักเข้าประเทศ อีกทั้งประเทศไทยมีความได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และโครงสร้างพื้นฐานโดยรวมมากกว่าทุกประเทศในภูมิภาค ส่วนอีกอุตสาหกรรมหนึ่งที่ควรดำเนินการเพื่อลดความสูญเสียจากอุบัติเหตุเพลิงไหม้จากปัญหาไฟฟ้าลัดวงจรคือ มาตรฐานช่างฝีมือไฟฟ้า

เครื่องมือที่สำคัญที่จะเชื่อมต่อโลกของงานและโลกของการศึกษาเข้าด้วยกันก็คือ ข้อมูลรายบุคคลของผู้ที่จะได้รับการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพทางทักษะและประสบการณ์การทำงาน และจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งจะอยู่ในรูปของแฟ้มข้อมูลรายบุคคลของผู้ประสงค์จะพัฒนาความรู้ความสามารถและประสบการณ์เพื่อต่อยอดความรู้และความสามารถที่มีอยู่ ข้อมูลดังกล่าวควรเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้และได้รับการรับรองแล้วจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องว่าเป็นความจริง เพื่อจะได้ถูกนำไปประเมินในการขอต่อยอดความรู้หรือประสบการณ์ต่อไป หน่วยงานที่รวบรวมข้อมูลดังกล่าวมีชื่อเรียกว่า คลังหน่วยกิต หรือ Credit bank ซึ่งจะต้องมีข้อมูลขนาดใหญ่มาก (Big data) ถ้าหากมีผู้ประสงค์จะพัฒนาดตนเองเป็นจำนวนหลายล้านคน ซึ่งก็คือบุคคลที่อยู่ในกำลังแรงงานหรือทรัพยากรมนุษย์ของประเทศเป็นส่วนใหญ่ในปัจจุบัน การมี Credit bank จะช่วยให้ระบบการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงต้องมีการศึกษาคูขานไปด้วยว่า Credit bank ดังกล่าวควรจะมีการจัดการในลักษณะใด และใครควรจะเป็นเจ้าภาพในการดูแล Credit bank ดังกล่าว สามารถเรียกใช้งานได้สะดวกมากน้อยเพียงใด อีกทั้งมีการรับประกันความถูกต้องของข้อมูลได้มากน้อยเพียงใด เพื่อให้การเทียบโอนและต่อยอดความรู้ตลอดจนทักษะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สารบัญเรื่อง

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	i
บทคัดย่อ	ii
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	iv
สารบัญเรื่อง	vii
สารบัญแผนภาพ	ix
สารบัญตาราง	x
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของประเด็นปัญหา	1
การเทียบโอนมาตรฐานวิชาชีพและคุณวุฒิทางการศึกษาในฐานะทางเลือก	3
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	6
ประเด็นที่ศึกษาในบทต่อๆ ไป	6
บทที่ 2 ทบทวนความรู้เบื้องต้น	8
สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)	8
บทบาทหน้าที่ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน): ขอบข่ายและอำนาจหน้าที่	12
กรณีของประเทศมาเลเซีย	16
การจัดการฝึกอบรมความรู้ทางเทคนิคและอาชีวศึกษาของมาเลเซีย	18
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	20
การเก็บข้อมูล	20
คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์	21
คำถามสำหรับคณะทำงานเพื่อการพิจารณา	24
บทที่ 4 ข้อค้นพบจากการวิจัย	29
ประเด็นที่จะนำเสนอ	29
ความเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	29
ความเห็นจากการสัมมนากลุ่มย่อย	35
สรุปประเด็นการประชุมคณะทำงานสองครั้ง	39
ข้อค้นพบทั้งหมดในภาพรวม	48

	หน้า
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	52
บทสรุป	52
ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	56
ภาคผนวก	57
ภาคผนวก ก	
ภาคผนวก ข	
ภาคผนวก ค	

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1.1 รูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ	4
แผนภาพที่ 2.1 ระบบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ	13
แผนภาพที่ 2.2 Malaysian Qualifications Framework	18

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 สัดส่วนนักเรียนอาชีวศึกษาเมื่อเทียบกับสายสามัญ	1

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของประเด็นปัญหา

การผลิตแรงงานกึ่งมีฝีมือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่มีการดูแลโดยคณะกรรมการอาชีวศึกษา สำหรับการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาโดยสถาบันการศึกษาของรัฐ และคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานที่จะอาจจะมีส่วนช่วยให้ประเทศไทยก้าวข้ามพ้นไปจากประเทศรายได้ปานกลางได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพราะอุปสรรคที่สำคัญที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน (2558) ก็คือผลผลิตภาพในการผลิตของแรงงานในบางสาขาลดลง และในบางสาขาเพิ่มได้ค่อนข้างล่าช้ามาก เนื่องจากไม่สามารถนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิตได้ เนื่องจากแรงงานไม่มีความรู้เพียงพอ ทำให้การผลิตส่วนใหญ่ของประเทศไทยยังคงใช้แรงงานไร้ฝีมือทั้งจากภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านเป็นส่วนใหญ่ การใช้นวัตกรรมการผลิตเพื่อยกระดับผลผลิตภาพแรงงานให้สูงขึ้นจะต้องใช้แรงงานกึ่งมีฝีมือและแรงงานมีฝีมือเป็นส่วนใหญ่ให้มากที่สุด ในขณะที่ประเทศไทยได้ตั้งเป้าหมายในการผลิตผู้สำเร็จอาชีวศึกษาเทียบกับผู้สำเร็จการศึกษาสายสามัญให้ได้ร้อยละ 60 : 40 ผลที่เกิดขึ้นจริงกลับมีลักษณะตรงกันข้าม ดังนี้

ตารางที่ 1.1 สัดส่วนนักเรียนอาชีวศึกษาเมื่อเทียบกับสายสามัญ

พ.ศ.	รวม	ชาย	หญิง
2250	39 : 61	n.a.	n.a.
2551	39 : 61	n.a.	n.a.
2552	37 : 63	46 : 54	30 : 70
2553	36 : 64	44 : 56	30 : 70
2554	35 : 65	43 : 67	27 : 73
2555	34 : 66	43 : 67	26 : 74
2556	32 : 68	41 : 59	25 : 75
2557	32 : 68	41 : 59	23 : 77

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ 2558

นอกจากนั้นอัตราการออกกลางคันของนักเรียนอาชีวศึกษายังมีค่อนข้างสูง จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556) ที่ได้สำรวจและติดตามการออกกลางคันของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ช่วงปีการศึกษา 2552-2554 จากสถานศึกษา 353 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 85 ของจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด พบว่า อัตราการออกกลางคันสูงถึงร้อยละ 27.52 ขณะที่อัตราการออกกลางคันของนักเรียนสายสามัญศึกษามีไม่มาก (ทัศนิน วรรณเกตุศิริ และคณะ 2558) ทำให้อัตราการสำเร็จการศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษามีสัดส่วนที่น้อยกว่าตัวเลขในตารางที่ 1.1 ที่ได้นำมาแสดง เกิดเป็นปัญหาขาดแคลนแรงงานฝีมือและกึ่งฝีมือดังกล่าว

ส่วนสาเหตุของการเข้าศึกษาในสัดส่วนที่ต่ำกว่าและการออกกลางคันมีสัดส่วนมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาสายสามัญ เพราะถึงแม้จะมีความต้องการผู้สำเร็จอาชีวศึกษาเกินปริมาณที่ผลิตได้ แต่อัตราเงินเดือนหรือผลตอบแทนก็ยังไม่จูงใจพอ ทั้งนี้มีสาเหตุจากการที่เงินเดือนในระบบราชการที่มีสัดส่วนสำคัญของตลาดแรงงานของแรงงานที่มีฝีมือหรือเป็นแรงงานวิชาชีพเป็นส่วนใหญ่ ถูกกำหนดให้ผลตอบแทนตามคุณวุฒิทางการศึกษาซึ่งเทียบกับจำนวนปีที่ศึกษาเป็นหลัก มากกว่าสาขาและสถาบันที่สำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยที่สะท้อนคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ที่สำเร็จ ปวช. จึงได้เงินเดือนน้อยกว่า ปวส. และผู้สำเร็จ ปวส. ได้เงินเดือนน้อยกว่าผู้สำเร็จปริญญาตรี เพราะมีจำนวนปีที่ศึกษาน้อยกว่า ในขณะที่ภาครัฐกิจเอกชนถึงแม้ว่าจะสามารถให้ผลตอบแทนที่มีความยืดหยุ่นได้มากกว่า ก็เลือกที่จะไม่ให้เงินเดือนแก่ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี เนื่องจากเหตุผลที่ว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเรียนรู้งานได้เร็วและฝึกอบรมเพิ่มเติมได้ง่ายกว่า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมีอัตราว่างงานสูง ภาครัฐกิจเอกชนจึงสามารถเลือกผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพดีได้ง่ายกว่าและให้เงินเดือนได้สูงกว่า

จากการทดสอบด้วยข้อสอบมาตรฐาน Program for International Student Assessment: PISA ในปี 2555 ก็พบว่า คะแนนสอบของนักเรียนอาชีวศึกษาของทั้งภาครัฐและเอกชนอยู่ในระดับต่ำที่สุดโดยนักเรียนอาชีวศึกษาของโรงเรียนรัฐมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าของโรงเรียนเอกชนเล็กน้อย ทั้งหมดนี้เป็นการสะท้อนสถานภาพทางเศรษฐกิจและทางสังคมของผู้ปกครองประกอบกับความพร้อมของตัวนักเรียน ซึ่งมีผลต่อไปถึงการที่ทำให้การออกกลางคันมีอัตราสูง เนื่องจากเป็นปัญหาซับซ้อนประกอบกับความไม่พร้อมของครอบครัวที่ทำให้มีปัญหาการไม่ใส่ใจเล่าเรียนของผู้เรียนในสาขาอาชีวศึกษาเท่าที่ควร ถูกชักจูงไปสู่ทางเลือกในรูปแบบต่างๆ ได้ง่ายกว่า ในขณะที่ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาทั้งหลาย สถานประกอบการทั้งหลายต่างรายงานถึงความพึงพอใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งเท่ากับว่าสถานศึกษาได้คัดกรองคุณภาพของนักเรียนที่มีความพร้อมในการเรียนและการทำงานไม่เพียงพอได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากการออกไปจากระบบก่อนหน้านี้ ทำให้ตัวเลขออกกลางคันมีสัดส่วนค่อนข้างสูงดังที่ได้กล่าวไปแล้ว นอกจากนั้นในบรรดาผู้ที่สำเร็จการศึกษาและประสงค์จะเข้าสู่ตลาดแรงงานก็มีเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นไม่ทั้งหมด เพราะที่เหลือยังคงต้องการศึกษาต่อเพื่อรับเงินเดือนที่สูงกว่า

และโอกาสที่ดีกว่าในอนาคต ส่วนผู้ที่ออกมาทำงานก็ทำงานอยู่เพียงระยะหนึ่ง ถ้ามีโอกาสก็เลือกที่จะศึกษาต่อ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว การขาดแคลนผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาในปัจจุบันจึงเป็นการขาดแคลนที่ค่อนข้างจะถาวร

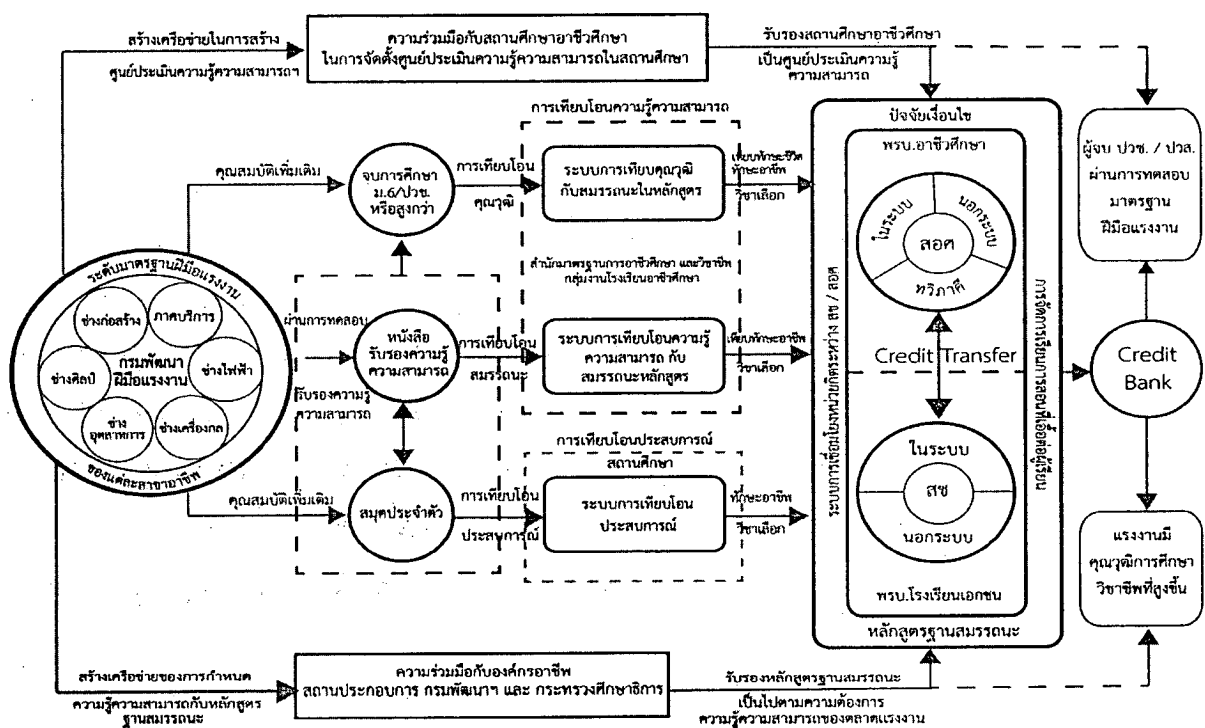
คณะกรรมการอาชีวศึกษาเองก็มิได้นิ่งนอนใจ พยายามหารูปแบบ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อกลางที่หลากหลาย รวมทั้งออกแบบหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นเพิ่มมากขึ้น เน้นการฝึกงานร่วมกับสถานประกอบการเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถจูงใจให้มีการเข้ารับการศึกษอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญได้ เพราะผลปรากฏว่าสัดส่วนดังกล่าวกลับลดลงตามลำดับ ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่าความหวังที่จะทำให้นักเรียนสายสามัญสนใจที่จะเรียนอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้นภายใต้โครงสร้างผลตอบแทนและเจตคติ ตลอดจนค่านิยมและวัฒนธรรมในสังคมที่จะพลิกให้อาชีวศึกษากลับมามีสัดส่วนเพิ่มขึ้น จึงเป็นความหวังที่ไม่น่าจะเป็นไปได้จริง จึงมีคำถามเพิ่มเติมว่าภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวจะมีวิธีใดบ้างที่จะยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานของไทยให้สูงขึ้นได้ โดยมีทางเลือกใหม่ที่ไม่ถูกจำกัดโดยปัญหาโครงสร้าง วัฒนธรรม ประเพณี และเจตคติ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

1.2 การเทียบโอนมาตรฐานวิชาชีพและคุณวุฒิทางการศึกษาในฐานะทางเลือก

ในต่างประเทศทุกประเทศที่มีระบบการศึกษาสายสามัญและอาชีวศึกษาควบคู่กันไป ในประเทศที่มีความก้าวหน้าทางความคิดด้านการศึกษา และการยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา ประเทศในสหภาพยุโรป อังกฤษ นิวซีแลนด์ และแม้แต่ประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทย ก็มีมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติที่สามารถเทียบกับการอบคุณวุฒิทางการศึกษาวิชาชีพได้ โดยมีคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานในทักษะอาชีพต่างๆ ในระดับต่างๆของแต่ละอาชีพ โดยที่มาตรฐานดังกล่าวสามารถแปลงเป็นหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพได้ทั้งหมด โดยสถานศึกษาวิชาชีพจะต้องจัดหลักสูตรที่เป็นกรอบคุณวุฒิวิชาชีพให้สอดคล้องกับมาตรฐานต่างๆ ที่ได้ถูกกำหนดขึ้น วิธีการเช่นนี้ทำให้การเทียบโอนระหว่างมาตรฐานฝีมือแรงงานกับคุณวุฒิทางการศึกษาสามารถเทียบโอนกลับไปได้ เป็นการทำให้โลกของการทำงานเชื่อมต่อกับโลกของการศึกษาได้อย่างลงตัว

ส่วนที่จะเข้ามาเชื่อมต่อกับจุดนี้คือ แฟ้มประวัติประสบการณ์ของการทำงาน (Port-folio) และคุณวุฒิทางการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยของแรงงานแต่ละคน เมื่อมีแฟ้มดังกล่าวคนงานก็จะสามารถนำแฟ้มนี้ไปขอให้คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องทำการประเมินว่าถ้ามีการศึกษาเช่นนี้ มีประสบการณ์เช่นนี้ ถ้าประสงค์จะศึกษาต่อ จะเทียบกับวิชาใดได้บ้าง การดำเนินงานในลักษณะเช่นนี้หรือในทางกลับกัน สถานทำงานจะประเมินสมรรถนะของคนงานจากแฟ้มดังกล่าวได้ด้วยเช่นกัน

แผนภาพที่ 1.1 รูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ

ที่มา: อนุชัช รามวงษ์กุล และนลินรัตน์ รักกุศล, 2558

ก็จะทำให้ระบบทั้งระบบทำงานได้อย่างที่กล่าวมาแล้ว โลกการทำงาน โลกของการศึกษาก็สามารถเชื่อมต่อกันได้โดยสมบูรณ์

ในปัจจุบันประเทศไทยมีอย่างน้อยสามหน่วยงานที่พยายามทำมาตรฐานฝีมือแรงงาน ซึ่งถึงแม้จะมีการประสานกันในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีลักษณะต่างฝ่ายต่างทำตามหน้าที่ที่ได้มีกำหนดไว้ในกฎหมายของแต่ละหน่วยงาน ได้แก่ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งเป็นองค์การมหาชน สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน ขณะที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้ทำกรอบ

คุณวุฒิแห่งชาติ (National qualification framework, Thailand : NQF) ขณะที่หน่วยงานที่มีการเทียบโอนคุณวุฒิทางการศึกษาภายในกระทรวงศึกษาธิการเอง คือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งดูแลโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ก็ยังไม่สามารถเทียบโอนกับสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐได้เนื่องจากเป็นหน่วยงานต่างสังกัด อีกทั้งมีความวิตกในด้านคุณภาพการศึกษาที่อาจจะต่างกัน ถึงแม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีดำริในปัจจุบันว่าจะเข้าไปดูแลสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งจะทำให้เกิดการเทียบโอนกันได้ระหว่างสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชนได้ในภายหลังก็ตาม ที่ ขณะที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงานจะเน้นการพัฒนามาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อนำไปจ่ายผลตอบแทนตามระดับฝีมือแรงงานอย่างแท้จริง ขณะที่นายจ้างจำนวนหนึ่งที่เน้นผลกำไรเป็นสำคัญก็ไม่ประสงค์จะให้มีการรับรองฝีมือแรงงานอย่างเป็นทางการ เพราะเกรงว่าจะต้องจ่ายค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น ส่วนสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จะเน้นการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเข้ากับหลักสูตรการศึกษา แต่ก็ยังทำได้ไม่ครอบคลุมทุกฝีมือแรงงานและทุกหลักสูตร ขณะที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ได้มีความพยายามในการจัดทำ Credit bank จากผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมจาก กศน. ทั่วประเทศในระดับที่ต่ำกว่าอุดมศึกษาลงมา เพื่อประโยชน์ในการเทียบโอนความรู้ภายในหน่วยงานของตนเป็นหลัก ในขณะที่หน่วยงานซึ่งทำหน้าที่รวบรวมคุณวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงานของคนงานแต่ละคน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนทั้งหมดยังไม่มีในประเทศไทย

ทางแก้ที่ควรจะเป็นก็คือ จะต้องศึกษาว่าเพราะเหตุใดสถานการณ์ในปัจจุบันยังคงดำรงอยู่ มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่จะทำให้หน่วยงานเหล่านี้หันหน้ามาปรึกษากัน สร้างเป็นมาตรฐานเดียวกันให้ครอบคลุมทุกลักษณะอาชีพและสามารถแปลงมาตรฐานดังกล่าวให้เป็นหลักสูตรการศึกษาได้ทั้งหมด ขณะเดียวกันก็จะต้องมีหน่วยงานที่จะทำหน้าที่คล้ายๆ กับ Credit bank ให้เกิดขึ้น โดยที่ปัจจุบันสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้พยายามริเริ่มดำเนินการในเรื่องนี้แต่ยังไม่มีความพร้อมเต็มที่ และ กศน. เองก็ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวในบางส่วน

ดังนั้น ถ้าหากสามารถค้นพบได้จากงานวิจัยนี้ว่าปัญหาอยู่ที่จุดใด และมีทางจะแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร ปัญหาเรื่องแรงงานก็มีฝีมือและแรงงานมีฝีมือในส่วนสำคัญจะได้รับการแก้ไขได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพราะผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานและกำลังทำงานอยู่แล้วในปัจจุบันย่อมต้องการที่จะยกวิทยฐานะทางวิชาชีพ ซึ่งถ้าหากพวกเขาเหล่านั้นมีโอกาสก็คงประสงค์ที่จะได้รับการฝึกอบรมเพิ่มมากขึ้น แต่ปัญหาที่ยังคงจะต้องแก้ไขต่อไปก็คือ นอกจากคุณวุฒิทางวิชาชีพแล้ว การให้ผลตอบแทนจะต้องเป็นไปตามสมรรถนะในการทำงานตามที่นายจ้างคาดหวังด้วย วิธีนี้จะช่วยลดความสำคัญของคุณวุฒิทางการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว โดยที่ทักษะและประสบการณ์ในการทำงานจะต้องได้รับการพิจารณาไปด้วย

1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยในระยะสั้น ใช้เวลาทั้งสิ้นเพียง 4 เดือน การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพียงประการเดียว คือ

ทำอย่างไรจึงจะเกิดมีมาตรฐานฝีมือแรงงานเพียงมาตรฐานเดียวสำหรับประเทศไทยที่ครอบคลุมทุกอาชีพและสามารถแปลงเป็นหลักสูตรการศึกษาที่สถาบันการศึกษาทุกแห่งจะต้องปฏิบัติตาม โดยเป็นหลักสูตรบนฐานสมรรถนะ ทำอย่างไรจึงจะทำให้เกิดมี Credit bank ควบคู่กันไปด้วย ปัญหาของการที่หน่วยงานทั้งสามแห่ง คือ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สำนักนายกรัฐมนตรี ถึงแม้จะมีการประสานการทำงานในระดับหนึ่ง เหตุใดจึงไม่สามารถร่วมมือกันทำให้เกิดสถานการณ์ตามอุดมคติได้ ปัญหาอยู่ที่จุดใด และจะต้องแก้ไขอย่างไร

1.4 ประเด็นที่ศึกษาในบทต่อไป

บทที่ 2 เป็นการทบทวนความรู้เบื้องต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาล่าสุด (2554) เพื่อทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพเทียบกับมาตรฐานฝีมือแรงงาน แต่ยังเป็นหน่วยงานที่ส่วนใหญ่ยังไม่ทราบอย่างแพร่หลาย จึงจะได้นำเอาหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานดังกล่าวมาพิจารณาว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไร ได้ทำอะไรไปบ้างและมีศักยภาพที่จะพัฒนาต่อไปเป็นหน่วยงานที่จะช่วยให้เกิดการเทียบโอนคุณวุฒิวิชาชีพกับมาตรฐานฝีมือแรงงานได้ในอนาคตหรือไม่ อีกส่วนหนึ่งนั้นเป็นการนำเสนอประสบการณ์ของประเทศมาเลเซียโดยย่อเพื่อประกอบการศึกษาว่าจะนำรูปแบบของมาเลเซียมาใช้กับกรณีของไทยได้มากน้อยเพียงใดหรือไม่

บทที่ 3 เป็นการอธิบายถึงวิธีการทำวิจัยซึ่งมีรูปแบบที่สำคัญ 3 รูปแบบคือ รูปแบบที่ 1 สัมภาษณ์โดยคำถามปลายเปิดจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง 3 ประเด็น คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยหรือไม่กับการยกระดับการพัฒนาฝีมือแรงงานทั้งระบบ อาจจะช่วยให้ประเทศสามารถก้าวพ้นกับดักของการพัฒนาประเทศที่มีรายได้ปานกลางได้ เห็นด้วยหรือไม่ที่จะจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานเดียวทั่วประเทศ ที่สามารถเชื่อมต่อโลกของการทำงานและโลกของการศึกษาเข้าด้วยกันโดยไม่มีอุปสรรค เพื่อช่วยยกระดับฝีมือแรงงานได้อย่างต่อเนื่อง มีโอกาสที่จะช่วยให้ทั้งสามหน่วยงานคือ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ร่วมมือกันกำหนดมาตรฐานดังกล่าวเพื่อการเชื่อมต่อระหว่างโลกของการทำงานและโลกของการศึกษาเข้าด้วยกันเพื่อสามารถยกระดับฝีมือแรงงานได้อย่างต่อเนื่อง ถ้าหากมีอุปสรรค อุปสรรคอยู่ที่ใด เพื่อจะได้หาทางช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตอบคำถามทั้งหมดมาจาก 13 หน่วยงานที่ประกอบด้วยภาคธุรกิจเอกชน นักวิชาการ และผู้แทนหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาดังกล่าว

นอกจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแล้วยังจัดการสนทนากลุ่มโดยแบ่งกลุ่มออกเป็นสองส่วน คือ กลุ่มที่หนึ่งเป็นหน่วยงานเชิงนโยบายและปฏิบัติการ และกลุ่มที่สองเป็นหน่วยงานที่มีการทดลองปฏิบัติให้มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จริง โดยมีคำถามหลัก 3 คำถามดังกล่าวเหมือนกัน

ส่วนสุดท้ายเป็นผลจากการทำงานของคณะทำงานที่ได้แสดงเจตจำนงว่ายินดีที่จะเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน ซึ่งมีการประชุมคณะทำงาน 2 ครั้ง คือ วันที่ 4 พฤศจิกายน และ 18 พฤศจิกายน 2558 โดยได้ข้อสรุปที่ชัดเจนเพื่อการดำเนินการต่อไป

บทที่ 4 เป็นการนำเสนอข้อค้นพบจากการวิจัยที่อาจจะสรุปได้ว่าปัญหาที่หน่วยงานต่างๆ ยังมิได้ร่วมมือประสานงานกันเท่าที่ควรเนื่องจากหน่วยงานแต่ละหน่วยงานล้วนมีกฎหมายกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน ทำให้บางครั้งมีการทำงานซ้ำซ้อนกัน อีกทั้งยังไม่มีการทำงานร่วมกันเท่าที่ควรเนื่องจากแต่ละหน่วยงานต่างยึดกฎหมายของตนเองเป็นหลัก ทางแก้ในเรื่องนี้จะต้องพยายามกำหนดหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานใหม่ จำแนกเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เชิงนโยบาย หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติ และหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการรับรองมาตรฐาน ซึ่งจะต้องไม่ทำงานซ้ำซ้อนกันและมีกฎหมายที่จะกำหนดให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาทำงานในลักษณะที่เป็นการร่วมมือกัน โดยให้รัฐมนตรีที่กำกับหน่วยงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าวร่วมกัน วิธีนี้จะก่อให้เกิดมีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด โดยหน่วยงานที่ได้รับการออกแบบให้ทำหน้าที่รับรองก็คือ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) และการที่หน่วยงานดังกล่าวสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีอยู่แล้วทำให้มีความเป็นกลางมากขึ้น

บทที่ 5 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ โดยที่ข้อสรุปได้อธิบายไปแล้ว ส่วนข้อเสนอแนะคือ ควรมีการวิจัยที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง การวิจัยในเรื่องแรกก็คือ นอกจากประเด็นทางกฎหมายแล้วยังมีอุปสรรคอื่นๆ ที่จะต้องพิจารณาประกอบด้วยหรือไม่ หลังจากนั้นควรที่จะมีการร่างกฎหมายเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติจริงได้ตามมา ขณะเดียวกันก็ต้องมีการทดลองปฏิบัติจริงในสาขาอาชีพที่มีความสำคัญสำหรับประเทศไทยและมีความพร้อมที่จะทดลองปฏิบัติให้เกิดผลจริงก็คือ มาตรฐานอาชีพช่างผลิตยานยนต์ การท่องเที่ยว และช่างไฟฟ้า ในขณะเดียวกันก็ควรที่จะเริ่มดำเนินการจัดให้มีคลังหน่วยกิต Credit bank เพื่อช่วยให้การทำงานทั้งหมดมีประสิทธิภาพมากขึ้น หลังจากนั้นถ้าสามารถดำเนินการจนได้ผลก็อาจเสนอให้ Super Board ที่ดูแลเรื่องการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์กำหนดเป็นนโยบายที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมทั่วประเทศต่อไป

บทที่ 2

ทบทวนความรู้เบื้องต้น

2.1 สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)

เนื่องจากในบรรดา 3 หน่วยงานที่กล่าวถึง คือ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยที่สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเป็นหน่วยงานที่ตั้งใหม่ล่าสุดเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2554 จึงควรที่จะมีการศึกษาในเบื้องต้นเกี่ยวกับหน่วยงานนี้

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน โดยมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2554 ในสมัยรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (17 ธันวาคม 2551-5 สิงหาคม 2554) โดยมีแนวคิดในการจัดตั้งครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2547 ภายใต้การนำเสนอของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เนื่องจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยในขณะนั้นได้เสนอนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ถึงหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐบาล ในการยกระดับทักษะ ความรู้ความสามารถกำลังคนของชาติให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการที่จะเน้นสมรรถนะในการทำงาน เพื่อปรับตัวให้เท่าทันต่อการแข่งขันเสรีที่จะเกิดขึ้น โดยมีแนวคิดที่จะสร้างกรอบและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อที่จะกำหนด คุณวุฒิวิชาชีพระดับต่างๆ ให้เป็นมาตรฐาน ในการบ่งชี้สมรรถนะของกำลังคนของไทย ตลอดจนส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีความเข้มแข็ง สามารถสร้างมาตรฐานอาชีพขึ้นได้เอง เพื่อใช้เป็นฐานในการพัฒนากำลังคนระดับต่างๆ ให้สามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการในฐานะที่เป็นด้านอุปสงค์ของระบบ Demand driven

นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ให้ความเห็นชอบ และ มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการจัดทำโครงการจัดตั้ง “สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ” และ “ร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ” เพื่อเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี แต่เนื่องจากยังมีความไม่ชัดเจนในเรื่องภารกิจและเป้าหมายการดำเนินงาน ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนกับภารกิจการดำเนินงานของกระทรวงแรงงาน จึงให้ชะลอการพิจารณาออกไปก่อน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) โดยมีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคการเกษตร อุตสาหกรรม การค้าและบริการ จึงได้ปรับปรุงวัตถุประสงค์ให้มีการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อเป็นเครื่องมือวัดความรู้และทักษะของบุคคล ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการกำหนดกรอบและหลักเกณฑ์คุณวุฒิวิชาชีพระดับต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้เป็นมาตรฐานในการบ่งชี้สมรรถนะในการ

ปฏิบัติงานของแรงงานไทย ส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพมีความเข้มแข็ง สามารถกำหนดมาตรฐานอาชีพขึ้นเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพัฒนากำลังคนได้ตรงตามความต้องการ อันจะส่งผลต่อสนับสนุนการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ ที่มีปัจจัยสำคัญคือการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวได้นั้นจำเป็นต้องมีกำลังคนที่มี “สมรรถนะ” ความสามารถเพียงพอ ที่จะสนับสนุนการยกระดับการผลิตและการบริการ ที่ใช้องค์ความรู้ตลอดจนถึงการพัฒนานวัตกรรมใหม่

โดย “สมรรถนะ” นั้นต้องวัดได้อย่างมี “มาตรฐาน” เป็นระบบที่สามารถจะใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนากำลังคนของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการส่งเสริมและช่วยเหลือส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐในการพัฒนากำลังคน ให้สามารถทำงานได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้เสนอให้มีการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อทำหน้าที่พัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพให้เป็นไปตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยจัดทำร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการ นำเสนอต่อ คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ ตามขั้นตอนกฎหมาย และได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ในปี พ.ศ. 2554 ตามที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 128 ตอนที่ 21 ก หน้าที่ 5 เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2554 โดยมี เลขานุการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทำหน้าที่รักษาการผู้อำนวยการ แต่เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวมีภาระหน้าที่ที่กว้างกว่างานของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ขณะเดียวกันกระทรวงแรงงานก็ต้องการให้หน่วยงานดังกล่าวสังกัดกับกระทรวงแรงงาน คณะรัฐมนตรีจึงกำหนดให้หน่วยงานดังกล่าวขึ้นตรงกับสำนักนายกรัฐมนตรี อยู่ในกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี โดยมีพลเอกเลิศรัตน์ รัตนวานิช เป็นประธานกรรมการบริหารจนถึงปัจจุบัน โดยที่นายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 สิงหาคม 2557-ปัจจุบัน) ได้ออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 216/2558 มอบให้รองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอกประจิน จั่นตอง) และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน เริ่มดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน 2555 และมีผู้อำนวยการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2555 บริหารงานจนถึง ปัจจุบัน

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) หรือ สกช. (Thailand Professional Qualification Institute (Public Organization): TPQI) ทำหน้าที่พัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ สนับสนุนกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มวิชาชีพในการจัดทำมาตรฐานอาชีพให้ได้มาตรฐานสากล การรับรององค์การที่มีหน้าที่รับรองสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ รวมถึงเป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

ในการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนนั้น สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพและจัดทำมาตรฐานอาชีพ ด้วยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชนในระดับชาติและระดับนานาชาติ รวมทั้งการสนับสนุนกลุ่มผู้ประกอบการในสาขาวิชาชีพต่างๆ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐานอาชีพและแนวทางการประเมินสมรรถนะบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ อันนำมาใช้ในการประเมินสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพเพื่อให้ได้รับประกาศนียบัตรคุณวุฒิวิชาชีพและหนังสือรับรองมาตรฐานอาชีพ รับรองสมรรถนะบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ ทั้งผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษาและไม่มีคุณวุฒิการศึกษา ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานและความชำนาญในวิชาชีพให้มีความพร้อมต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

วิสัยทัศน์

เป็นสถาบันที่ให้การรับรองความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะทางด้านวิชาชีพ โดยกำหนดระดับสมรรถนะของบุคคลให้เป็นมาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

พันธกิจ

1. กำหนดมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพเทียบกับมาตรฐานคุณวุฒิทางการศึกษาตามมาตรฐานสากล
2. กำหนดองค์กรเพื่อรับรองสมรรถนะตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพและติดตามประเมินผล
3. สนับสนุน พัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
4. เป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพ

ค่านิยม

Transparency – ยึดหลักความโปร่งใสในการดำเนินงาน

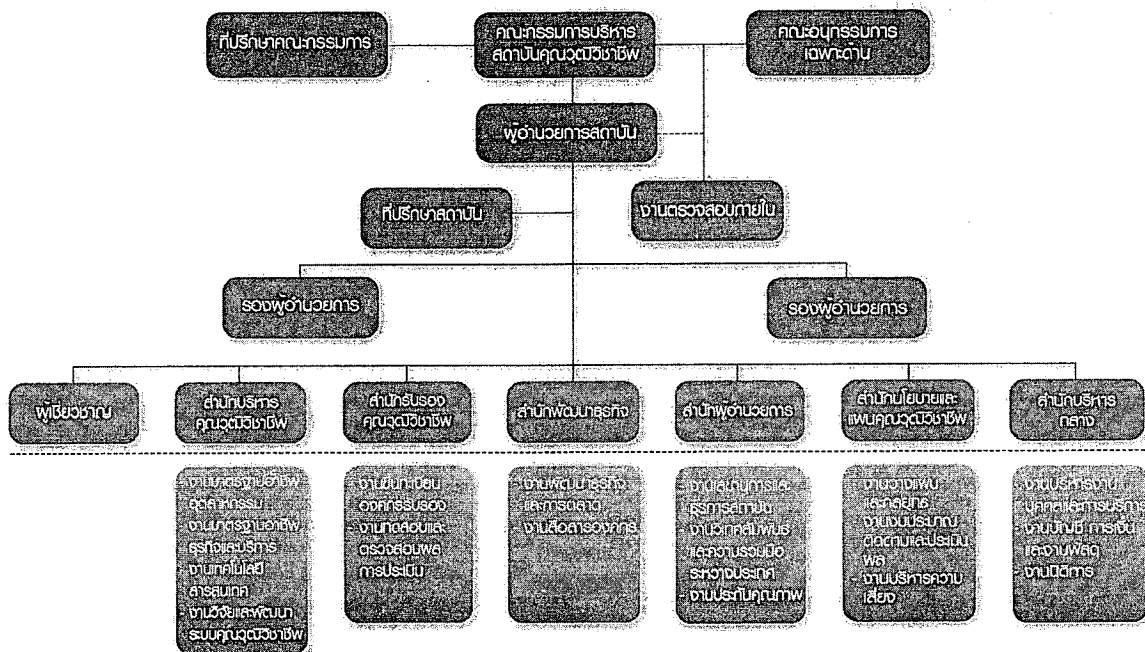
Professionalism – ความเป็นมืออาชีพ เพื่อพัฒนาตนเองสู่ระดับสากล

Quality – มีคุณภาพ ปฏิบัติงานสอดคล้องกับมาตรฐาน

Integrity – มีความซื่อสัตย์ สุจริต

โครงสร้างการแบ่งส่วนงาน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)

แบบถ้อยคำบังคับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ว่าด้วยการจัดแบ่งส่วนงาน การบริหาร เลขอนเขตเหนือของส่วนงาน พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ปรับปรุงใหม่

ตัวอย่างการแบ่งส่วนงานหรือการแบ่งงานภายในที่จะจัดทำเป็นประกาศ

ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ประกอบด้วย

1. ประธานกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูง ทางด้านการบริหาร ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ต่อกิจการของสถาบัน
2. กรรมการโดยตำแหน่งซึ่งเป็นผู้แทนของส่วนราชการ จำนวนสี่คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
3. กรรมการโดยตำแหน่งซึ่งเป็นผู้แทนของภาคเอกชน จำนวนสามคน ได้แก่ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และประธานสมาคมธนาคารไทย
4. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสองคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านอุตสาหกรรม ด้านธุรกิจบริการ ด้านการค้าและการลงทุน ด้านการบริหาร ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านการอาชีวศึกษา ด้านการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และด้านการเพิ่มผลผลิต ซึ่งต้องมีข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

ให้ผู้อำนวยการเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง และให้ผู้อำนวยการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น

ทางการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพถูกตั้งขึ้นในรัฐบาลภายใต้การนำของพรรคประชาธิปัตย์ แต่ได้ถูกเปลี่ยนเป็นการกำกับดูแลโดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในเดือนสิงหาคม 2554 และเปลี่ยนมาอยู่ภายใต้กำกับของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2557 เป็นต้นมา สถาบันดังกล่าวจึงถือว่ายังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มตามสมรรถนะในปัจจุบัน

2.2 บทบาทหน้าที่ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน): ขอบข่ายและอำนาจหน้าที่¹

ระบบคุณวุฒิวิชาชีพ เป็นการรับรองความรู้ความสามารถของบุคคลภายใต้แนวความคิดที่ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการพัฒนาศักยภาพของประเทศ ซึ่งในหลายประเทศที่เป็นผู้นำด้านเศรษฐกิจของโลกไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ หรือสิงคโปร์ จะให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคน การสร้างองค์การวิชาชีพ และการใช้ระบบคุณวุฒิวิชาชีพเป็นเครื่องในการวัดสมรรถนะการทำงาน การประกอบวิชาชีพ มากกว่าการใช้คุณวุฒิทางการศึกษาเป็นตัววัดความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ โดยกรอบคุณวุฒิวิชาชีพเป็นข้อกำหนดระดับนโยบายที่กำหนดระดับและขอบเขตของสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานที่ต้องมีในแต่ละคุณวุฒิเพื่อรับรองว่าผู้ที่ผ่านการประเมินตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพนั้นมีความรู้ความสามารถตามข้อกำหนดในระดับเดียวกันทั่วทั้งภูมิภาคที่ใช้กรอบคุณวุฒินี้

¹ โดย บุญยพร ภูมิพลอย (2558) นักวิชาการมาตรฐานวิชาชีพ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) อ้างอิงจากบทความของ ดร.บรรเจิด คอนเนตรงาม “ระบบคุณวุฒิวิชาชีพกับการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานในศตวรรษที่ 21”

ฐานข้อมูลคณิตวิชาชีพและระบบสารสนเทศ
ในการบริหารฐานข้อมูลและคณิตวิชาชีพ
กรอบการเชื่อมโยงกรอบคณิตวิชาชีพแห่งชาติ
ของไทยกับกรอบคณิต AEC
กระบวนการควบคุมคุณภาพคณิตวิชาชีพ
กระบวนการรับรองสมรรถนะบุคคลตามมาตรฐาน
อาชีพ
มาตรฐานอาชีพ
ระบบทบทวนของอาชีพ
(ชื่ออาชีพและรหัสอาชีพ)
กรอบคณิตวิชาชีพแห่งชาติ

ระบบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ

ที่ผ่านมประเทศไทยใช้ระบบการศึกษาในการรับรองความรู้ความสามารถของบุคคลด้วยการให้คุณวุฒิทางการศึกษา แต่ไม่สะท้อนถึงความสามารถที่แท้จริงในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ประกอบการขาดความเชื่อมั่นในระบบการศึกษาและเริ่มหันมาดำเนินการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานของลูกจ้างด้วยตนเอง ขาดความเชื่อมโยงโลกทางการศึกษาและโลกของวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่มีองค์กรวิชาชีพยังไม่มีมาตรฐานวิชาชีพ

เพราะขาดการรวมตัว ไม่มีเอกภาพ แข่งขันกันเอง และไม่สนใจข้อเรียกร้องจากสังคมในการรับประกันคุณภาพของผลผลิตและการให้บริการ รวมทั้งขาดความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันของนายจ้างและลูกจ้างในด้านค่าตอบแทนและผลงาน ประเทศไทยจึงขาดศักยภาพในการแข่งขันด้านทรัพยากรมนุษย์ นำไปสู่การผลักดันนโยบายของรัฐด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ภายใต้พระราชกฤษฎีกา มาตรา 7 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งดังนี้

1. ดำเนินการศึกษาวิจัยและพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ
2. ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มวิชาชีพในการจัดทำมาตรฐานอาชีพ
3. ให้การรับรององค์กรที่มีหน้าที่รับรองสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ
4. เป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพ
5. ติดตามและประเมินผลองค์กรที่มีหน้าที่รับรองสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ รวมทั้งระบบคุณวุฒิวิชาชีพเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความโปร่งใสและยุติธรรม
6. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา ศูนย์ หรือ สถาบันฝึกอบรม สถานประกอบการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชนในการเผยแพร่ระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพ

พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพไว้อย่างชัดเจน ให้เป็นหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ให้บริการในการดำเนินงานด้านมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ โดยการจัดทำมาตรฐานอาชีพเกิดจากผู้ประกอบวิชาชีพระดับชำนาญการ ระดับเชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการ ผู้จ้างงาน รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในผลงานนั้นทั้งหมด มาทำความตกลงร่วมกันในการกำหนดสมรรถนะวิชาชีพที่สามารถนำไปอ้างอิงเพื่อการปฏิบัติงานให้เป็นมาตรฐานได้ ส่วนการนำคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพไปใช้ จะทำให้ผู้ให้บริการ/ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติงานด้วยความรู้ ทักษะวิชาชีพที่ได้รับการฝึกฝนมาตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานวิชาชีพที่ถูกต้อง โดยต้องส่งมอบผลงานที่ดีตามมาตรฐานที่ยอมรับได้ (ขั้นต่ำ) ให้บริการที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อผลงานทั้งก่อนและหลังส่งมอบงาน เพื่อให้ผู้รับบริการ/ลูกค้า เกิดความเชื่อมั่นและยุติธรรมในการตกลงจ้างงาน หรือจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้ประกอบการอย่างเหมาะสมในระดับคุณภาพงานที่ตนเองพึงพอใจ สำหรับผู้ใช้บริการ/ลูกค้า หากเกิดข้อพิพาทใดๆ ในการได้รับบริการที่ไม่ยุติธรรมก็สามารถร้องเรียนผู้ประกอบการรายนั้นได้ เพราะถือว่าได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและขอบเขตอำนาจการปฏิบัติงานตามวิชาชีพที่กำหนดหรือตกลงกันไว้ของผู้ประกอบการวิชาชีพ ซึ่งจะก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทั้งผู้ให้บริการ/ผู้ประกอบการ และฝ่ายผู้รับบริการ/ลูกค้าโดยมีมาตรฐานวิชาชีพเป็นบรรทัดฐานในการตัดสิน

ดังนั้น ขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพตามกฎหมายจึงมีความครอบคลุมภารกิจของสถาบันตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพ หากแต่ยังขาดมาตรการที่ทำให้ระบบการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพเป็นที่ยอมรับ

สำหรับสาขาวิชาชีพที่มีองค์กรวิชาชีพหรือสภาวิชาชีพรองรับมีอำนาจตามกฎหมายในการรับรองที่เป็นทางการ และออกเป็นใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (License) แต่สำหรับสาขาวิชาชีพอื่นๆ ที่ไม่มีการรวมตัวกันเป็น เอกภาพ จะไม่สามารถออกเป็นใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเฉพาะได้ ทำให้เกิดปัญหาทั้งในวงการผู้ประกอบ วิชาชีพเองและผู้รับบริการ เพราะไม่มีข้อตกลงร่วมกัน ไม่มีมาตรฐานการทำงานที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันทั้งสอง ฝ่าย ทางออกประการหนึ่งคือ ผลักดันให้เกิดการยอมรับระบบการรับรองนี้ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล ดังตัวอย่างของการรับรองระบบบริหารจัดการคุณภาพ ISO 9001 ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 และ อื่นๆ เป็นระบบการรับรองที่ผู้รับบริการทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทยให้การยอมรับ ประการต่อมาคือ การ ผลักดันระบบคุณวุฒิวิชาชีพเข้าสู่ภาคการศึกษา โดยสร้างความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ รวมทั้งระบบการประเมินผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้จะต้องมีการปรับเปลี่ยนจากการวัดความรู้ความสามารถด้านวิชาการเพียงอย่างเดียวมาเป็นการวัด ความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบวิชาชีพเพิ่มขึ้น อีกทั้งระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจะต้อง สามารถรับประกันคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษาและกำลังจะก้าวเข้าไปสู่ภาคของการประกอบอาชีพให้ สามารถปฏิบัติงานได้ตามสมรรถนะที่กำหนดไว้ในมาตรฐานอาชีพ และได้รับคุณวุฒิวิชาชีพต่อไป

จะเห็นได้ว่าสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพดังกล่าวถูกออกแบบมาให้ทำหน้าที่คล้ายๆ กับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ โดยส่วนหนึ่งได้จากองค์กรวิชาชีพเอง อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องที่สถาบันฯ นี้จะต้อง พิจารณาโดยความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญฝ่ายต่างๆ ขึ้นมาเอง รวมทั้งจัดให้มีการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐาน สมรรถนะได้ด้วย แต่ปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันก็คือ สถาบันนี้ไม่มีอำนาจในการออกคำสั่งหรือสั่งการ สิ่ง ที่สามารถทำได้เป็นเพียงการขอความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่าย ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ถูกต้องเพราะวัตถุประสงค์ของการ ออกเป็นพระราชกฤษฎีกาสำหรับสถาบันดังกล่าวเป็นรูปแบบของการทดลองปฏิบัติงานเนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ ถ้ากำหนดอำนาจหน้าที่โดยที่ยังไม่มีความเชี่ยวชาญเพียงพออาจจะเกิดปัญหาได้ ซึ่งก็เป็นการดำเนินงานที่ รอบคอบของผู้ที่ออกแบบสถาบันนี้แต่ต้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาตามมาจากกรณีอำนาจแต่ไม่มีความชำนาญและ ประสบการณ์

อย่างไรก็ตาม ประเด็นนี้ก็ได้อาจกลายเป็นปัญหาค้างค้ำกัน เพราะทำให้ไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ รับผิดชอบต่อเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจน เกิดเป็นปัญหาที่มีหลายหน่วยงานต่างพยายามกำหนดมาตรฐานของ ตนเอง เช่น หน่วยงานในสังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษา ก็ต้องพยายามสร้างมาตรฐานเพื่อการเทียบโอนภายใน สถาบันการศึกษาในสังกัดของตน ขณะที่กรมพัฒนาฝีมือแรงงานก็มีมาตรฐานเพื่อป้องกันมิให้ธุรกิจเอารัดเอา เปรียบแรงงานโดยจ่ายค่าจ้างต่ำกว่าฝีมือแรงงานที่ถูกจ้างมีจริง กศน. ก็มีการจัดทำ Credit bank เพื่อการเทียบ โอนภายใน ขณะเดียวกันผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาในระดับต่างๆ นอกจากจะต้องสอบผ่านมาตรฐานอาชีพ

ของตนแล้ว ยังจะต้องสอบผ่านมาตรฐานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้งของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพด้วย ซึ่งเป็นปัญหาความซ้ำซ้อนที่ยังคงดำรงอยู่ในปัจจุบัน

ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซียได้ก้าวข้ามพ้นปัญหาดังกล่าวไปแล้วเนื่องจากมีหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบที่ชัดเจน ดังนั้นในงานนี้จึงจะนำเอากรณีของประเทศมาเลเซียมาเทียบเคียง เนื่องจากในกรณีของประเทศมาเลเซียถือได้ว่าเป็นประเทศเพื่อนบ้านและได้พัฒนาต่อไปอีกระดับหนึ่ง จึงสมควรที่จะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของเขาบ้าง

2.3 กรณีของประเทศมาเลเซีย

เช่นเดียวกับกรณีของการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศไทย หน่วยงานที่มีชื่อว่า สำนักงานคุณวุฒิวิชาชีพของมาเลเซีย (Malaysian Qualifications Agency: MQA) ได้ถูกจัดตั้งขึ้นในปี 2550 ก่อนสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพของไทย 4 ปี อันเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงเจตจำนงที่จะยึดเอาการพัฒนาประเทศบนฐานความรู้ตามแนวทางของแผนพัฒนาฉบับที่ 9 (2549-2553) ของประเทศมาเลเซียที่เกิดขึ้นภายหลังจากการตั้งกระทรวงอุดมศึกษาในปี 2547 โดยสำนักงานคุณวุฒิวิชาชีพของมาเลเซียสังกัดอยู่ภายใต้กระทรวงอุดมศึกษาดังกล่าว โดยเป็นผู้กำหนดกรอบคุณวุฒิวิชาชีพของมาเลเซีย (Malaysian Qualifications Framework) ทั้งนี้อยู่ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ของอุดมศึกษาแห่งชาติที่มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- ส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน
- กำหนดมาตรฐานคุณวุฒิ รวมทั้งเสริมนโยบายการประกันคุณภาพให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น
- ส่งเสริมให้การศึกษา มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยมีทางเลือกเพิ่มขึ้นและยอมรับความรู้ที่มีมาก่อนหน้า
- เชื่อมต่อใบรับรองและประกาศนียบัตรเข้ากับปริญญาตรีและการศึกษาที่สูงขึ้นหลังจากนั้น
- ส่งเสริมให้คนทั่วไปได้เข้าใจว่าความรู้ด้านวิชาการวิชาชีพมีความสำคัญเท่าเทียมกัน
- สร้างมาตรฐานเพื่อให้เกิดการสะสมหน่วยกิตและการโอนหน่วยกิตได้ง่ายยิ่งขึ้น
- มีการเชื่อมต่อกับคุณวุฒิการศึกษาจากประเทศอื่นๆ
- ให้ข้อมูลที่ชัดเจนและสามารถเข้าถึงได้แก่สาธารณชน

สำนักงานคุณวุฒิวิชาชีพของมาเลเซียถูกกำกับโดยสองหน่วยงานคือ กระทรวงอุดมศึกษาและกระทรวงทรัพยากรมนุษย์

ก่อนที่จะมีสำนักงานคุณวุฒิวิชาชีพ ประเทศมาเลเซียมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสองหน่วยงานคือ คณะกรรมการให้การรับรองคุณภาพแห่งชาติ (National Accreditation Board) มีหน้าที่หลักในการรับรองแผนงานและคุณวุฒิต่างๆ ที่ออกให้โดยสถาบันการศึกษาเอกชน และกองตรวจสอบคุณภาพของกระทรวง

อุดมศึกษาที่ดูแลคุณภาพของสถาบันการศึกษาของทั้งรัฐและเอกชน สำนักงานคุณวุฒิวิชาชีพของมาเลเซียมีหน้าที่รับประกันคุณภาพและยอมรับแผนงาน หน้าที่สำคัญของ MQA คือ

- จากบริการจัดการและประยุกต์ใช้ MQF
- ประกันคุณภาพและกำหนดแผนงานเพื่อการรับรอง
- ช่วยให้เกิดการยอมรับ รวมทั้งสร้างความชัดเจนให้กับคุณวุฒิวิชาชีพ
- จัดให้มีการลงทะเบียนคุณวุฒิวิชาชีพของมาเลเซีย

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องได้รับการพิจารณาจาก MQA เพื่อให้การเคลื่อนตัวระหว่างการประกอบอาชีพกับการศึกษาเป็นไปได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น การยอมรับคุณวุฒิวิชาชีพจึงมีความสำคัญยิ่ง

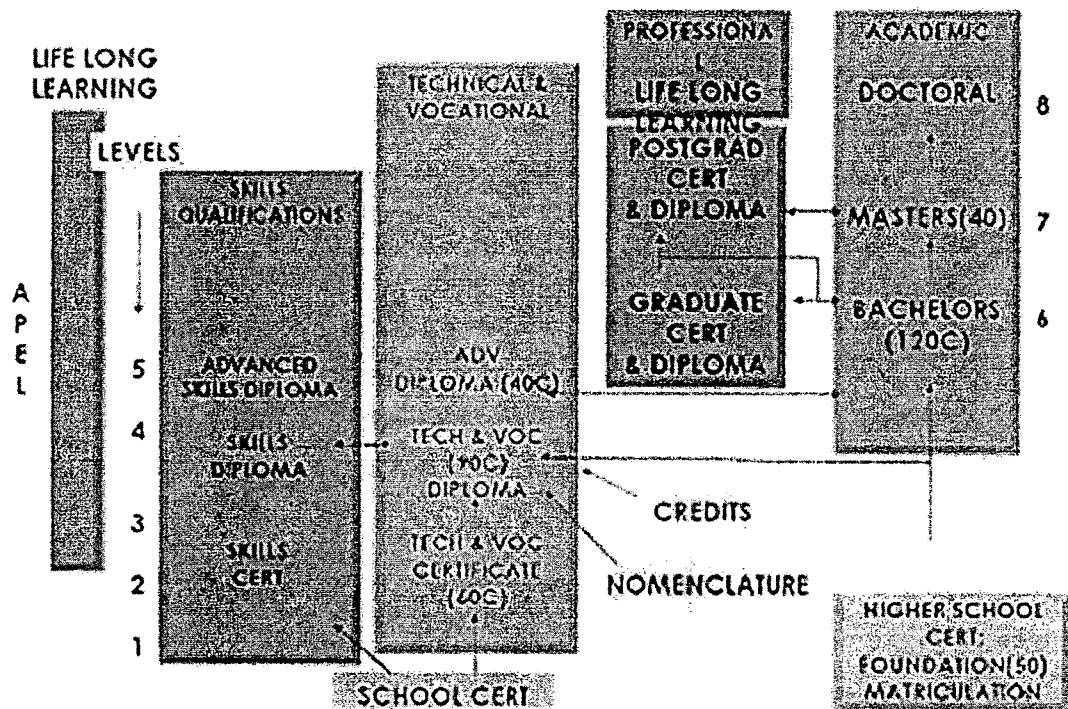
MQF มีการแบ่งระดับออกเป็น 8 ระดับ โดยเริ่มจาก 3 ระดับแรก โดยระดับ 1 และ 2 ต่ำกว่าอุดมศึกษา คือการฝึกอาชีพระยะสั้นในรูปแบบต่างๆ ภายหลังสำเร็จมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับ 3 ออกโดยสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐและวิทยาลัยชุมชน ดังนั้นระดับ 3 ถึง 8 ถือได้ว่าเป็นระดับอุดมศึกษา ส่วนผลการเรียนอาจจะแบ่งเป็น 8 ส่วน

1. ความรู้จากวิชาที่เกี่ยวข้อง
2. ทักษะที่ได้จากการปฏิบัติ
3. ทักษะทางสังคมและความรับผิดชอบ
4. คุณค่า ทศนคติ และความเป็นมืออาชีพ
5. การสื่อสาร การเป็นผู้นำ และการทำงานเป็นทีม
6. ความสามารถในการแก้ไขปัญหา และทักษะความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์
7. ทักษะในการบริหารจัดการและการเป็นผู้ประกอบการ
8. ทักษะในการจัดการกับข้อมูล

เมื่อเริ่มดำเนินการในปี 2550 แผนยุทธศาสตร์ของอุดมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นเป้าหมายหนึ่งในเจ็ดเป้าหมายเบื้องต้น โดย MQF นั่นคือเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้เป้าหมายนี้บรรลุผลอย่างแท้จริง เพราะต้องการช่วยให้ผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาในวัยที่ควรจะได้รับการศึกษาได้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องอีกครั้ง โดยเพิ่มทางเลือกต่างๆ ให้ การสะสมหน่วยกิตและการโอนหน่วยกิต ทำให้ผู้เรียนได้เกิดความก้าวหน้าทางความรู้ทั้งทางด้านแนวนอนและแนวตั้ง ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัย 6 แห่งที่เปิดให้มีการยืดหยุ่นให้เข้าเรียนได้สำหรับผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ โดยมีการประเมินความรู้ของบุคคลเหล่านี้ตามลำดับขั้น การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการยืนยันถึงการเรียนอย่างเหมาะสม แท้จริง และมีประสิทธิผล เพื่อให้การเรียนตลอดชีวิตเป็นความจริง ได้จัดให้มีระบบให้การอุดหนุนทางการเงินตามแผนการเรียนรู้อุทิศชีวิต (UNESCO, 2012)

แผนภาพที่ 2.2 Malaysian Qualifications Framework

Qualification Levels And Pathways

ที่มา: MQA, 2010; Vassu, 2012.

2.4 การจัดการฝึกอบรมความรู้ทางเทคนิคและอาชีวศึกษาของมาเลเซีย

การจัดการฝึกอบรมความรู้ทางเทคนิคและอาชีวศึกษา (Technical and Vocational Education Training: TVET) เป็นขั้นตอนของการยกระดับฝีมือแรงงานจาก 1 ถึง 3 ตามภาพข้างบนนี้ งานนี้เป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายของประเทศมาเลเซียที่จะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในปี 2563 โดยปัจจัยสำคัญคือนักลงทุนจากต่างประเทศที่มองหาทักษะทางเทคนิคจากแรงงานในท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาลตระหนักดีว่าอนาคตของประเทศมิได้ขึ้นอยู่กับผู้ที่มีการศึกษาระดับสูงแต่เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับแรงงานส่วนใหญ่ที่มีฝีมือที่สามารถทำให้โลกของการทำงานเปลี่ยนไปได้อย่างรวดเร็วด้วย ในประเทศมาเลเซียมีหลายหน่วยงานที่จัด TVET โดยที่รัฐบาลเป็นแหล่งฝึกอบรมที่ใหญ่ที่สุด ประกอบด้วย

- กระทรวงศึกษา ที่จัดการฝึกอบรมให้แก่นักเรียนมัธยมปลายทางด้านเทคนิคและวิชาชีพ ในปี 2553 มีจำนวน 13,448 ประกอบด้วยอาชีพหลัก 10 อาชีพ
- กระทรวงอุดมศึกษา จัดโดยวิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยชุมชนในระดับอุดมศึกษา

- กระทรวงทรัพยากรมนุษย์และพัฒนา ภายใต้กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สภาอาชีพแห่งชาติ ซึ่งมีการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงาน 53 ประเภท ได้มีการทดสอบผู้สมัครจำนวน 15,379 คน ในปี 2553
- กระทรวงเยาวชนและการกีฬา
- กระทรวงพัฒนาชุมชน
- รัฐบาลของรัฐต่างๆ
- เอกชนอีกจำนวนหนึ่ง

ในปี 2548 มีสถาบันอุดมศึกษาเพื่ออุตสาหกรรม 21 แห่ง สถาบันพัฒนาทักษะเยาวชนแห่งชาติ 14 แห่ง สถาบันเทคโนโลยีก้าวหน้า 3 แห่ง สถาบันฝึกอบรมอื่นๆ ของเอกชน 162 แห่ง

ถึงแม้จะมีสถานฝึกอบรมเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีปัญหาการไม่ลงตัวของอุปสงค์และอุปทาน ซึ่งต้องอาศัยการเชื่อมต่อระหว่างสถานศึกษาและอุตสาหกรรมเพื่อลดปัญหาดังกล่าว ปัญหาโดยทั่วไปของมาเลเซียก็เหมือนกับของไทย คือ ผู้ที่มีความสามารถจะเลือกเรียนสายวิชาการแทนที่จะเรียนสายวิชาชีพ จึงมีความพยายามแก้ปัญหาจากการจัดการอบรมความรู้ทางเทคนิคและอาชีวศึกษา “การพัฒนาทักษะและความรู้เพื่อการมีงานทำ”

ในปี 2548 รัฐบาลประเทศมาเลเซียได้ใช้ระบบการฝึกอบรมแบบทวิภาคี (National Dual Training Systems: NDTs) โดยการฝึกอบรมร้อยละ 70-80 นำโดยภาคอุตสาหกรรม ที่เหลืออีกร้อยละ 20-30 จัดทำโดยสถานฝึกอบรม ใช้หลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรแกน อาชีพแห่งชาติ ในการฝึกอบรมดังกล่าว นอกจากทักษะในอาชีพแล้ว จะต้องเรียนรู้ถึงมนุษยสัมพันธ์และความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นต้นว่า ทีมงานการตรวจสอบพฤติกรรมของตนเอง และการร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนทำร่วมกัน การฝึกอบรมในลักษณะดังกล่าวจะต้องมีงานวิจัยในอนาคตมาสนับสนุนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ (http://www.unevoc.unesco.org/tvetipedia.O.html?fx_drwiki_pil%5Bkeyword%DD=Malaysia)

จะเห็นได้ว่าถึงแม้ประเทศมาเลเซียจะมีความก้าวหน้ากว่าประเทศไทยในระดับหนึ่งจากการมีหน่วยงานที่ดูแลในเรื่องนี้ค่อนข้างชัดเจน แต่ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับหนึ่ง ซึ่งอยู่ในวิสัยที่ประเทศไทยจะตามทันและก้าวหน้าได้ถ้าหากสามารถแก้ไขอุปสรรคที่เผชิญอยู่ในขณะนี้ได้

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

3.1 การเก็บข้อมูล

งานนี้จะใช้วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพทางการศึกษาและมาตรฐานฝีมือแรงงาน รวมทั้งผู้ที่สนใจจะช่วยแก้ปัญหาการยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานของไทย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ของไทยในภาพรวม ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนหอการค้าไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมการการศึกษา การกีฬาและวัฒนธรรม สถานิติบัญญัติแห่งชาติ อดีตคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา สถาปนิกรูปแห่งชาติ ตัวแทนสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยที่ทำกรวิจัยเรื่องทรัพยากรมนุษย์และหน่วยงานในรูปแบบต่างๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เป็นต้น มีการออกแบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ที่ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่

นอกจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวแล้ว ยังมีการจัดกลุ่มสนทนาอีก 2 กลุ่ม กลุ่มแรกประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ประกอบด้วยสำนักงานพัฒนามาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และตัวแทนท่านอื่นจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ สถาบันอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติที่มีการรับเทียบโอน ผู้มีประสบการณ์การทำงานและคุณวุฒิวิชาชีพระดับต่างๆ อันประกอบด้วย วิทยาลัยการอาชีพพนมจินตนา จ.สุราษฎร์ธานี วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ และวิทยาลัยอาชีวศึกษาบางปะกง

ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านทั้งจากด้านผู้ทำงานเชิงนโยบายและผู้ที่ทำกรทดสอบฝีมือแรงงาน รวมทั้งหน่วยที่จัดการศึกษาที่มีการรับเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของคณงานที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมด้วย

ในช่วงจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวได้มีการถามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์ที่จะร่วมเป็นคณะทำงาน หรือจะเสนอบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน เพื่อจะทราบปัญหา รวมทั้งหาทางออกในการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง โดยได้มีการประชุมคณะทำงานสองครั้ง เมื่อวันพุธที่ 4 พฤศจิกายน 2558 หนึ่งครั้ง และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์และหน่วยงาน รวมทั้งรายชื่อผู้สัมภาษณ์พร้อมหน่วยงาน รวมทั้งสรุปประเด็นจากการประชุมคณะทำงานทั้งสองครั้ง แสดงไว้ในภาคผนวก ก

3.2 คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และสำหรับผู้สัมภาษณ์เป็นคำถามชุดเดียวกัน ประกอบด้วย สรุปสาระสำคัญของปัญหาและแนวทางในการดำเนินงานวิจัย ประเด็นคำถาม ขั้นตอนการทำงานวิจัย ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 สรุปสาระสำคัญของปัญหาและแนวทางการดำเนินงานของคณะวิจัย

ได้มีความเข้าใจกันโดยทั่วไปว่าปัญหาที่เรียกว่า กบฏของประเทศไทยที่มีรายได้ระดับปานกลางของประเทศไทยที่ทำให้ก้าวต่อไปเป็นประเทศที่มีระดับสูงไม่ได้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะปัญหาขาดแรงงานที่มีฝีมือและแรงงานที่มีฝีมือระดับ ปวช. และปวส. ทำให้ไม่สามารถก้าวข้ามจากการเป็นประเทศที่ผลิตสินค้าใช้แรงงานราคาถูกไปได้ ทั้งที่ในความเป็นจริงประเทศไทยมีแรงงานราคาถูกเหมือนในอดีต ทำให้ประเทศตกอยู่ในฐานะลำบาก ก็จะแข่งขันกับประเทศที่มีต้นทุนค่าแรงต่ำกว่าก็ไม่ได้ หรือจะพัฒนานวัตกรรมต่อไปให้สูงขึ้นก็ไม่ได้เช่นกัน จึงมีผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนมากนึกถึงการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. และปวส. ให้มากขึ้น แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงคือ ปัญหาโครงสร้างค่าตอบแทนในสังคมไทย ประกอบกับปัญหาปัญหาความเชื่อซึ่งมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่เห็นว่าการศึกษาอาชีวศึกษาช่วยให้ความก้าวหน้าในชีวิตมีค่อนข้างจำกัด ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้ปกครองไม่ต้องการที่จะให้บุตรหลานเรียนอาชีวศึกษา ทำให้สัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษากับสายสามัญลดลงอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีความพยายามปรับหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น มีโครงการทวิภาคี หรือสร้างภาพลักษณ์ให้การอาชีวศึกษาคือการสร้างชาติ แต่เมื่อความพยายามในการสร้างภาพลักษณ์แผ่วลง ปัญหา ก็กลับมาที่เดิม

งานวิจัยนี้ได้เริ่มจากการศึกษาประสบการณ์ในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่พัฒนาแล้วในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านของไทย คือ มาเลเซีย ต่างก็มีคำตอบในเรื่องนี้เหมือนกัน คือการยกระดับคุณภาพฝีมือแรงงานของทั้งประเทศ โดยการเทียบโอนทักษะความรู้ของฝีมือแรงงานในโลกของการทำงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในประเทศทุกอาชีพ พร้อมทั้งแปลงมาตรฐานดังกล่าวให้เป็นหลักสูตรอาชีวศึกษาในระดับต่างๆ และกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องเปิดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กำหนด

ถ้าสามารถทำได้เช่นนี้ ผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาในระดับต่างๆ ประกอบทั้งทักษะฝีมือแรงงานที่ได้จากการทำงานหรือการฝึกอบรมในรูปแบบที่หลากหลายที่กำลังทำงานอยู่แล้วในปัจจุบัน ถ้าประสงค์จะเพิ่มทักษะฝีมือแรงงานหรือวุฒิทางการศึกษา สามารถรวบรวมความรู้ความสามารถที่มีอยู่ทั้งหมดไว้ได้ในรูปแฟ้มผลงาน (Portfolio) ก็สามารถนำมาแสดงให้แก่คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเป็นกลางและได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ดังกล่าว เพื่อพิจารณาเทียบเคียงความรู้และประสบการณ์ทั้งหมดกับวุฒิทางการศึกษาที่มีอยู่ตามมาตรฐาน

ฝีมือแรงงานที่กำหนด เพื่อขอรับการฝึกอบรมหรือศึกษาต่อในขั้นที่สูงขึ้นต่อไป เป็นการต่อยอดในการพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยที่การจัดให้มีการศึกษาหรือฝึกอบรมสำหรับคนงานดังกล่าวจะต้องมีความยืดหยุ่นเพียงพอ เช่น จัดหลังเวลาทำงานและในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ เป็นต้น

คนงานเหล่านี้ในปัจจุบันที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับชั้นมัธยมปีที่ 3 และต่ำกว่าที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการมีอยู่ทั้งสิ้นประมาณกว่า 12 ล้านคน และอยู่ในภาคเกษตรกว่า 13 ล้านคน รวมทั้งสิ้นมีมากกว่า 25 ล้านคน คนจำนวนดังกล่าวย่อมมากกว่าผู้ที่มาเข้ารับการศึกษาคือในระดับ ปวช. แต่ละปี ซึ่งมีเพียงประมาณ 250,000 คน ถึงแม้ในปัจจุบันมีโครงการรับเด็กสายสามัญมาศึกษาอาชีวศึกษาอีกประมาณปีละ 50,000 คน โดยมีการเริ่มในปี 2558 เป็นปีแรก รวมทั้งสิ้นประมาณ 300,000 คน ซึ่งเป็นโครงการที่ควรดำเนินต่อไป แต่ถ้าหากคนจำนวน 15-25 ล้านคน หอยกกันเข้ามารับการศึกษาก็ปีละ 250,000 คน ซึ่งเป็นเพียงประมาณไม่เกินร้อยละ 6 ของจำนวนทั้งหมด จะมีผู้เข้ารับการศึกษอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นปีละกว่า 500,000 คน และจะมีการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นตลอดเวลา เพราะผู้ที่อยู่ในตลาดแรงงานอยู่แล้วจะเข้ามาศึกษาเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับหนึ่งแล้วก็อาจจะประสงค์จะศึกษาต่อให้มีทักษะและคุณวุฒิทางการศึกษาให้สูงขึ้นเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพส่วนบุคคล ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ที่สมควรได้รับการพัฒนาฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่อง

วิธีการเช่นนี้จะทำให้อาชีวศึกษาจะเป็นที่นิยมโดยปริยายโดยไม่จำเป็นต้องสร้างภาพลักษณ์เป็นพิเศษ อีกทั้งแรงงานทั้งหมดจะมีทักษะเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด ขณะที่ค่าจ้างแรงงานก็จะเพิ่มสูงขึ้นโดยอัตโนมัติ เพราะผลิตภาพที่เพิ่มสูงขึ้น แรงงานอาจจะไม่จำเป็นต้องเรียกร้องขอให้รัฐกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้เพิ่มขึ้นทุกปีดังเช่นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คำถามที่สำคัญก็คือ เพราะเหตุใดความคิดดีๆ เช่นนี้จึงไม่บังเกิดผลเป็นรูปธรรมในประเทศไทย เพราะแม้แต่ประเทศเพื่อนบ้านทางใต้ของประเทศไทยอย่างมาเลเซียก็มีระบบนี้เกิดขึ้นแล้ว ความล่าช้าที่จะคงมีต่อไปในอนาคตจะเพิ่มความเสี่ยงโอกาสให้แก่แรงงานเหล่านี้และประเทศชาติโดยรวมเป็นสำคัญ

ปัจจุบันประเทศไทยมีอย่างน้อยสามหน่วยงานที่พยายามทำมาตรฐานฝีมือแรงงานคือ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework, Thailand: NQF) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งเป็นองค์กรมหาชน สังกัดสำนักงานกฤษฎมนตรี และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน เหตุใดหน่วยงานทั้งสามจึงไม่ร่วมมือกันทำมาตรฐานฝีมือแรงงานในทุกอาชีพและแปลงมาตรฐานการศึกษาดังกล่าวให้เป็นหลักสูตรทางการศึกษา พร้อมทั้งกำหนดให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งในประเทศไทยจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ดังกล่าว ถ้าหากตกลงกันได้ว่าควรจะมีการทำงานในลักษณะเช่นว่านี้ หน่วยงานใดจะเป็นเจ้าภาพหรือจำเป็นจะต้องหาเจ้าภาพมาใหม่ ถ้าหากทำไม่ได้ ปัญหาอยู่ที่ตรงไหน

ทั้งหมดนี้คือคำถามหลักของงานวิจัยนี้ ซึ่งมีระยะเวลาในการหาคำตอบ 4 เดือน

3.2.2 ประเด็นคำถาม

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบเป็นประเด็นสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศสามารถก้าวพ้นจากกับดักของการพัฒนาจากประเทศที่มีรายได้ปานกลาง
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่า การมีมาตรฐานฝีมือแรงงานของประเทศเพียงมาตรฐานเดียวและสามารถแปลงหลักสูตรให้สถานศึกษาระดับต่างๆ ทำการฝึกอบรมตามนั้น โดยมีคณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการกำหนดและปรับปรุงมาตรฐานดังกล่าวอย่างต่อเนื่องให้ทันสมัยตลอดเวลา เพื่อการเทียบโอนทักษะความรู้ความสามารถของพนักงานที่มีอยู่ในโลกของการทำงานให้สามารถเชื่อมต่อกับโลกการศึกษาได้โดยไม่มีอุปสรรค เป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบได้อย่างต่อเนื่อง
3. ในขณะนี้หน่วยงานอย่างน้อยสามหน่วยงานทำหน้าที่ในลักษณะดังกล่าวอันประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งเป็นองค์กรมหาชนสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี หน่วยงานทั้งสามนี้สามารถร่วมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานของทุกอาชีพที่มีอยู่ในประเทศไทยให้เป็นมาตรฐานเดียว แล้วแปลงเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้สถาบันการศึกษาต่างๆ รับไปดำเนินการ จะทำได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
4. ถ้าหากท่านเห็นว่ามีความจำเป็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสามารถทำงานร่วมกันได้ ท่านยินดีหรือไม่ที่จะส่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติในระดับสูงเพื่อร่วมเป็นคณะทำงาน Task Force เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลอย่างแท้จริง
5. ท่านมีข้อเสนอแนะหรือความเห็นอื่นใดเกี่ยวข้องกับประเด็นนี้อีกหรือไม่ โปรดให้ความเห็นตามที่ท่านเห็นว่าเป็นการสมควร

3.2.3 ขั้นตอนของการทำงานวิจัยนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขั้นตอนในการทำงานดังนี้

1. จะขออนุญาตสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในเรื่องนี้ในระดับสูงว่า เห็นด้วยกับข้อเสนอและคำถามสำคัญของโครงการวิจัยนี้หรือไม่ มีข้อเสนอและข้อสังเกตเพิ่มเติมในประเด็นใดบ้าง รวมทั้งมีข้อเสนอแนะแก่วิจัยประการใดบ้าง
2. ในกรณีที่มิมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีจำนวนมากพอ เห็นด้วยกับประเด็นนี้ ขึ้นต่อไปคณะผู้วิจัยประสงค์จะให้หน่วยงานที่เห็นด้วย เสนอชื่อเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติในระดับสูงพอสมควรมาร่วมเป็นคณะทำงาน (Task Forces) เพื่อศึกษาแนวทางร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการศึกษาความเป็นไปได้ อุปสรรค ปัญหาอยู่ที่จุดใด และจะมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไรหรือไม่

3. ขั้นตอนต่อไปจะจัดให้มีการประชุม Task Forces ซึ่งคาดว่าจะมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 15 คน เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ ปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหา โดยหวังว่า Task Force ดังกล่าว จะมีการร่วมประชุมกันสองครั้ง ทั้งระยะห่าง 2 สัปดาห์

4. ขั้นสุดท้าย จะมีการนำเสนอผลการประชุม Task Force ต่อกลุ่มผู้กำหนดนโยบายโดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายมาประชุมร่วมกับ Task Forces เพื่อให้ฝ่ายนโยบายพิจารณาว่ามีความเป็นไปได้ มากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งขอความเห็นจากที่ประชุมว่าจะนำข้อเสนอที่ได้ปรับปรุงจากการประชุมนี้เข้าสู่ที่ ประชุมใด ตัวอย่างเช่น สมควรที่จะนำประเด็นนี้เข้าสู่ที่ประชุม Super Board ทางการศึกษาซึ่งมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานเพื่อตัดสินใจเป็นนโยบายต่อไปหรือไม่

สำหรับส่วนที่เป็นงานวิจัย ผลงานวิจัยจะยุติลงเพียงเท่านี้ คณะผู้วิจัยจะดำเนินการตามข้อเสนอของที่ ประชุมในขั้นตอนที่ 4 หรือถ้ามีผู้ที่เข้าประชุมในขั้นตอนที่ 4 รับจะไปดำเนินการเองแล้วแต่จะตกลงกัน โดยที่ งานวิจัยนี้กำหนดจะสิ้นสุดลงภายในเดือนธันวาคม 2558

3.3 คำถามสำหรับคณะทำงานเพื่อการพิจารณา

ในการประชุมคณะทำงานครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2558 และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558 คณะผู้วิจัยได้สรุปประเด็นเพื่อการพิจารณาของคณะทำงานครั้งที่ 2 และคำถามดังต่อไปนี้

3.3.1 สรุปประเด็นเพื่อการพิจารณาของคณะทำงาน

ในการวิจัยครั้งนี้ถึงแม้จะมีตัวอย่างการปฏิบัติเพื่อยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานในประเทศที่พัฒนา แล้วและประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นจำนวนมาก ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้กรณีศึกษาของประเทศมาเลเซียเพราะ เป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทยทางตอนใต้และเป็นสมาชิกประชาคม ASEAN ด้วยกัน อีกทั้งปรากฏว่าประเทศ มาเลเซียเป็นส่วนหนึ่งของประเทศกลุ่ม Common Wealth ที่มีประเทศอังกฤษเป็นต้นแบบที่เป็นตัวอย่าง เหมือนกัน

ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าในทศวรรษ 1960 ประเทศมาเลเซียยังมีความล้าหลังในด้านการพัฒนาประเทศ กว่าไทย แต่เริ่มที่จะมีการพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบตั้งแต่ทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา โดยมีการพัฒนาพัฒนา อย่างก้าวกระโดดตั้งแต่ทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา และในปัจจุบันอาจจะกล่าวได้ว่าประเทศมาเลเซียมีระดับการ พัฒนาประเทศที่ล้ำหน้าไปกว่าประเทศไทย เหตุผลสำคัญของการพัฒนาประเทศของมาเลเซียอย่างต่อเนื่องส่วน หนึ่งเป็นเพราะมีระบบการเมืองที่มีเสถียรภาพตั้งแต่ทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา ต่างกับประเทศไทยที่มีความ ขัดแย้งทางการเมืองอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ทศวรรษ 2000 จนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นในระยะ 1 ปีที่ ผ่านมา แต่ความไม่แน่นอนที่ประเทศจะกลับไปสู่ความขัดแย้งอีกก็ยังคงมีความเป็นไปได้ นอกจากนี้ประเด็นที่ สำคัญก็คือประเทศมาเลเซียได้มีแนวทางการยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานอย่างเป็นระบบตั้งแต่ปี 2550 เป็น

ต้นมา โดยตั้งหน่วยงานที่มีชื่อว่า สำนักงานคุณวุฒิวิชาชีพมาเลเซีย (Malaysian Qualifications Agency) ซึ่งทำหน้าที่กำหนดกรอบคุณวุฒิวิชาชีพมาเลเซีย (Malaysian Qualifications Framework) โดยมีการดูแลร่วมกันระหว่างกระทรวงอุดมศึกษาและกระทรวงทรัพยากรมนุษย์ เป็นที่น่าสังเกตว่า ประเทศมาเลเซียตั้งกระทรวงการอุดมศึกษาในปี 2547 ในฐานะเป็นการ “ปฏิวัติ” การอุดมศึกษา ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังการปฏิรูปการศึกษาของไทย ในปี 2542 ในขณะที่ยังมีปัญหาอยู่มากในกรณีการศึกษาของไทย

ปัจจัยทั้งสองช่วยเสริมให้ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่พร้อมรับการลงทุนจากต่างประเทศมากกว่าประเทศในภูมิภาคอาเซียนเป็นส่วนใหญ่ ถึงแม้ตลาดภายในประเทศของมาเลเซียจะไม่มีขนาดใหญ่เท่ากับหลายประเทศในภูมิภาค อาทิ ประเทศอินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ไทย และเมียนมาร์ แต่การที่ประเทศมีเสถียรภาพทางการเมือง ประกอบกับการมีโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ และโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม (การศึกษาและมาตรฐานคุณภาพของฝีมือแรงงาน) จึงช่วยให้เกิดเป็นแรงดึงดูดทุนจากต่างประเทศที่มาลงทุนในภูมิภาค และเน้นการส่งออกมากกว่าตลาดในประเทศ

ทางด้านเสถียรภาพทางการเมืองย่อมเป็นหน้าที่ที่คนไทยทุกคนที่มีจิตสำนึกในการเห็นความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจะต้องช่วยกันลดละการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลและเน้นประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ ขณะที่การยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานก็มีตัวอย่างของประเทศมาเลเซียให้เป็นที่ยอมรับแล้ว ซึ่งถึงแม้ประเทศไทยไม่มีความจำเป็นที่จะลอกเลียนแบบจากประเทศมาเลเซีย แต่อย่างน้อยก็ควรศึกษาและนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมได้กับกรณีของประเทศไทย

จากคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ถึงความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ ผู้ที่ให้สัมภาษณ์ รวมทั้งผู้ร่วมสนทนากลุ่มต่างให้ความเห็นตรงกันว่า การยกระดับมาตรฐานฝีมือแรงงาน โดยการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ และมีการนำผู้สำเร็จการศึกษาไปทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างมาตรฐานอาชีพที่สามารถแปลเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อเชื่อมระหว่างโลกการทำงานและการศึกษาเข้าด้วยกัน จะทำให้สามารถยกระดับฝีมือแรงงานได้อย่างต่อเนื่องในรูปแบบของการศึกษาตลอดชีวิต โดย ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรมนุษย์ของสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้ให้ความเห็นว่าประเทศไทยควรจะมีระบบดังกล่าวมานานแล้ว แต่เหตุใดประเทศไทยจึงยังคงไม่มีระบบดังกล่าวที่สมบูรณ์ ถึงแม้จะมีการก่อรูปขึ้นในหน่วยงานต่างๆ อันประกอบด้วย

1. สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิประเทศไทย (Thailand Qualifications Framework: TQF)
2. สำนักพัฒนามาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน
3. สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สำนักนายกรัฐมนตรี

3.3.2 คำถามสำหรับคณะทำงาน

3.3.2.1 ขณะที่ในประเทศต่างๆ ที่ดำเนินการในเรื่องนี้ มีการจัดตั้งหน่วยงานเอกเทศมาดำเนินการในเรื่องนี้ ในกรณีของประเทศมาเลเซีย หน่วยงานดังกล่าวมีการกำกับดูแลคุณวุฒิวิชาชีพ (MQF) โดย MQA กระทรวงอุดมศึกษา และกระทรวงทรัพยากรมนุษย์ จำเป็นหรือไม่ที่ประเทศไทยจะต้องมีหน่วยงานเอกเทศเพื่อดำเนินการในเรื่องนี้ โดยสามารถดำเนินงานในลักษณะเดียวกันได้และไม่เกิดความซ้ำซ้อน

3.3.2.2 ภายใต้กฎหมายและโครงสร้างที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่สามหน่วยงานจะดำเนินงานร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดกรอบคุณวุฒิมาตรฐานระดับชาติ (ที่เชื่อมโยงกับอาเซียน) (โดยที่สภาการศึกษาได้ทำหน้าที่ดังกล่าวในปัจจุบัน) มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ (ซึ่งสำนักงานพัฒนามาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงาน และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กำลังดำเนินการอยู่แล้ว) มีการทำมาตรฐานและคุณวุฒิวิชาชีพให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน หลังจากนั้นแปลงเป็นหลักสูตรเพื่อการศึกษาและฝึกอบรมให้เหมือนกันทั้งประเทศ (ซึ่งสอศ.ได้ดำเนินการบางส่วนแต่ยังไม่เป็นระบบ) ให้มาอยู่ในระบบเดียวกัน

3.3.2.3 จำเป็นหรือไม่ที่จะจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่ หรือขยายภารกิจของหน่วยงานที่มีอยู่เดิมโดยไม่ต้องแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่

3.3.2.4 จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เป็นประการแรก หลังจากที่ได้ตกลงกันแล้วว่ารูปแบบในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยจะมีลักษณะอย่างไร

3.3.2.5 คณะใด หรือหน่วยงานใด จะทำหน้าที่จัดทำข้อเสนอเพื่อให้ซูเปอร์บอร์ดได้ตัดสินใจให้เกิดผลการเชื่อมต่อโลกของการทำงานและโลกของการศึกษาเข้าด้วยกัน โดยไม่มีปัญหาและอุปสรรคในประเทศไทยที่ยังคงเป็นปัญหาในปัจจุบัน ต่างกับกรณีที่เกิดขึ้นแล้วในประเทศอื่นๆ ที่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและเป็นระบบ

ที่ประชุมคณะทำงานครั้งนี้ได้เสนอให้มีการเพิ่มคณะทำงานอีก 2 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์ยมสัน โพธิ์คง รองคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต นักกฎหมายที่ขับเคลื่อนแนวคิดปฏิรูปประเทศไทย และคุณถาวร ชลัษเฐียร ประธานอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งประเทศไทย เนื่องจากอุตสาหกรรมยานยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่มีอนาคตของประเทศ อีกทั้งได้ทำมาตรฐานฝีมือแรงงานในภาคการผลิตดังกล่าวค่อนข้างครบถ้วน อาจะนำมาใช้เป็นตัวอย่างในการขับเคลื่อนมาตรฐานฝีมือแรงงานและกำหนดหลักสูตรบนฐานสมรรถนะต่อไป ในการประชุมครั้งที่สองจึงได้มีการเชิญอาจารย์ยมสัน โพธิ์คง เข้าร่วมเป็นคณะทำงานด้วย อีกทั้งได้เชิญคุณถาวร ชลัษเฐียร มาร่วมด้วย แต่มิได้ตอบรับและมิได้เข้าร่วมประชุม ขณะเดียวกันที่ประชุมมีความเห็นว่ากรณีของประเทศไทยได้มีการตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว แต่ขอให้มีการพิจารณาข้อมูลกฎหมายว่าครอบคลุมหรือไม่ หรือมีปัญหาประการใด โดยขอให้ คุณบุญยาพร นิยมพลอย จากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ เป็นผู้นำเสนอในคราวต่อไป

3.3.3 คำถามสำหรับคณะกรรมการในการประชุมครั้งที่ 2 (18 พฤศจิกายน 2558)

3.3.3.1 จะทำอะไรต่อไปจากนี้เพื่อเร่งการเชื่อมต่อระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษาเชื่อมต่อได้รวดเร็วกว่านี้

3.3.3.2 จำเป็นต้องยกระดับกฎหมายจาก พ.ร.ฎ. เป็น พ.ร.บ. หรือไม่ เพราะเหตุใด

3.3.3.3 จำเป็นต้องมีกฎหมายที่จะให้เกิดสาขาวิชาชีพที่มีความเข้มแข็งในกรณีที่กลุ่มอาชีพเหล่านั้นไม่มีสาขาวิชาชีพหรือไม่

3.3.3.4 จะมีการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพและกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้งสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพต่างๆ อย่างเด่นชัด เพื่อจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพได้หรือไม่ เพื่อที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะไม่ต้องไปสอบมาตรฐานอาชีพกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพอีก

3.3.3.5 ประเด็นที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ในการเชื่อมโยงโลกของการศึกษากับโลกของการทำงานเข้าด้วยกันประกอบด้วย ความหมายของคำสามคำคือ

1. ความรู้	Knowledge
2. ทักษะ	Skill
3. ผลการเรียนรู้	Learning outcome

ในเรื่องคุณวุฒิวิชาชีพจะเน้น Learning outcome ส่วนมาตรฐานฝีมือแรงงานจะเน้นทักษะเป็นหลัก ทั้งหมดนี้เป็นความจำเป็นที่ผู้สำเร็จการศึกษาในฐานะที่พร้อมจะประกอบอาชีพต้องมี ดังนั้นเมื่อนำ Knowledge กับ Skill มาเทียบกัน คงจะเทียบไม่ได้ทั้งหมด จะต้องมีการพิจารณาเทียบโอนเพื่อเชื่อมต่อทั้งสองโลกนี้อย่างไร

3.3.3.6 จากการสัมภาษณ์ รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ทั้งสองหน่วยงานต่างชี้ว่าได้มีการเทียบโอนทักษะและวิชาความรู้ในระดับหนึ่งแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กศน. เสนอที่จะเป็นเจ้าภาพจัดทำ Credit bank เพราะมีสาขาอยู่ทั่วประเทศ เป็นไปได้หรือไม่ที่สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพร่วมกับสภาวิชาชีพ ภาครัฐกิจเอกชนที่เกี่ยวข้อง และสถาบันที่เชี่ยวชาญในวิชาชีพที่เด่นในแต่ละสาขา ร่วมกับ สอศ. และ กศน. ทำให้การเชื่อมต่อระหว่างโลกการทำงานกับโลกการศึกษาในบางอาชีพเกิดขึ้นให้ได้จริงเป็นกรณีนำร่องได้หรือไม่ เช่นกรณีอุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งทั้งสองอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมเด่นของไทยในปัจจุบันและยังจะคงมีความสำคัญต่อไปในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า อีกทั้งในสองอุตสาหกรรมนี้ ในกรณีของอุตสาหกรรมยานยนต์ ฝ่ายอุตสาหกรรมยานยนต์ได้จัดทำมาตรฐานสมรรถนะไว้ค่อนข้างละเอียดแล้ว ขณะที่ TDRI กำลังศึกษามาตรฐานอาชีพเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอยู่ขณะนี้

3.3.3.7 เนื่องจากโครงการวิจัยนี้จะสิ้นสุดในเดือนธันวาคม ศกนี้ แต่โครงการสามารถทำต่อใหม่ได้ทันที หลังจากปิดโครงการนี้ โดยที่โครงการนี้ยังเหลือการประชุมเพื่อขอความเห็นในวงกว้าง (ประมาณ 30 คน) ถ้ามีข้อสรุปที่น่าสนใจ แต่การประชุมดังกล่าวอาจจะปรับเป็นการประชุม Task Force ได้อีก 1 ครั้ง วันที่ 25 พฤศจิกายน ศกนี้ ที่ประชุมนี้มีความเห็นอย่างไร ถ้าเห็นสมควรจะทำโครงการนี้ต่อไปจะมีผู้ได้รับเป็นหัวหน้าโครงการหรือไม่? โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่สามารถนำผลจากการศึกษานี้ไปเสนอต่อ Super Board ได้โดยตรง

บทที่ 4

ข้อค้นพบจากการวิจัย

4.1 ประเด็นที่จะนำเสนอ

ในบทนี้จะมีการนำเสนอข้อค้นพบจากงานวิจัย โดยจำแนกออกเป็นสี่ส่วน ส่วนที่ 1 จะนำเสนอความเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคลที่มีหลายหลายจาก 13 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้ให้สัมภาษณ์หลักจากแต่ละหน่วยงานหนึ่งท่าน บางหน่วยงานอาจมีผู้ให้สัมภาษณ์ร่วมด้วยมากกว่า 1 ท่าน ส่วนที่ 2 จะเสนอความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มย่อยทั้งสองกลุ่ม ส่วนที่ 3 จะเป็นการนำเสนอสรุปผลจากคณะทำงาน 2 ครั้ง และในส่วนสุดท้ายจะสังเคราะห์ข้อค้นพบทั้งหมดในภาพรวม พร้อมทั้งข้อเสนอแนะจากคณะวิจัย

4.2 ความเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนำเสนอในส่วนนี้จะรวบรวมความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อกรอบคำถามที่คณะผู้วิจัยตั้งขึ้น คือ ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ การสร้างมาตรฐานอาชีพเพื่อเชื่อมระหว่างโลกการทำงานและการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียว หน่วยงานที่สามารถดำเนินการเชื่อมโลกอาชีพและโลกการศึกษา และข้ออื่นๆ

4.2.1 ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ

แรงงานในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 75 ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การที่จะช่วยให้แรงงานเหล่านี้ได้รับค่าตอบแทนสูงขึ้นจะต้องมีการฝึกอบรมด้านวิชาชีพซึ่งสถานประกอบการจะต้องเข้าร่วมจัดทำเพื่อให้เข้าใจตรงกันในการจ่ายค่าจ้าง เมื่อแรงงานได้รับการพัฒนาฝีมือแรงงานและค่าจ้างสูงขึ้นก็จะมีความมั่นคงในชีวิตมากขึ้น ผู้ประกอบการเองก็จะได้รับประโยชน์การยกระดับฝีมือแรงงานดังกล่าว ส่วนหนึ่งจะช่วยให้ประเทศสามารถก้าวพ้นจากกับดักของการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางได้ในระดับหนึ่งแต่มีข้อทั้งหมด เพราะการจะยกระดับมาตรฐานฝีมือทั้งระบบต้องไม่เพียงยกระดับทักษะการปฏิบัติงานในอาชีพเท่านั้น แต่ต้องมีทักษะการคิด ทักษะการสร้างนวัตกรรม มีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการไม่ใช่เป็นเพียงแต่ลูกจ้างที่ทำงานตามคำสั่งได้เท่านั้น อย่างไรก็ตามถึงแม้การยกระดับฝีมือแรงงานซึ่งถือว่าเป็น Hard skill แต่สำหรับแรงงานส่วนใหญ่ที่มีวุฒิการศึกษาไม่สูงมากนัก การยกระดับ Hard skill สามารถทำได้อย่างมีขอบเขตจำกัด แต่ทักษะที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ ทักษะชีวิตซึ่งเป็นเรื่องการพัฒนาคุณสมบัติทางด้านจิตใจ (Soft skill) ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่า Hard skill เพราะเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้คนงานสามารถดำเนินชีวิตและ

ประกอบหน้าที่การงานได้โดยไม่มีปัญหา ดังนั้นประเด็นเรื่อง Soft skill จึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากเช่นกัน อีกทั้งสามารถฝึกอบรมได้สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานทางการศึกษาไม่สูงนัก จึงจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ ทักษะดังกล่าวนอกจากความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างไม่มีปัญหาแล้ว ความภูมิใจในการทำงานของตนเอง การเอาใจใส่ในการทำงาน และความพร้อมในการพัฒนางานเมื่อมีโอกาสก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

ประเด็นที่ยังคงเป็นปัญหาคืออีกส่วนหนึ่งก็คือ ถึงแม้แต่ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวนไม่น้อยก็ไม่สามารถทำงานได้ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ ต้องได้รับการฝึกอบรมในภาระงานที่ตนเองต้องรับผิดชอบระยะหนึ่งก่อนที่จะเริ่มทำงานได้จริง จึงเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ประกอบการ แต่ถ้าสถานศึกษามีรูปแบบการเรียนการสอนตรงตามคุณลักษณะที่ผู้ประกอบการต้องการ โดยให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมแบบทวิภาคี จะส่งผลดีต่อตัวผู้ศึกษาเอง สถาบันการศึกษาและตัวผู้ประกอบการ เพราะต่างได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน และถ้าหากสถานศึกษาจะได้นำเอามาตรฐานวิชาชีพเป็นหลักในการเรียนการสอนแล้ว จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเชี่ยวชาญตรงตามวิชาที่จะออกไปทำงานในอนาคต ซึ่งจะส่งผลต่อค่าจ้าง เงินเดือน และค่าตอบแทนที่จะได้รับ

ในขณะเดียวกัน ภาคเอกชนที่มีความคิดก้าวหน้าก็จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาแรงงานซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าขององค์กร โดยที่อาชีวศึกษาก็เป็นสถาบันการศึกษาที่มีความสำคัญในการพัฒนาคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ภาคธุรกิจเอกชนที่เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาในการผลิตแรงงานให้ตรงกับความต้องการของตลาด โดยหอการค้าเองได้ขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ แต่อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ที่ยังคงเน้นการจ่ายค่าตอบแทนตามคุณวุฒิการศึกษา ทำให้ไม่ได้บุคลากรตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ แต่ขณะนี้ได้มีการขอให้ ก.พ. พิจารณาผลตอบแทนนอกจากคุณวุฒิทางการศึกษาแล้ว จะต้องพิจารณาสมรรถนะด้วยในฐานะที่เป็นปัจจัยเสริม เพื่อประกอบการพิจารณาให้ผู้สำเร็จการศึกษามีรายได้เพิ่มขึ้น วิธีนี้จะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการผลิตคน/แรงงาน สู่ตลาดแรงงาน (ทั้งทางด้านหลักสูตรและมาตรฐานอาชีพ) รวมทั้งมีการขับเคลื่อนในมิติของการพัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาด้วย จุดที่ควรจะต้องเน้นสำหรับอาชีวศึกษาคือ อาชีวศึกษาจะต้อง “สร้างคนดี มีอาชีพ” จัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี รวมทั้งมีทุนการศึกษา ประกอบกับการหาประสบการณ์ในต่างประเทศที่จะต้องยึดหลัก “คุณภาพคู่คุณธรรม” ขณะเดียวกันการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานจะต้องไม่จำกัดเฉพาะ Hard skill และ Soft skill เท่านั้น แต่จะต้องมีทักษะในการเสริมการประกอบอาชีพให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม ซึ่งต้องการทั้งทักษะด้านภาษา การใช้คอมพิวเตอร์ รวมทั้งการพัฒนาแรงงานให้มีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงขึ้นกว่าเดิมด้วย เพื่อแรงงานจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับทักษะและความรู้ของแรงงาน เพื่อก้าวข้ามพ้นการใช้แรงงานเพื่อการผลิตเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว

4.2.2 การสร้างมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อเชื่อมโยงโลกของการทำงานและการศึกษา

การมีมาตรฐานฝีมือแรงงานกลางมาตรฐานเดียวกันเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางพัฒนาฝีมือแรงงานให้เป็นรูปธรรมและเป็นระบบ ทำให้ภาคการศึกษาและภาคการผลิตมีทิศทางการดำเนินไปในทางเดียวกัน แต่ในขณะเดียวกันจะต้องมีการกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศให้ชัดเจนเสียก่อนว่าประเทศจะพัฒนาไปในทิศทางใด มีอาชีพใดบ้างที่จำเป็นในการพัฒนาไปสู่ทิศทางนั้น แล้วจึงมาพิจารณาว่าแต่ละอาชีพจะต้องมีมาตรฐานอย่างไรจึงจะช่วยให้การพัฒนาประเทศเป็นไปในทิศทางที่กำหนด

ที่สำคัญ มาตรฐานดังกล่าวจะต้องไม่นำไปใช้กับสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามในระดับอาชีวศึกษาในบางคณะจะต้องนำเอามาตรฐานวิชาชีพที่สร้างขึ้นไปใช้ในการเรียนการสอนด้วย เพื่อจัดปัญหาผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วไม่สามารถทำงานในสายปฏิบัติการได้เลย ทำให้ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในระบบการศึกษาหรือไม่ สามารถมีวุฒิการศึกษาหรือคุณวุฒิวิชาชีพติดตัวไปเพื่อใช้ในการเพิ่มพูนความก้าวหน้าในวิชาชีพ ในขณะที่ประเทศไทยยังใช้วุฒิทางการศึกษาในการสมัครงานและกำหนดค่าจ้างจะต้องมีการเพิ่มคุณวุฒิวิชาชีพเข้าไปใช้ประกอบในการพิจารณาด้วย แรงงานแต่ละคนสามารถมีคุณวุฒิวิชาชีพมากกว่า 1 อาชีพได้ ซึ่งจะทำให้สามารถเปลี่ยนสายงานและอาชีพได้ ในต่างประเทศที่ให้ความสำคัญในด้านนี้จะมีศูนย์ฝึกอาชีพในสาขาอาชีพตรงตามที่ต้องการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่นั้นๆ เพื่อช่วยให้การฝึกอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงานตามใบประกาศนียบัตรดังกล่าว บ่งชี้และเพิ่มมูลค่าให้กับตัวแรงงาน โดยเฉพาะค่าจ้างที่สูงขึ้นเมื่อผ่านการฝึกอบรมที่สูงขึ้น เช่น ในกรณีของประเทศออสเตรเลียมีศูนย์ฝึกอบรมด้านอาชีพ 4,500 กว่าแห่งทั่วประเทศ

อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีส่วนที่เป็นทักษะวิชาชีพที่จำเป็นต้องมีมาตรฐานเดียวกัน แต่ในขณะเดียวกันในกรณีของสถาบันการศึกษาจะต้องมีเป้าหมายในการสร้างคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิ โดยประเภทวิชาและสาขาวิชาจะต้องครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้านคือ

(1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรม ลักษณะนิสัย และทักษะทางปัญญา

(2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ได้แก่ ความรู้และทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ตัวเลข การจัดการและการพัฒนางาน

(3) ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพที่มีความต้องการทักษะใกล้เคียงกันได้

เมื่อกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานเป็นมาตรฐานเดียวกันแล้ว ภาคการศึกษาสามารถนำมาตรฐานฝีมือแรงงานซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ทักษะการทำงานของแรงงานในแต่ละระดับไว้ โดยการเทียบโอนทักษะความรู้

ความสามารถและประสิทธิภาพของการทำงานตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ด้วยการเทียบโอนความรู้ และประสิทธิภาพของแรงงาน เข้าสู่ระบบการศึกษาได้โดยไม่มีอุปสรรค ช่วยให้แรงงานสามารถยกระดับ การศึกษาของตนเองได้และย่นระยะเวลาศึกษาของแรงงานลงได้ด้วย

นอกจากนั้นการเรียนในรูปแบบของทวิภาคีจะช่วยให้มาตรฐานทางการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการ ของภาคธุรกิจเอกชน โดยภาคเอกชนต้องเป็นผู้กำหนดสมรรถนะที่ต้องการ ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ของภาค ธุรกิจและตลาดแรงงานมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อย่างเช่นกรณี “ร้อยเอ็ดโมเดล” นักเรียนจะต้องรู้ ล่วงหน้าว่าต้องการประกอบอาชีพอะไรและต้องเรียนวิชาอะไรบ้าง ขณะที่นายจ้างจะบอกถึงความต้องการว่า ต้องการแรงงานที่มีสมรรถนะอย่างไร และมีการนำผู้เรียนไปฝึกงานในสถานประกอบการจริงด้วย

ด้วยเหตุนี้ภาคเอกชนที่มีความต้องการบุคลากรเป็นจำนวนมากจึงต้องพัฒนาบุคลากรเพื่อสนองความ ต้องการของตนเอง เช่น สถาบันปัญญาภิวัฒน์ Nation University เป็นต้น แต่ถ้ามีหลักสูตรที่ได้มาตรฐานจาก การพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ว่าจ้างแรงงานในตลาดแรงงานทั้งที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจต่างๆ กับ สถานศึกษา ให้ผู้เรียนได้มีสมรรถนะตามที่กลุ่มผู้จ้างแรงงานต้องการ ก็อาจจะทำเป็นหลักสูตรร่วมกัน ได้อย่าง กรณีหลักสูตรของ Business Technology Education Council (BTEC) ที่ได้รับการออกแบบในลักษณะเช่นนี้และ มีสถาบันการศึกษาทั่วโลกนำหลักสูตรดังกล่าวไปปฏิบัติ ซึ่งมีผลทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาออกไปปฏิบัติงานได้ ทันที ลักษณะหลักสูตรประเภทนี้จะเป็นการเรียนจากกรณีศึกษาของปัญหาที่เกิดขึ้นจริง โดยนักเรียนมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาดังกล่าว ดังนั้นเมื่อสำเร็จการศึกษาจึงสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ทันที

เนื่องจากในปัจจุบันกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยสำนักมาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงานได้จัดทำ มาตรฐานฝีมือแรงงานในอาชีพพื้นฐานไว้แล้วจำนวนหนึ่ง หอการค้าไทยมีความเห็นว่ามาตรฐานอาชีพเป็นต้น ก่อที่สำคัญที่สุด และเพื่อให้การทำงานของหอการค้าเป็นการต่อยอดอาชีพที่จะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นใน อนาคต หอการค้าไทยจึงมีแนวคิดที่จะทำมาตรฐานฝีมือแรงงานในส่วน High technology เช่นงานที่เกี่ยวข้องกับ เทคโนโลยีสารสนเทศ และมาตรฐานอาชีพที่ถูกกำหนดโดยมาตรฐานการส่งออก เป็นต้น ในการจัดทำ มาตรฐานอาชีวดังกล่าวไม่มีกฎหมายรองรับให้ภาคธุรกิจเอกชนรับรองมาตรฐานและออกกฎหมายหรือระเบียบ ในการกำหนดค่าตอบแทนอย่างเป็นทางการได้ ทางออกในเรื่องนี้คือ หอการค้าจะใช้จริยธรรมของ ผู้ประกอบการโดยการกำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคนที่เป็นสมาชิก ยอมรับมาตรฐานประกอบกับค่าตอบแทน ตามที่ได้ตกลงกันไว้

4.2.3 หน่วยงานที่จะสามารถเชื่อมโลกอาชีพและโลกการทำงานเข้าด้วยกัน

ความเห็นในส่วนนี้ค่อนข้างหลากหลาย แต่อาจจะนำเสนอความเห็นที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้ ในขณะนี้ มีหน่วยงานอย่างน้อย 3 หน่วยงาน ทำหน้าที่ในลักษณะดังกล่าวอันประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การ

มหาชน) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในอนาคตทั้งสามหน่วยงานนี้สามารถปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานของทุกอาชีพที่มีอยู่ในประเทศไทยให้เป็นมาตรฐานเดียว แล้วแปลงเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้สถาบันการศึกษาต่างๆ รับไปดำเนินการได้ ในขณะนี้ปัจจุบัน (2558) สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติ ซึ่งจากการสอบถามความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ทุกหน่วยงานต่างเห็นด้วย และอาจจะดำเนินงานต่อไปในรูปแบบของโครงการมหาชนที่สังกัดกระทรวงแรงงาน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพราะก่อนตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพนั้น เนื่องจากในระดับนโยบาย สองกระทรวงคือกระทรวงแรงงานและกระทรวงศึกษาธิการไม่สามารถตกลงกันได้ว่าควรสังกัดกระทรวงใด จึงต้องให้ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งกรมพัฒนาฝีมือแรงงานก็จัดทำมาตรฐานวิชาชีพอยู่แล้ว ซึ่งจะเป็นการผสมผสานระหว่างโลกของการทำงานภายใต้การดูแลของสองหน่วยงานนี้ให้เชื่อมโยงกับโลกการศึกษาที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ดูแล จะทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาที่ดีขึ้น เพราะเมื่อแรงงานหรือผู้ที่ต้องการจะประกอบอาชีพต้องการความเชี่ยวชาญ ก็จะเข้ามารับการฝึกอบรมระยะสั้นๆ กับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานในพื้นที่จังหวัดที่ให้บริการ ซึ่งเมื่อจบหลักสูตร คนเหล่านั้นก็จะได้ประกาศนียบัตรผ่านการฝึกอบรม แต่ไม่สามารถทำให้วุฒิทางการศึกษาของผู้รับการฝึกอบรมดังกล่าวเพิ่มขึ้น ถ้าประสานทั้งสองระบบเข้าด้วยกันบุคคลนั้นก็จะได้ทั้งระดับทักษะอาชีพและวุฒิทางการศึกษาที่สูงขึ้น โดยที่ระดับการศึกษาเป็นสิ่งที่สังคมต้องการ ส่วนความสามารถในการประกอบอาชีพเป็นส่วนที่นายจ้างต้องการ

ในส่วนของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในปัจจุบัน (2558) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่จัดทำนโยบายการศึกษาของประเทศได้จัดทำแผนขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ในส่วนของกรรมการประกอบด้วยอีก 2 หน่วยงาน คือ เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือผู้แทน กับอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยคณะกรรมการที่ปรึกษามีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการให้เกิดระบบคุณวุฒิแห่งชาติที่สามารถนำไปปฏิบัติตามหลักการและแนวทางกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ตลอดจนแผนการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดกรอบให้เชื่อมโยงกับองค์กรต่างๆ และเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน และติดตามรวมทั้งการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ

ในขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนมีความเห็นว่าหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานจะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยต้องให้ภาคเอกชนที่เป็นผู้ใช้แรงงานให้ความเห็นเกี่ยวกับความต้องการแรงงาน เช่น หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรม และสมาคมธนาคาร เป็นต้น และกำหนดเป็นหลักสูตรให้สถาบันศึกษานำไปใช้ในการออกแบบจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมี

คุณลักษณะตามความต้องการของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งจะต้องมีการศึกษาต่อไปว่าจะต้องปรับแก้กฎหมายฉบับใดบ้าง เพื่อให้สามารถดำเนินการในเรื่องนี้ได้ กฎหมายดังกล่าวแต่ละฉบับมีผู้รับผิดชอบในการปรับแก้แล้วหรือไม่ และหากอยู่ในระหว่างดำเนินการปรับแก้กฎหมาย ควรติดตามว่าได้ปรับแก้ถึงขั้นตอนไหนแล้ว

ในการจัดทำมาตรฐานอาชีพ ผู้ที่จะทำหน้าที่นี้ได้ดีที่สุดก็คือสมาคมวิชาชีพ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ สมาคมวิชาชีพของไทยยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร โดยส่วนที่มีความเข้มแข็งยังมีจำนวนไม่มาก อย่างไรก็ตามการจัดทำมาตรฐานดังกล่าวจะต้องดำเนินการผ่านศูนย์เทียบคุณวุฒิวิชาชีพที่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งอาจจะเป็นหน่วยงานของรัฐ หรือตัวแทนภาคเอกชน เช่น หอการค้าไทย ก็สามารถทำได้ ที่ผ่านมาประธานหอการค้าทั้ง 18 ภาค ได้มีการลงนามกับสถาบันอาชีวศึกษาและสถาบันอาชีวเกษตรในแต่ละพื้นที่ทั้ง 23 สถาบัน เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดแนวทางการกำหนดมาตรฐานอาชีพ และการจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้เกิดการเชื่อมโยงกันระหว่างโลกการทำงานและการศึกษาด้วย อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีองค์กรที่ทำงานซ้ำซ้อนกันมาก ต้องศึกษารายละเอียดกฎหมาย พันธกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด ภาคราชการต้องเปลี่ยนไปเป็นฝ่ายสนับสนุน อำนาจการ มากกว่าที่ดำเนินการเอง แต่ละองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการทำงานร่วมกันเพื่อยกระดับมาตรฐานอาชีพและความสามารถในการแข่งขัน

ความเห็นอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าการนำหน่วยงานที่มีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานอาชีพซึ่งมีเป้าหมายต่างกันมาทำงานร่วมกันนั้นเป็นการยากและมีความท้าทายมาก แต่ก็มีความเป็นไปได้ โดยการมาทำงานร่วมกันนั้นควรกำหนดเป้าหมายร่วมกันให้ชัดเจนว่าเป็นการทำงานเพื่อเป้าหมายของชาติในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เพราะที่ผ่านมาแต่ละหน่วยมีเป้าหมายในการดำเนินการที่แตกต่างกัน ทางออกในเรื่องนี้คือการเขียนกฎหมาย เพื่อให้เกิดการหลอมรวมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มาอยู่สังกัดเดียวกัน เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดและกำกับดูแลให้การประกอบอาชีพต่างๆ เป็นไปตามมาตรฐานอาชีพที่กำหนดไว้ ทำให้การทำงานเป็นเอกภาพมากขึ้นดังเช่นหลายประเทศดำเนินการอยู่

อีกส่วนหนึ่งมีความเห็นว่าสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพควรเข้ามาดูแลทั้งโลกการศึกษาและโลกของการทำงาน ซึ่งจะเป็นหน่วยงานที่สามารถเข้ามาผลักดันเรื่องนี้ได้ โดยการสร้างสมรรถนะในสาขาอาชีพต่างๆ จะต้องอ้างอิงตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติจัดทำขึ้น เพื่อทำหลักสูตรคุณวุฒิวิชาชีพไปเชื่อมต่อกับโลกการศึกษาโดยส่งต่อให้สถานศึกษาด้านอาชีวศึกษานำไปจัดการเรียนการสอน ในส่วนของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานก็ต้องร่วมมือโดยส่งมอบมาตรฐานในสมรรถนะในสาขาอาชีพต่างๆ ที่ได้จัดทำขึ้นแล้วให้กับหน่วยงานด้านการศึกษา และร่วมกันจัดทำมาตรฐานสมรรถนะในส่วนที่ยังซ้ำซ้อนในหลักสูตรที่ตรงกันออกไป เพื่อในที่สุดประเทศไทยมีมาตรฐานสมรรถนะระบบเดียวกันในอาชีพเดียวกัน ทำให้แรงงานสามารถใช้ประโยชน์จากระบบกลางที่สามารถปรับเปลี่ยนระหว่างโลกของการศึกษาและโลกของงานที่สามารถเชื่อมโยงปรับเข้าหากันได้

ในขณะที่กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) ที่จัดทำโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาตินั้น ถือเป็นส่วนใหญ่ของระบบคุณวุฒิในประเทศไทยที่เชื่อมระหว่างโลกการทำงานกับโลกการศึกษา แต่สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพและกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน ทั้งสองส่วนนี้ยังแยกกันอยู่ระหว่างโลกการศึกษาและโลกอาชีพ จำเป็นจะต้องตั้งหน่วยงานหนึ่งมาดูแลเรื่องนี้โดยเฉพาะ เพราะสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ก็มีภาระหนักอยู่แล้วในการพัฒนาการศึกษา การมีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมารับผิดชอบในเรื่องนี้โดยเฉพาะจะทำให้การขับเคลื่อนรวดเร็วมากขึ้น เพื่อไม่ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนหน่วยงานใดที่สามารถทำงานร่วมกันได้ควรจัดให้เข้ามาอยู่ในระบบเดียวกัน เพื่อที่จะให้หน่วยงานที่จะสร้างขึ้นใหม่ดังกล่าวมีความเข้มแข็ง ถ้าให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ดูแลยิ่งทำให้การดำเนินงานรวดเร็วมากขึ้น ไม่ต้องผ่านหน่วยงานใด

อีกความเห็นหนึ่งเห็นว่า หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดูแลมาตรฐานและทำการเชื่อมโยงอาชีพและการศึกษาเข้าด้วยกันนั้นควรเป็นองค์กรเดียวที่ดูแลทั้งประเทศ ซึ่งในกรณีนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งหน่วยงานกลางก็น่าจะทำหน้าที่นี้ได้เพราะมีความเป็นกลางและน่าเชื่อถือ สำหรับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.) ถ้ายังขึ้นอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรีก็สามารถทำได้เพราะมีความเป็นกลาง แต่จะต้องมีอำนาจในการกำหนดค่าตอบแทนจากมาตรฐานอาชีพด้วย และที่สำคัญสามารถเชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีพของไทยกับสากลได้

อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าการเชื่อมต่อโลกการทำงานและโลกการศึกษาไม่อาจทำได้อย่างแนบสนิท ทั้งนี้เพราะโลกของการทำงานต้องการทักษะเป็นหลัก ขณะที่โลกของการศึกษานั้นต้องการความรู้อื่นๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้ให้เพิ่มมากขึ้น และเน้นคุณธรรมเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วย การเชื่อมต่อดังกล่าวจะทำให้การยกระดับทักษะและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเป็นไปได้ง่ายขึ้นด้วย (โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ข)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้จะมีความเห็นที่ค่อนข้างหลากหลายแต่ความเห็นที่ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมก็คือ หน่วยงานดังกล่าวจะต้องมีความเป็นกลาง และส่วนใหญ่ก็เห็นว่าถ้าสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีความเป็นกลางก็น่าจะทำหน้าที่ดังกล่าวได้ อีกประเด็นหนึ่งคือข้อเท็จจริงทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และความเป็นไปได้ที่อาจจะมี ความซ้ำซ้อนกันในด้านอำนาจหน้าที่ โดยมีความเห็นว่า หน่วยงานของรัฐน่าจะทำหน้าที่ส่งเสริมหรืออำนวยความสะดวกที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบหรือ Regulator

4.3 ความเห็นจากการสัมมนากลุ่มย่อย

4.3.1 ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ

กลุ่มสนทนามีความเห็นว่าการยกระดับฝีมือแรงงานมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ หน่วยงานที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงจะต้องพยายามทำหน้าที่ดังกล่าวตามบทบาทหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรม

พัฒนาฝีมือแรงงาน ได้พยายามยกระดับฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่องในลักษณะคู่ขนาน เพื่อให้แรงงานมีทักษะตามความต้องการของผู้ประกอบการ จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงาน มีการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เน้นการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ผู้ประกอบการและสมาคมอาชีพที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้พยายามยกระดับฝีมือแรงงาน โดยพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้เป็นฐานสมรรถนะ และมีการนำนักเรียนไปทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีความพยายามพัฒนามาตรฐานของการอาชีวศึกษาเอง โดยมีการตั้งศูนย์เทียบโอนความรู้ในแต่ละจังหวัด แต่ก็ต้องยอมรับความจริงว่ามาตรฐานดังกล่าวยังมีความแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด

ในแง่ของสถานศึกษาเอง การเทียบโอนฝีมือแรงงานก็เป็นส่วนหนึ่งในความพยายามพัฒนาฝีมือแรงงาน แต่ก็มีปัญหาในทางปฏิบัติมากพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอาชีพอิสระ ซึ่งคนงานเหล่านี้ถือว่าพวกเขาได้ฝึกอบรมด้วยตนเองอยู่แล้วจึงไม่ประสงค์จะมีฝึกอบรมกับสถาบันการศึกษา และผู้ที่เข้ามาฝึกอบรมส่วนใหญ่ก็มักอยากจะได้วุฒิทางการศึกษา แต่ไม่อยากจะทุ่มเทให้การเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง นอกจากนั้นในบางอาชีพทักษะบางอย่างก็เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการอบรมเพิ่มเติมเพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงก็เป็นสิ่งจำเป็น ในขณะที่ประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่สังคมของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุเหล่านี้ที่ยังประกอบอาชีพในสาขาที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีความจำเป็นที่จะต้องเข้ามารับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาหลักก็คือ ส่วนใหญ่ต้องการแค่วุฒิการศึกษาแต่ไม่ต้องการได้ทักษะที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นปัญหาสำหรับสถาบันการศึกษาที่จัดการอบรมในวิชาชีพเหล่านี้

4.3.2 การสร้างมาตรฐานอาชีพเพื่อเชื่อมโยงระหว่างโลกของการทำงานและการศึกษา

ในหลักการการมีมาตรฐานกลางเพียงมาตรฐานเดียวโดยมีหน่วยงานกลางรับผิดชอบในการเทียบโอนและรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานในอาชีพต่างๆ เป็นเรื่องที่ดี แต่ในปัจจุบันยังมีปัญหาอีกจำนวนหนึ่งที่ต้องได้รับการแก้ไข

4.3.2.1 มาตรฐานที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังมีปัญหาเนื่องจาก

(1) ยังมีหลายมาตรฐานอย่างน้อยก็คือมาตรฐานหลักสูตรของสถานศึกษาและมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ ทำให้ผู้เรียนจะต้องพยายามสอบให้ผ่านทุกมาตรฐาน เกิดเป็นความซ้ำซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติต่างจากของสถานศึกษา สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดให้มีการฝึกอบรมก่อนทดสอบอีกด้วย ถ้าหากเป็นมาตรฐานเดียวกันได้ก็จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เรียนและสถานศึกษาอย่างมาก

(2) ในปัจจุบันสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.) ซึ่งควรจะมีหน้าที่ในการเชื่อมโยงโลกการศึกษากับโลกอาชีพเข้าด้วยกัน ยังไม่สามารถพัฒนามาตรฐานได้ทันตามความต้องการของสถานศึกษา เพราะพัฒนามาตรฐานได้เพียงจำนวนหนึ่ง ขณะที่อาชีพที่มีอยู่แล้วมีเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นมาตรฐานของ สคช. ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ยังมีลักษณะกระจัดกระจายไม่มีทิศทาง ขณะที่มาตรฐานที่ได้พัฒนาแล้วไม่

สามารถนำมาใช้งานได้จริงเพราะมีรายละเอียดค่อนข้างมากจึงไม่สะดวกในการใช้งาน ด้วยเหตุนี้สถาบันอาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยสร้างมาตรฐานของอาชีพขึ้นมาใช้เอง ในปัจจุบัน (2558) มาตรฐานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีความเหมาะสมมากกว่าของ สคช.

4.3.2.2 ฐานคิดระหว่างโลกอาชีพและโลกการศึกษาต่างกัน

(1) โลกของการศึกษามีเป้าหมายในระยะยาวเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับประกอบอาชีพในอนาคต โดยสามารถนำความรู้พื้นฐานดังกล่าวไปต่อยอดในสายอาชีพที่เรียนมาหรืออาชีพอื่นๆ ได้ เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบอาชีพหรือผู้ประกอบการที่มีคุณภาพได้ ขณะที่โลกอาชีพจะมุ่งเน้นให้แรงงานสามารถเข้าสู่อาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมได้เป็นลูกจ้างที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะสั้นมากกว่าโลกการศึกษา จึงเน้นปฏิบัติร้อยละ 80 เพื่อให้สามารถทำงานที่มีอยู่ได้จริงและเป็นที่ยอมรับของสังคมในเวลาใดเวลาหนึ่ง ในขณะที่โลกของการศึกษาที่มีการพัฒนาบนฐานสมรรถนะ (Competence-based) จะเน้นความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) ไม่ได้เน้นทักษะรายอาชีพจึงไม่สอดคล้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงานมากนัก การพัฒนาบนฐานอาชีพ (Occupation-base) เกิดขึ้นจากการพัฒนาร่วมกับสมาคมอาชีพที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้จะต้องการทั้งความรู้และทัศนคติ แต่จุดเน้นจะอยู่ที่ทักษะและลงรายละเอียดในรายอาชีพในเชิงปฏิบัติค่อนข้างลึก

ขณะที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาใช้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework: NQF) เพื่อเชื่อมโยงคุณวุฒิการศึกษากับคุณวุฒิวิชาชีพ และต้องคำนึงถึงกรอบคุณวุฒิอ้างอิงของอาเซียน (ASEAN Qualifications Reference Framework: AQRF) พร้อมกันด้วย ซึ่งเป็นเงื่อนไขอีกหนึ่งข้อที่เพิ่มขึ้นในการพัฒนามาตรฐานใหม่ในอนาคต ซึ่งควรจะเป็นบทบาทของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ส่วนของประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบคุณวุฒิแห่งชาติโดยตรง จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์บทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 หน่วยงาน คือ พระราชกฤษฎีกาสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) และพระราชบัญญัติของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

(2) ความร่วมมือระหว่างสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอช.) และกรมพัฒนาฝีมือแรงงานยังไม่มีข้อสรุป โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานแบ่งมาตรฐานฝีมือแรงงานเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ช่างกึ่งฝีมือ (Semi skill level) ช่างฝีมือ (Skill level) และหัวหน้าช่างหรือผู้ชำนาญงาน (Technical level) แต่ปัจจุบันมีการพัฒนาฝีมือแรงงานร่วมกับสมาคมองค์กรอาชีพในบางสาขาถึงระดับ 4 ระดับทักษะการบริหารจัดการ (Management skill) ส่วน สคช. เริ่มตั้งแต่ Skill level ขึ้นไป ขณะที่ สคช. ในปัจจุบันทำหน้าที่เหมือนกรมพัฒนาฝีมือแรงงานคือ มีศูนย์ทดสอบ ให้ประกาศนียบัตร และลงราชกิจจานุเบกษาเกี่ยวกับมาตรฐานอาชีพนั่นๆ แต่ไม่สามารถบังคับใช้ประกาศอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือเช่นเดียวกับกรมพัฒนาฝีมือ

แรงงาน ซึ่งถ้าสถานประกอบการไม่ปฏิบัติตามถือว่าผิดกฎหมาย ที่เป็นเช่นนี้เพราะ สคช.ไม่มีอำนาจตามกฎหมาย

ส่วนในกรณีของสถานศึกษา ผู้ปฏิบัตินอกจากจะสอนบนพื้นฐานสมรรถนะและบริการวิชาการตามปกติ มีการเทียบโอนบุคลากรจากสถานประกอบการเข้ามาเป็นนักศึกษา เช่น ช่างไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ จะเข้ามาเรียนในสถานศึกษาต้องทำงานในด้านนี้น้อย่างน้อย 3 ปี โดยมีหนังสือรับรองจากผู้ประกอบการ รูปแบบการเรียนการสอนสำหรับบุคคลเหล่านี้ จะเน้นการปฏิบัติงานจริงมากกว่าวิชาการ โดยเน้นการเรียนแบบสร้างโครงการเพื่อแสดงถึงคุณภาพของผู้เรียนตลอดจนผลการเรียน ส่วนแรงงานที่ไม่ผ่านระบบการศึกษามาเลยและประสงค์จะเรียนในระดับ ปวช. จะต้องจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน โดยต้องเรียนกับ กศน. ในลักษณะคู่ขนานเพื่อเอาวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 มาสมัครเรียน สำหรับผู้ที่ไม่มีวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อยังไม่มีวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็จะเรียนได้เฉพาะหลักสูตรระยะสั้น และอาจจะเรียนแบบสะสมหน่วยกิตไว้ก่อน เมื่อจบมัธยม 3 แล้วจึงผ่อนปรนกฎระเบียบเพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภายหลังสะสมหน่วยกิตจนครบแล้ว

4.3.3 หน่วยงานที่สามารถจะเชื่อมโลกของอาชีพเข้ากับโลกของการศึกษา

ผู้เข้าร่วมสัมมนาส่วนใหญ่เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรึกษากันเพื่อจัดทำเป็นมาตรฐานฝีมือแรงงานทุกอาชีพให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน แล้วแปลงเป็นหลักสูตรเพื่อให้สถาบันการศึกษานำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งถ้าทำได้จะเป็นประโยชน์อย่างมาก แต่การจะเชื่อมโยงมาตรฐานให้เป็นไปได้จริงจะต้องนิยามอาชีพและกำหนดสมรรถนะของอาชีพให้ตรงกันก่อน หลังจากนั้นควรหาแนวทางร่วมกันพัฒนามาตรฐานดังกล่าวให้ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้ ปัจจุบัน (2558) ก็มีหน่วยงานต่างๆ ร่วมมือกันบ้างแล้วในระดับหนึ่ง โดย สอช. ได้สนับสนุนให้นักเรียนอาชีวศึกษาเข้ารับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่อง กรมพัฒนาฝีมือแรงงานก็มีการร่วมมือกับ กศน. ในการเทียบโอนความรู้ในหลายอาชีพ เช่น ช่างเชื่อม ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า เป็นต้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาก็พยายามเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานต่างๆ เพื่อให้เป็นสมรรถนะหลักของประเทศและเชื่อมโยงกับนานาชาติ

ดังนั้นการร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความเป็นไปได้ในการร่วมมือกันให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นในอนาคต เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน มีเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ไม่เพียงพอและไม่ทันสมัยเท่ากับวิทยาลัยอาชีวศึกษา ก็อาจขอความร่วมมือจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาได้ ส่วนหลักสูตรสมรรถนะอาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงานก็มอบให้อาชีวศึกษาเป็นผู้จัดทำ และเมื่อมีมาตรฐานชัดเจนแล้ว สถาบันอาชีวศึกษาก็นำไปจัดการเรียนการสอนและมีส่วนช่วยให้นักศึกษาผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้ (โปรดดูภาคผนวก ค ประกอบ)

4.4 สรุปประเด็นการประชุมคณะทำงานสองครั้ง (4 พฤศจิกายน 2558 และ 18 พฤศจิกายน 2558)

ภายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและบางส่วนจากการสัมมนากลุ่ม รวมทั้งหน่วยงานที่ให้สัมภาษณ์เสนอชื่อผู้ที่เข้าร่วมเป็นคณะทำงาน คณะผู้วิจัยจึงได้จัดให้มีการประชุมคณะทำงานเพื่อหาข้อยุติเพื่อให้เกิดมีหน่วยงานที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบในการเชื่อมโยงการทำงานเข้ากับโลกการศึกษาให้ได้ ในที่สุด ถ้ายังไม่สามารถทำได้ อย่างน้อยควรจะทราบว่าปัญหาอยู่ที่ใดและมีแนวทางในการแก้ปัญหานี้อย่างไร ในการประชุมคณะทำงานครั้งแรก ภายหลังจากมีการเลือกตัวประธานในที่ประชุมแล้ว ประธานคณะทำงานได้หารือกับที่ประชุมถึงความชัดเจนของเป้าหมายและทิศทางของการทำงาน สรุปสาระสำคัญได้ว่า

1) การออกแบบองค์กรที่จะทำหน้าที่ตามเป้าหมายของโครงการนี้ ควรจะพิจารณาทั้งสถานการณ์ในปัจจุบันและสถานการณ์ในอนาคต ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ของประเทศ ในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จากนั้นจึงวางแผนพัฒนามาตรฐานอาชีพที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกัน

2) การพิจารณาองค์ประกอบของคณะทำงาน พบว่า คณะทำงานควรเพิ่มเติมผู้ที่มีความรู้ในด้านกฎหมายเนื่องจากมีประเด็นทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายประเด็น และเชิญภาคเอกชนในฐานะผู้จ้างแรงงานและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานอาชีพ ที่ประชุมจึงเห็นควรให้มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน Task Force เพิ่มเติม ได้แก่ อ.คมสัน โพธิ์คง นักกฎหมายที่ขับเคลื่อนแนวคิดปฏิรูปประเทศไทย และคุณถาวร ชลัยเชิฐ ประธานสมาคมอุตสาหกรรมยานยนต์ไทย ที่มีการพัฒนามาตรฐานอาชีพในภาคอุตสาหกรรมยานยนต์ สามารถเทียบโอนคุณวุฒิวิชาชีพและคุณวุฒิการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำถามในการประชุม

ข้อ 1. จำเป็นหรือไม่ที่ประเทศไทยจะต้องมีหน่วยงานใหม่ขึ้นมาเพื่อดำเนินการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ

ที่ประชุมมีความเห็นว่า การพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพเป็นเรื่องสำคัญและการดำเนินการพัฒนามาตรฐานอาชีพไม่จำเป็นต้องมีการตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นมาเพื่อดำเนินการพัฒนามาตรฐานอาชีพเป็นการเฉพาะแต่ควรจะเป็นการทำงานที่เป็นการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน โดยการมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ในการประสานงาน ในต่างประเทศได้มีหน่วยงานในลักษณะ Agency ทำการเทียบโอนสมรรถนะการประกอบอาชีพกับรายวิชาในหลักสูตร สอศ.

ข้อ 2. มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่สามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันทำงานเพื่อให้เกิดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับชาติและแปลงเป็นหลักสูตร เพื่อให้การศึกษาและฝึกอบรมมีมาตรฐานเดียวกัน

ที่ประชุมมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่สามหน่วยงานจะร่วมมือกันทำงานเพื่อให้เกิดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพระดับชาติ และแปลงเป็นหลักสูตรเพื่อให้การศึกษาและฝึกอบรมให้มีมาตรฐานเดียวกัน

แต่การทำงานที่ผ่านมาหน่วยงานต่างๆ ทำงานตามจุดเน้นและเป้าหมายของหน่วยงานตนเอง ซึ่งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมุ่งจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาได้รับคุณวุฒิทางการศึกษาและนำไปใช้ในการสมัครงาน ในขณะที่กระทรวงแรงงานมุ่งเน้นการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานสำหรับแรงงานในอาชีพต่างๆ โดยไม่เชื่อมโยงกับการอาชีวศึกษามากนัก อีกทั้งหน่วยงานแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามกฎหมายที่มีของหน่วยงานตน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานควรจะปรับปรุงกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกันมากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม และบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานต่างๆ ด้วย โดยเสนอให้ สคช. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกลางในการประสานงาน เพื่อให้เกิดมาตรฐานอาชีพและเชื่อมโยงระบบการจ้างงานกับคุณวุฒิทางการศึกษาและสมรรถนะอาชีพ และน่าจะมีการสร้างคุณค่าของผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาเหมือนกับกรณีของ BTEC (Business Technology Education Council) ของสหราชอาณาจักรที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างโลกการศึกษาและโลกการทำงานได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นที่ยอมรับของสถานประกอบการ

ข้อ 3. จำเป็นหรือไม่ที่จะจัดตั้งหน่วยงานใหม่ หรือควรจะขยายภารกิจของหน่วยงานที่มีอยู่เดิมโดยไม่ต้องแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่

ที่ประชุมมีความเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่เพื่อดำเนินการกำหนดมาตรฐานอาชีพโดยเฉพาะแต่ควรใช้โครงสร้างเดิมที่มีอยู่ โดยให้สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.) เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานให้เกิดมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานกลาง เนื่องจากมีกฎหมายและงบประมาณรองรับการดำเนินงานอย่างชัดเจน ตามที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554 (พรฎ.) และที่สำคัญสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการก่อตั้ง สคช. คือ เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ และมาตรฐานอาชีพ ส่วนกรอบคุณวุฒิมาตรฐานระดับชาติที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) เป็นผู้ดำเนินการ และมาตรฐานอาชีพเป็นหน้าที่ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน ซึ่งมาตรฐานอาชีพในปัจจุบันเป็นมาตรฐานอาชีพที่กำหนดไว้เพียงอาชีพใดอาชีพหนึ่ง หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็น Single Task ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานั้นเรื่องมาตรฐานวิชาชีพ นั้นคือมีมาตรฐานอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ เช่นหลักสูตรช่างก่อสร้าง สาขาก่อสร้าง ไม่เพียงแต่เป็นช่างก่ออิฐถือปูน แต่จะต้องรู้ถึงช่างไม้ก่อสร้าง ช่างไฟฟ้าในครัวเรือนด้วย เป็นต้น

ที่ประชุมได้วิเคราะห์ให้เห็นข้อจำกัดที่ สคช. ยังไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากเหตุผลสำคัญ 2 ประการ

1) สคช.ขาดการอิงสมรรถนะอาชีพหรือมาตรฐานฝีมือแรงงานกับอัตราค่าจ้าง เนื่องจากไม่ได้มีการกำหนดไว้ใน พรฎ. จึงควรปรับกฎหมายให้ สคช. ให้เป็นพระราชบัญญัติที่มีอำนาจและบทบาทหน้าที่ใน

การประสานงานเพื่อให้เกิดมาตรฐานอาชีพระดับชาติ และเชื่อมโยงไปสู่การกำหนดอัตราค่าจ้างให้เหมาะสมกับ คุณวุฒิ เป็นตัวเชื่อมโลกการศึกษาและโลกทำงานให้เป็นระบบอย่างแท้จริง

2) สคช. เป็นหน่วยงานใหม่ที่เพิ่งก่อตั้งมาได้ 4 ปี การดำเนินงานยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นจึงยังไม่ สามารถทำหน้าที่พัฒนามาตรฐานอาชีพได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงควรช่วยกันหาแนวทางในการสร้างความ เข้มแข็งของหน่วยงาน เช่น การให้สภาวิชาชีพหรือสมาคมอาชีพมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานอาชีพ การ กำหนดเส้นทางความก้าวหน้าที่ชัดเจนเพื่อยกระดับมาตรฐานอาชีพให้สูงขึ้น มีการปรับมาตรฐานอาชีพให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีความจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายที่ เกี่ยวข้องเพื่อให้ สคช. ทำหน้าที่เชื่อมต่อทุกภาคส่วนได้

ข้อ 4. จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เป็นประการแรก หลังจากที่ได้ตกลงกัน แล้วว่ารูปแบบในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยจะมีลักษณะใด

ที่ประชุมมีความเห็นว่า รูปแบบในการทำงานเพื่อกำหนดมาตรฐานอาชีพให้เป็นมาตรฐาน กลางของประเทศไทยนั้น ควรเป็นรูปแบบการทำงานแบบบูรณาการของหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆที่ เกี่ยวข้อง โดยให้สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงาน แต่จากการดำเนินงานที่ ผ่านมาพบว่าข้อจำกัดที่ทำให้สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากมีข้อจำกัด ทางด้านกฎหมาย ดังนั้นที่ประชุมจึงมอบหมายให้ตัวแทนจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.) ทบทวนว่ากฎหมาย ของ สคช. มีปัญหาในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานตามที่คณะทำงานมีความเห็นร่วมกันที่ จะใช้ สคช. ทำหน้าที่ดังกล่าวหรือไม่

ข้อ 5. คณะใดหรือหน่วยงานใด จะทำหน้าที่จัดทำข้อเสนอเพื่อให้ Super Board ได้ตัดสินใจเพื่อให้ เกิดผลการเชื่อมต่อโลกการทำงานและโลกการศึกษาเข้าด้วยกันโดยไม่มีปัญหาและอุปสรรค ในขณะที่กรณีของ ประเทศไทยยังคงเป็นปัญหา ต่างกับกรณีที่เกิดขึ้นแล้วในประเทศที่พัฒนาแล้ว รวมทั้งมาเลเซียที่สามารถ ดำเนินการได้อย่างราบรื่นและเป็นระบบ

ที่ประชุมเห็นว่าควรจัดทำข้อเสนอของคณะทำงาน Task Force เพื่อให้ Super Board ได้ ตัดสินใจเพื่อให้เกิดผลการเชื่อมต่อโลกการทำงานและโลกการศึกษาเข้าด้วยกัน แต่ก่อนจะถึงขั้นนั้นควรจะได้มี การศึกษารายละเอียดในข้อกฎหมายประกอบทั้งมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมเช่นในกรณีของอุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งมีความพร้อมที่จะแสดงให้เห็นเป็นกรณีตัวอย่างได้

สรุปประเด็นจากการประชุม 4 ประเด็นใหญ่ๆ

1) การดำเนินงานของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.)

การพิจารณาประเด็นทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ สคช. ในปัจจุบันว่ามี ปัญหาในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานหรือไม่อย่างไร ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของ สคช. มี

ความครอบคลุมหรือไม่อย่างไร รวมถึงความทับซ้อนด้านภารกิจกับหน่วยงานอื่นมีหรือไม่อย่างไร หากจำเป็นต้องปรับแก้กฎหมายควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างครอบคลุม เช่น การให้ สคช. เป็นผู้ดูแลเรื่องมาตรฐานอาชีพ ภายใต้ความร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพ และการให้อำนาจหน้าที่ในการกำหนด ค่าตอบแทนเพื่อผู้โยกสมรรถนะอาชีพหรือมาตรฐานอาชีพกับอัตราค่าจ้าง อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน สคช. นั้น ขึ้นอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งที่ประชุมเห็นว่าเพื่อให้ สคช. สามารถเป็นหน่วยงานกลางได้อย่างแท้จริง และ ควรที่จะยังคงอยู่กับสำนักนายกฯ ต่อไป

2) การให้สภาวิชาชีพหรือสมาคมอาชีพเป็นผู้กำหนดมาตรฐานอาชีพ

ควรมีกฎหมายการจัดตั้งสภาวิชาชีพและมีกฎหมายรองรับในแต่ละสาขาอาชีพเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานอาชีพและปรับปรุงมาตรฐานอาชีพให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยศึกษารูปแบบการดำเนินการของสภาวิชาชีพที่ประสบความสำเร็จในการกำหนดมาตรฐานอาชีพ เช่น สภาวิศวกร สภาสถาปนิก รวมทั้งสภาวิชาชีพในต่างประเทศ เช่น ในประเทศอังกฤษ มี Sector Skills Councils (SSCs) ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานอาชีพ และการพัฒนาแรงงาน โดยในปัจจุบันสภาวิชาชีพในประเทศไทยนั้นเริ่มมีบทบาทมากขึ้น เช่น สอศ. ได้เริ่มดำเนินการโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพโดยทุกอนุกรรมการมีภาคเอกชนเป็นประธานคณะกรรมการ ส่วนการนำมาตรฐานอาชีพไปเป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพนั้นให้เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาและกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยสถาบันการศึกษาพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและกรมพัฒนาฝีมือแรงงานพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการทำงาน

3) บทบาทของ สคช. ในฐานะเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงาน

สคช. ควรมีบทบาทเป็นหน่วยงานกลางที่เชื่อมโยงทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนามาตรฐานอาชีพ และ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพระดับชาติเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษา โดยมี สภาวิชาชีพเข้าร่วมทำงานโดยเป็นผู้กำหนดมาตรฐานอาชีพ โดยอาจเริ่มต้นจากมาตรฐานอาชีพที่มีความพร้อมและมีรายละเอียดการดำเนินการแล้ว เช่น มาตรฐานอาชีพด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ กลุ่มอาชีพเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ (Health Care) กลุ่มอาชีพด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยอาจจะใช้อุตสาหกรรมยานยนต์เป็นกรณีนำร่อง แล้วตามมาด้วยการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกรณีที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) กำลังดำเนินการจัดทำอยู่ในโอกาสต่อไป

4) การเชื่อมโยงคุณวุฒิทางการศึกษากับสมรรถนะในการทำงาน

การเชื่อมโยงโลกการทำงานและโลกการศึกษานั้น ควรมีการเทียบโอนกันได้ระหว่างคุณวุฒิทางการศึกษาและสมรรถนะอาชีพ โดยการเชื่อมโยงคุณวุฒิทางการศึกษาและคุณวุฒิวิชาชีพควรมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนั้นควรเชื่อมโยงมาตรฐานอาชีพกับอัตรา

ค่าจ้างทั้งในการจ้างงานของภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งปัจจุบันภาคเอกชนยังไม่มีโครงสร้างการเชื่อมโยงคุณวุฒิทางการศึกษาและสมรรถนะอาชีพกับการกำหนดอัตราค่าจ้างที่ชัดเจน ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการให้ ก.พ. ผูกโยงการกำหนดอัตราค่าจ้างกับคุณวุฒิทางการศึกษาและสมรรถนะอาชีพ โดยให้มีผลในการปฏิบัติจริงทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ขณะที่ภาครัฐการถึงแม้ว่าจะต้องยึดคุณวุฒิการศึกษาเทียบกับอัตราเงินเดือน แต่ในอนาคตจำเป็นต้องพิจารณาสมรรถนะหรือมาตรฐานวิชาชีพประกอบด้วย ถึงแม้คำตอบแทนดังกล่าวจะต้องเปลี่ยนไปตามกลไกของตลาดซึ่งอาจจะไม่เหมาะกับระบบราชการ แต่ทางแก้คือให้ ก.พ. เทียบกันระหว่างผลตอบแทนคุณวุฒิการศึกษา กับสมรรถนะหรือมาตรฐานวิชาชีพ โดยพิจารณาว่าอัตราผลตอบแทนอย่างไหนสูงกว่ากันก็ให้ใช้อัตราที่สูงกว่า ทั้งนี้ภาครัฐเองจะต้องเรียนรู้ถึงการทำงานที่มีความคล่องตัวให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ด้วย

ในการประชุมครั้งที่ 2 อาจารย์คมสัน โพธิ์คง รองคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ได้ตอบรับเชิญและได้เข้าร่วมประชุมด้วย ขณะที่คุณถาวร ชลัษเฐียร มิได้ตอบรับและมีได้เข้าร่วมประชุม การประชุมครั้งนี้เริ่มจากการที่คุณบุญยาพร นิมพลอย นักวิชาการมาตรฐานอาชีพ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ รายงานจากการที่ประชุมได้เสนอให้สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพนำเสนอประเด็นที่อาจจะเป็นปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการเป็นหน่วยงานกลางเพื่อเชื่อมต่อโลกของการศึกษากับโลกอาชีพ โดยคุณบุญยาพร ได้ชี้แจงดังนี้

ระบบคุณวุฒิวิชาชีพเริ่มต้นจากการเทียบเคียงกรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ (NQF) ซึ่งเป็นกรอบคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อกำหนดระดับของคุณวุฒิวิชาชีพเป็น 7 ขั้นคุณวุฒิ มีการจัดหมวดหมู่อาชีพจากการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรม (ประเทศไทย) TSIC และการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ หรือ ISCO หลังจากนั้นจึงจัดให้มีหน่วยงานที่มีศักยภาพในการเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่รับรองสมรรถนะของบุคคลตามแนวทาง ISO 17024 เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ภายใต้พระราชกฤษฎีกา ปี 2554 ในมาตรา 7 ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ไว้จำนวน 6 ข้อ พบว่าหน้าที่ที่มีความสำคัญในเรื่องนี้คือ ข้อ 6 คือทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา ศูนย์ หรือสถาบันฝึกอบรม สถานประกอบการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชน ในการเผยแพร่ระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพ ซึ่งหน้าที่นี้ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นแต่ยังไม่สามารถกำหนดให้มีการเทียบโอนมาตรฐานอาชีพเป็นคุณวุฒิวิชาชีพหลักสูตร และจำนวนหน่วยกิต ที่สถานศึกษาจะนำไปจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนได้ ซึ่งอาจต้องอาศัยเวลาและประสบการณ์ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพประกอบด้วย แทนการออกกฎหมายมาบังคับใช้แต่เพียงอย่างเดียว มาตรการที่จำเป็นที่จะทำให้ระบบนี้ได้รับการยอมรับคือ การรับรองโดยองค์กรวิชาชีพ หรือสภาวิชาชีพที่มีกฎหมายรองรับเป็นทางการและออกเป็นใบอนุญาตประกอบอาชีพ (License) แต่ถ้าเป็นกรณีกลุ่มวิชาชีพที่ไม่เข้มแข็ง ไม่สามารถรวมตัวกันอย่างเป็นเอกภาพ จะไม่สามารถออกใบอนุญาตวิชาชีพได้ ทางแก้ก็จะต้องทำ

ให้ใบรับรองจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและเป็นสากล อย่างเช่น ISO 9001 และ ISO 14001 เป็นต้น ขึ้นต่อมาก็คือ การผลักดันระบบคุณวุฒิวิชาชีพเข้าสู่ภาคการศึกษา โดยสร้างความร่วมมือกับ กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสมรรถนะ รวมทั้งระบบการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้จะต้องปรับเปลี่ยนจากการวัดความรู้ความสามารถด้านวิชาการ อย่างเดียวมาเป็นการวัดความรู้และทักษะในการประกอบวิชาชีพเพิ่มขึ้น

สรุปประเด็นที่ได้จากคำถามในการประชุม

ข้อ 1. จะทำอะไรต่อไปจากนี้เพื่อเร่งการเชื่อมต่อระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษาเชื่อมต่อได้รวดเร็วกว่านี้

ที่ประชุมมีความเห็นว่าเพื่อเร่งการเชื่อมต่อระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษานั้น ควรเริ่มดำเนินการเชื่อมโยงในกลุ่มอาชีพที่มีความพร้อมและเป็นกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับทิศทางหรือความต้องการในการพัฒนาประเทศเป็นกรณีนำร่อง ซึ่งที่ประชุมเสนอให้ดำเนินการในกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมยานยนต์และกลุ่มอาชีพด้านการท่องเที่ยวเพราะมีการดำเนินการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพไปบ้างแล้ว สำหรับการเชื่อมต่อกันระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษานั้น ควรเป็นการเชื่อมต่อกันด้วยสมรรถนะอาชีพที่เกิดจากการกำหนดโดยสมาคมอาชีพของภาคเอกชนเป็นหลัก เพราะสมาคมอาชีพจะรู้ถึงความต้องการด้านสมรรถนะของอาชีพตนเองได้ดีกว่าภาครัฐ การกำหนดมาตรฐานอาชีพที่ผ่านมานั้นส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับหน่วยงานภาครัฐมากกว่าภาคเอกชน ดังนั้นจึงควรเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนให้มีความเป็นเจ้าของในการกำหนดสมรรถนะอาชีพให้มากกว่าเป็นเพียงแค่การเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น

สำหรับมาตรการด้านกฎหมายเพื่อเร่งการเชื่อมต่อระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษานั้น เพื่อป้องกันการสับสนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระยะแรกควรใช้กฎหมายเดิมไปก่อนโดยใช้มาตรการเชิงประสานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นสำคัญ แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีปัญหาในการประสานงานบ้างเพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ต่างกระทรวงกัน นอกจากนี้ควรมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการทำงานซ้ำซ้อนกัน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับที่มีบทบาทแตกต่างกันดังนี้

1) ระดับนโยบาย ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทำหน้าที่เป็นหน่วยที่ปรึกษา สร้างความเข้าใจระบบคุณวุฒิวิชาชีพทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ซึ่งในปัจจุบันได้ดำเนินการแล้วโดยมีแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและการเชื่อมต่อกับกรอบคุณวุฒิของอาเซียน

2) ระดับปฏิบัติการและให้การรับรอง ได้แก่ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สมาคมอาชีพ และสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนั้นๆ เช่น กศน. สอศ. มหาวิทยาลัย เป็นต้น

3) ระดับการประสานงานกลางและศูนย์กลางข้อมูลมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ ได้แก่ สกช. นอกจากนี้ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาองค์ความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ โดยที่ประชุม

เห็นว่าควรเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศมาเลเซีย ประเทศจีน ประเทศเวียดนาม เป็นต้น เพื่อนำองค์ความรู้นั้นมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยและบทบาทของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 2. จำเป็นต้องยกระดับกฎหมายจาก พ.ร.ฎ. เป็น พ.ร.บ. หรือไม่ เพราะเหตุใด

ที่ประชุมมีความเห็นว่า ปัญหาการดำเนินการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพที่ผ่านมาเป็นปัญหาของการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ต่างกระทรวงและต่างก็มีกฎหมายเป็นของตนเอง ทำให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันและขาดพลวัต ดังนั้นจึงควรมีกฎหมายเพื่อจัดระบบโครงสร้างการทำงานและการประสานงาน เพื่อให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานตนเองว่าควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร รู้ว่าใครควรทำอะไรและใครไม่ควรทำอะไร โดยตรา พ.ร.บ. ให้งานที่เกี่ยวเนื่องมาอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันในลักษณะการตรากฎหมายที่ไม่ขัดกันของกฎหมายของแต่ละหน่วยงาน มีการแบ่งหมวดและระบบบทบาทของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน

หน่วยงานระดับนโยบาย เช่น สกศ.เป็นผู้กำหนดนโยบายทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค วางหลักการนโยบาย คู่มือระบบคุณธรรม เป็น Think Tank ของการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิ และไม่ควรลงมาเป็นผู้ปฏิบัติการเสียเอง

ในขณะที่หน่วยงานระดับปฏิบัติการ เช่น สถาบันการศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สมาคมอาชีพ ทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดสมรรถนะอาชีพ พัฒนาสมรรถนะอาชีพของแรงงานและนักศึกษาให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่สมาคมอาชีพต้องการ

ส่วนหน่วยตรวจสอบกำกับและประสานงานกลาง เช่น สกศ. ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพและเป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพ การให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันนั้นเป็นการลดปัญหาในการประสานงานโดยใช้กฎหมายเป็นตัวเชื่อมหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันโดยให้มีรัฐมนตรีจากหลายกระทรวงร่วมรักษาการ ซึ่งกฎหมายในลักษณะนี้สามารถกำหนดให้มีมาตรการในการกำกับและการประกอบอาชีพของสมาคมอาชีพได้ด้วย

ข้อ 3. จำเป็นต้องมีกฎหมายที่จะให้เกิดสภาวิชาชีพที่มีความเข้มแข็งในกรณีที่กลุ่มอาชีพเหล่านั้นไม่มีสภาวิชาชีพหรือไม่

ที่ประชุมมีความเห็นว่า สภาวิชาชีพนั้นมีความเข้มแข็งอยู่แล้วเพราะมีกฎหมายรองรับอยู่แล้วไม่สามารถเข้าไปกำหนดมาตรฐานวิชาชีพของสภาวิชาชีพนั้นได้ ต้องให้เป็นหน้าที่ของสภาวิชาชีพนั้นๆเป็นผู้กำหนดเอง ส่วนอาชีพอื่นๆที่ยังไม่มีสภาวิชาชีพควรมีกฎหมายรองรับการดำเนินการของในรูปแบบของสมาคมอาชีพเหมือนกับสมาคมกีฬาอาชีพ เพื่อให้สมาคมอาชีพเป็นผู้กำหนดมาตรฐานอาชีพของตนเองเพราะสมาคมอาชีพเป็นผู้ที่รู้ความต้องการของอาชีพตนเองดีที่สุด โดยควรเริ่มทำในกลุ่มอาชีพที่มีความพร้อมและมีความ

เป็นไปได้เป็นกรณีนำร่อง เช่น กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมยานยนต์และกลุ่มอาชีพด้านการท่องเที่ยวและอาชีพช่างไฟฟ้า

ข้อ 4. จะมีการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพและกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้งสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพต่างๆ อย่างเด่นชัด เพื่อจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพได้หรือไม่ เพื่อที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะไม่ต้องไปสอบมาตรฐานอาชีพกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพอีก

ที่ประชุมเห็นว่าการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ต้องทำงานให้สอดคล้องกับบทบาทที่หน่วยงานมีอำนาจหน้าที่ ควรกำหนดบทบาทของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจนว่าเป็นหน่วยกำหนดนโยบาย (Policy Unit) เป็นหน่วยปฏิบัติการ (Operation Unit) หรือเป็นหน่วยรับรอง (Certify Unit) ไม่ควรให้มีการทำหน้าที่เกินกว่าบทบาทที่กำหนด เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการทำงาน ในปัจจุบันมีการดำเนินการร่วมกันอยู่บ้างแล้ว เช่น สถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวร่วมมือกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานอาชีพการท่องเที่ยว ซึ่งการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับมาตรฐานอาชีพไม่ใช่เพียงแค่ประกอบอาชีพได้ โดยจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะและมีการทำงานในลักษณะไตรภาคี

ข้อ 5. ประเด็นที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ในการเชื่อมโยงโลกของการศึกษากับโลกของการทำงานเข้าด้วยกัน ประกอบด้วย ความหมายของคำสามคำ คือ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skill) และ 3) ผลการเรียนรู้ (Learning outcome) ในเรื่องคุณวุฒิวิชาชีพจะเน้น Learning outcome ส่วนมาตรฐานฝีมือแรงงานจะเน้นทักษะ (Skill) เป็นหลัก ทั้งหมดนี้เป็นความจำเป็นที่ผู้สำเร็จการศึกษาในฐานะที่พร้อมจะประกอบอาชีพต้องมี ดังนั้นเมื่อนำ Knowledge กับ Skill มาเทียบกัน คงจะเทียบไม่ได้ทั้งหมด จะต้องมีการพิจารณาเทียบโอนเพื่อเชื่อมต่อทั้งสองโลกนี้อย่างไร

ที่ประชุมมีความเห็นว่ามี การดำเนินการเพื่อการเทียบโอนเชื่อมต่อโลกการทำงานกับโลกการศึกษายู่บ้างแล้ว ซึ่งมีการระบุไว้ใน พ.ร.ฎ.ของ สกช.อยู่แล้วโดยใช้คำว่าสมรรถนะในการเทียบโอน ซึ่ง สกช.รับไปดำเนินการแล้วในการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะและจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะแล้วจำนวน 13 อาชีพ

ข้อ 6. จากการสัมภาษณ์ รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ทั้งสองหน่วยงานต่างชี้ว่าได้มีการเทียบโอนทักษะและวิชาความรู้ในระดับหนึ่งแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กศน. เสนอที่จะเป็นเจ้าภาพจัดทำ Credit bank เพราะมีสาขาอยู่ทั่วประเทศ เป็นไปได้หรือไม่ที่สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพร่วมกับสภาวิชาชีพ ภาคธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้อง และสถาบันที่เชี่ยวชาญในวิชาชีพที่เด่นในแต่ละสาขา ร่วมกับ สอศ. และ กศน. ทำให้การเชื่อมต่อ

ระหว่างโลกการทำงานกับโลกการศึกษาในบางอาชีพเกิดขึ้นได้จริงเป็นกรณีนำร่องได้หรือไม่ เช่นกรณีอุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งทั้งสองอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมเด่นของไทยในปัจจุบันและยังจะคงมีความสำคัญต่อไปในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า อีกทั้งในสองอุตสาหกรรมนี้ ในกรณีของอุตสาหกรรมยานยนต์ ฝ่ายอุตสาหกรรมยานยนต์ได้จัดทำมาตรฐานสมรรถนะไว้ค่อนข้างละเอียดแล้ว ขณะที่ TDRI เป็นที่ปรึกษาให้กับสถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา และแนวทางในการดำเนินงานด้านยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับ ASEAN-MRA

ที่ประชุมเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันทำให้การเชื่อมต่อระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษาในบางอาชีพเกิดขึ้นได้จริงเป็นกรณีนำร่อง โดย กศน.มีความพร้อมในการดำเนินการเทียบโอนระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน TDRI เป็นที่ปรึกษาให้กับสถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จัดทำโครงการจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและความสัมฤทธิ์ผลของ 3 มาตรฐานสมรรถนะ (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals-MRA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา และแนวทางในการดำเนินงานด้านยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับ ASEAN-MRA ทั้ง 6 แผนงาน (ครอบคลุม 32 ตำแหน่งงาน) โดยทำการศึกษาและวิเคราะห์จากแนวทางในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวของประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งโครงการวิจัยดังกล่าวได้ดำเนินการแล้วเสร็จไปเมื่อเดือนธันวาคม 2557 ทั้งนี้ ในส่วนของการกำหนดมาตรฐานอาชีพท่องเที่ยว นั้น ทาง TDRI ไม่ได้เป็นผู้กำหนดหรือจัดทำมาตรฐาน แต่เป็นสถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นผู้ดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งสถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว มีบทบาทและหน้าที่ดังนี้

- 1) เป็นผู้เสนอแนะแนวทางการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการด้านแรงงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และความต้องการด้านกำลังคนของกระทรวง
- 2) เป็นผู้จัดทำและรับรองมาตรฐานวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว (Professional certification) โดยประสานและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) เป็นผู้ผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อยกระดับมาตรฐานและทักษะขีดความสามารถในการแข่งขัน
- 4) เป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน และประสานเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5) เป็นผู้เผยแพร่องค์ความรู้และวิทยาการด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

6) เป็นผู้ประสานความร่วมมือในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

ทั้งนี้ กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ได้ดำเนินการในหลายๆ ด้านพร้อมกัน เพื่อสนับสนุนการพัฒนามาตรฐานแรงงานไทย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหลักสูตร แผนการอบรมและสื่อประกอบการฝึกอบรม โดยเริ่มจาก หลักสูตรแผนกแม่บ้าน (Housekeeping) การพัฒนาระบบประเมินตามมาตรฐานหลักสูตร ASEAN MRA ของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาระบบ E-learning และระบบฐานข้อมูล Online หลักสูตรสมรรถนะ ASEAN MRA ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ให้กับบุคลากรวิชาชีพ ท่องเที่ยวของไทยได้เข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสมรรถนะ ASEAN MRA ในตำแหน่งงานต่างๆ สามารถเข้ามาศึกษา ทบทวนเนื้อหาสมรรถนะต่างๆ ผ่านระบบได้ด้วยตนเอง ทุกที่ทุกเวลา และเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการขึ้นทะเบียนวิชาชีพการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Professional Registration System : ATPRS) ตามข้อกำหนดของ MRA ด้วย รวมทั้ง ทางกระทรวงฯ ได้ร่วมมือกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานอาชีพการท่องเที่ยวดังกล่าว

ที่ประชุมมีความเห็นว่า ควรดำเนินโครงการวิจัยนี้ต่อเนื่องต่อไปใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) วิจัยเพื่อหาองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และ 2) วิจัยเพื่อพัฒนามาตรฐานวิชาชีพเป็นกรณีนำร่องในกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมยานยนต์และกลุ่มอาชีพด้านการท่องเที่ยวเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีความชัดเจนและนำเสนอต่อ Super Board ต่อไป (โปรดดูภาคผนวก ก ประกอบ)

4.5 ข้อค้นพบทั้งหมดในภาพรวม

จากที่ได้นำเสนอทั้งหมดในบทนี้สรุปได้ว่าการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต แต่การยกระดับฝีมือแรงงานที่มีอยู่ทั้งหมดแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจช่วยให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักของประเทศที่มีรายได้ปานกลางได้ จะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถพัฒนานวัตกรรมในระดับสูงต่อไปได้ อีกทั้งจะต้องมีทิศทางของการพัฒนาประเทศในอนาคตที่ชัดเจนว่าประเทศมีความสามารถและมีโอกาสในการพัฒนาด้านใดบ้าง รวมทั้งจะต้องคำนึงถึงความสุขร่วมกันของคนในประเทศส่วนใหญ่ในระยะยาว ซึ่งจะต้องรวมถึงการพัฒนาทักษะชีวิตหรือทักษะของความเป็นมนุษย์ หรือ Soft skill ประกอบด้วย โดยที่ทักษะดังกล่าวมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าทักษะในการประกอบอาชีพโดยตรง หรือ Hard skill

อย่างไรก็ตาม การที่จะสามารถยกระดับฝีมือแรงงานได้ทั้งระบบจำเป็นจะต้องสามารถเชื่อมต่อโลกของการทำงานและโลกของการศึกษาเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดความตื่นตัวระหว่างผู้ที่ทำงานอยู่แล้วจะสามารถเพิ่มคุณวุฒิทางการศึกษาได้ ขณะที่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาก็สามารถปฏิบัติงานได้จริงโดยไม่เสียเวลาเรียนรู้ในงานที่จะต้องทำนานจนเกินไปนัก จึงมีความจำเป็นจะต้องมีมาตรฐานอาชีพและสามารถเทียบมาตรฐานอาชีพเป็นวุฒิทางการศึกษา หรือในทางตรงกันข้ามเทียบวุฒิทางการศึกษาให้เป็นมาตรฐานอาชีพส่วนหนึ่งได้ ซึ่งการจะทำได้ เช่นนั้นได้ สถาบันการศึกษา เจ้าของกิจการ และสมาคมอาชีพที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการปรึกษาร่วมกันว่าจะเทียบเคียงมาตรฐานอาชีพกับวุฒิทางการศึกษาได้อย่างไร ถึงแม้จะมีการจัดการศึกษาบนฐานสมรรถนะแล้วก็ตาม เช่นกรณีของ BTEC คือการรับรองมาตรฐานด้านวิชาชีพทางธุรกิจ อย่างไรก็ตามการเทียบเคียงดังกล่าวคงไม่สามารถทำได้โดยไม่มี ความแตกต่าง เนื่องจากในแง่ของผู้ประกอบการต้องการเน้นมาตรฐานวิชาชีพเพื่อยกระดับความสามารถในการผลิตเป็นหลัก ขณะที่โลกของการศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยความรู้ที่กว้างเพื่อสามารถต่อยอดความรู้ต่อไปได้อย่างไม่สิ้นสุด ขณะเดียวกันก็ต้องมีทักษะที่สามารถประกอบอาชีพได้ ซึ่งในส่วนนี้อาจจะตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ ถ้าผู้เรียนรู้อาชีพที่ต้องการจะมีอาชีพอะไรที่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ ขณะเดียวกันสถานศึกษาจะต้องให้ความรู้ในด้านคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ เพื่อความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งผู้ประกอบการก็ควรจะให้ความสำคัญในเรื่องนี้เช่นกัน ถ้าเป็นผู้ประกอบการที่มีสายตาไกล

ดังนั้นถึงแม้โดยธรรมชาติของการฝึกอบรมจะทำให้โลกของการทำงานกับโลกของการศึกษาไม่สามารถเชื่อมต่อกันได้ทั้งหมด แต่ก็มีหลายส่วนที่อาจจะทำให้สามารถเชื่อมต่อกันได้เป็นอย่างดีที่จะเอื้อให้มีการพัฒนาต่อยอดได้ทั้งสองโลกซึ่งจะเป็นการช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถยกระดับขึ้นเป็นระบบได้อย่างแท้จริง

คำถามต่อมาก็คือในกรณีของประเทศไทยจะมีหน่วยงานใดที่ทำหน้าที่เช่นนี้ได้จากปัจจุบันที่มีหน่วยงานต่างๆ ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและบางทีเกิดความเหลื่อมล้ำซ้ำซ้อนกัน ซึ่งประกอบด้วยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาซึ่งเป็นผู้จัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติในปัจจุบัน (2558) (National Qualifications Framework: NQF) ที่เชื่อมต่อกับนานาชาติได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ ASEAN ซึ่งจะกลายเป็นประชาคมเดียวกันตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2558 เป็นต้นไป นอกจากนั้นก็มีการพัฒนาฝีมือแรงงานโดยสำนักงานพัฒนามาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงานที่ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อช่วยให้นายจ้างได้มีแรงงานที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ขณะเดียวกันก็สามารถช่วยให้แรงงานได้รับค่าตอบแทนตามมาตรฐานที่เป็นธรรมด้วย มีสำนักงานคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีหน้าที่เชื่อมต่อโลกของคุณวุฒิ การศึกษากับโลกของการทำงาน มีการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานแต่ไม่มีอำนาจบังคับให้นายจ้างจ่ายค่าตอบแทนตามมาตรฐานที่กำหนด แต่ในขณะเดียวกันมาตรฐานต่างๆ ก็มีรายละเอียดมากเกินไปและกระจัด

กระจาย ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อการจัดการศึกษาได้จริง สถาบันการศึกษาด้านอาชีวศึกษาภายใต้การกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนต่างก็มีมาตรฐานของตนเอง ขณะที่สถาบันการศึกษาแต่ละสังกัดคือของภาครัฐและเอกชนก็ไม่สามารถเทียบโอนกันเองได้ ภาครัฐก็เอกชน และสมาคมวิชาชีพที่เข้มแข็งต่างก็มีมาตรฐานของตนเอง

ปัญหาคือจะอย่างไรจึงจะทำให้เกิดมีหน่วยงานกลางที่จัดทำเป็นมาตรฐานกลางให้เป็นที่ยอมรับแต่เพียงหน่วยงานเดียว ที่สำคัญในเรื่องนี้คือหน่วยงานที่มีความเป็น “กลาง” ซึ่งได้ทำหน้าที่นี้อยู่แล้ว คือสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา แต่หน่วยงานนี้ได้ทำหน้าที่ในเชิงนโยบาย (Policy unit) อยู่แล้ว ไม่เหมาะที่จะลงมาทำงานในระดับปฏิบัติการ (Operation unit) หรือเป็นหน่วยงานรับรอง (Certify unit) หน่วยงานที่มีความเป็น “กลาง” อีกหน่วยงานหนึ่งคือสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เนื่องจากสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และปัจจุบันมีหน้าที่เป็นหน่วยงานรับรอง (Certify unit) อยู่แล้ว จึงควรจะเป็นหน่วยงานที่ดูแลในเรื่องนี้ ทั้งนี้ โดยมีสถานศึกษาและสถานประกอบการซึ่งมีหน้าที่ในทางปฏิบัติซึ่งไม่ควรทำหน้าที่รับรอง ในขณะที่สมาคมวิชาชีพเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพตัวจริง จะต้องให้ความร่วมมือกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพซึ่งต้องมีหน้าที่ในการขอความร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงหรือส่งเสริมให้มีสมาคมวิชาชีพเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว รวมทั้งอาจจะต้องขอความร่วมมือจากภาคส่วนอื่นๆ จัดทำมาตรฐานเพื่อให้มีการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพในกรณีที่ยังไม่มีสมาคมวิชาชีพที่เข้มแข็ง ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่เกิดจากความซ้ำซ้อนในกระบวนการทำงานของภาคส่วนต่างๆ อีกทั้งยังไม่มีการทำงานร่วมกันและประสานกันดีเท่าที่ควร เนื่องจากแต่ละหน่วยงานต่างมีกฎหมายของตนรองรับการทำงานของตน และทุกหน่วยงานก็ปฏิบัติตามกฎหมายของตนที่มีอยู่

ทางแก้ในเรื่องนี้คือ จะต้องมีกฎหมายเพื่อจัดระบบโครงสร้างการทำงานและการประสานงานเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานตนเองว่าควรมียุทธศาสตร์อย่างไร รู้ว่าหน่วยงานใดควรทำหน้าที่อะไรไม่ควรทำหน้าที่อะไร โดยตราเป็นพระราชบัญญัติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันในลักษณะการตรากฎหมายที่ไม่ขัดกันของกฎหมายของแต่ละหน่วยงาน มีการแบ่งหมวดและระบุมอบหมายของหน่วยงานให้ชัดเจนว่าหน่วยใดกำหนดนโยบาย หน่วยใดเป็นหน่วยรับรอง และหน่วยใดเป็นหน่วยปฏิบัติการ เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นผู้กำหนดนโยบายทั้งในระดับประเทศและภูมิภาค วางหลักนโยบาย ดูแลระบบคุณธรรม เป็นแหล่งพัฒนาความคิดของการสร้างมาตรฐานคุณวุฒิ ไม่ควรจะมาเป็นผู้ปฏิบัติเอง ขณะที่หน่วยงานระดับปฏิบัติการ เช่น สถาบันการศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สมาคมอาชีพ ทำหน้าที่กำหนดสมรรถนะอาชีพ พัฒนาสมรรถนะอาชีพและแรงงานและนักศึกษาให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่สมาคมวิชาชีพต้องการ ส่วนหน่วยตรวจสอบกำกับและประสานงานกลาง เช่น สถาบันคุณวุฒิ

วิชาชีพ ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนามาตรฐานอาชีพ และเป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพ

การให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันนั้นเป็นการลดปัญหาในการประสานงานโดยใช้กฎหมายเป็นตัวเชื่อมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน โดยให้มีรัฐมนตรีจากหลายกระทรวงร่วมรักษาการ ซึ่งกฎหมายในลักษณะนี้สามารถกำหนดให้มีมาตรการในการกำกับและการประกอบอาชีพของสมาคมอาชีพได้ด้วย โดยที่สภาวิชาชีพเหล่านี้ล้วนมีกฎหมายรองรับอยู่แล้ว ในขณะที่อาชีพอื่นๆ ที่ยังไม่มีสภาวิชาชีพควรมีกฎหมายรองรับการดำเนินงานในรูปแบบของสมาคมอาชีพเหมือนสมาคมกีฬาอาชีพ เพื่อให้สมาคมอาชีพเป็นผู้กำหนดมาตรฐานของตนเอง เพราะสมาคมอาชีพเป็นผู้รู้ความต้องการของอาชีพตนเองดีที่สุด

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยระยะสั้น (4 เดือน) วัตถุประสงค์หลักคือต้องการจะค้นหาสาเหตุว่า เหตุใดถึงแม้ประเทศไทยจะมีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานอาชีพและการฝึกอาชีพอยู่มาก แต่เหตุใดยังไม่สามารถช่วยให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ทั้งหมดอย่างเป็นระบบได้ ทำให้ประเทศขาดโอกาสในการยกระดับคุณภาพฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่อง และไม่สามารถพัฒนาประเทศโดยใช้นวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นประเทศยังคงเน้นการใช้แรงงานราคาถูกเป็นหลัก ถึงแม้ประเทศจะเริ่มมีปัญหาด้านแรงงานในลักษณะดังกล่าว แต่ก็ได้มีความพยายามแก้ปัญหาาร่วมกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชนโดยนำเข้าแรงงานราคาถูกจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศเมียนมาร์ กัมพูชา ลาว และเวียดนาม เป็นต้น

ในขณะที่ในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิงคโปร์และมาเลเซีย ต่างก็มีระบบที่จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานและมีการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานให้เป็นวุฒิทางการศึกษา เนื่องจากสามารถกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ อีกทั้งสามารถกำหนดให้สถานศึกษานำเอามาตรฐานดังกล่าวไปกำหนดเป็นหลักสูตรการศึกษาได้เหมือนกันหมด ทำให้การเชื่อมต่อระหว่างโลกของการทำงานและโลกของการศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น ช่วยให้คนงานมีโอกาสในการพัฒนาฝีมือแรงงานของตนได้อย่างต่อเนื่อง การมีแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างแรงจูงใจให้นักลงทุนจากต่างประเทศทั้งภายในภูมิภาคอาเซียนและนอกภูมิภาคสนใจที่จะลงทุนเพิ่มขึ้นเพราะมีคุณภาพของแรงงานที่จำเป็นต่อการผลิตตามที่คุณลงทุนพึงประสงค์

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสนทนากลุ่มและการจัดให้มีคณะทำงานเพื่อปรึกษาหารือทางออกร่วมกันในเรื่องนี้สรุปได้ว่า ปัญหาที่สำคัญเกิดจากการที่มีหน่วยงานเป็นจำนวนมากต่างปฏิบัติตามหน้าที่ตามกฎหมายของตนในขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ ทำให้ถึงแม้หลายหน่วยงานจะมีการประสานงานและมีการทำงานร่วมกันในส่วนที่เป็นกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework: NQF) มาตรฐานฝีมือแรงงาน การจัดทำหลักสูตรบนฐานสมรรถนะ แต่ก็มีส่วนที่ต่างฝ่ายต่างทำตามหน้าที่ของตนตามที่กฎหมายกำหนด ในบางกรณีก่อให้เกิดการทำงานซ้ำซ้อนและไม่อาจสร้างเป็นมาตรฐานเดียวที่ทุกหน่วยงานจะตกลงร่วมกันได้ แม้แต่ในสถาบันอาชีวศึกษาที่ต่างสังกัดกัน คือในส่วนของรัฐและส่วนของเอกชนที่ดูแลโดยหน่วยงานต่างสังกัดในกระทรวงศึกษาธิการด้วยกัน ก็ไม่สามารถเทียบโอนกันได้เนื่องจากเกรงว่ามีมาตรฐานคุณภาพที่ต่างกัน ซึ่งก็มีส่วนความเป็นจริงอยู่ด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมา ภาครัฐได้ตั้งหน่วยงานด้วยพระราชกฤษฎีกาภายใต้พระราชบัญญัติองค์การมหาชนที่มีชื่อว่า สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่เชื่อมต่อโลกของการศึกษากับโลกของการทำงานเข้าด้วยกัน แต่เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ตั้งใหม่ยังไม่มีประสบการณ์มากพอ มีความจำกัดด้านงบประมาณ อีกทั้งมีความจำกัดด้านกฎหมายเนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก็เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ไม่ต้องการให้หน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจมากเกินไปเนื่องจากเป็นหน่วยงานใหม่ อาจจะทำให้เกิดปัญหาได้ง่าย ทำให้มีบางส่วนทำงานซ้ำซ้อนกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงาน หรือมีอำนาจสั่งการให้นายจ้างจ่ายค่าตอบแทนตามกฎหมาย ขณะที่สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพไม่มีอำนาจ เช่นนั้น ในขณะที่สถาบันการศึกษาเองก็อธิบายว่ามาตรฐานตามคุณวุฒิวิชาชีพไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้เพราะมีรายละเอียดมากเกินไป อีกทั้งเมื่อมีสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งต่างฝ่ายต่างมีมาตรฐานของตน ขณะที่สถาบันอาชีวศึกษาก็มีมาตรฐานของตนเอง ทำให้เป็นภาระแก่ผู้สำเร็จการศึกษาที่นอกจากจะสอบผ่านมาตรฐานของตนเองแล้วยังจะต้องสอบผ่านมาตรฐานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและมาตรฐานของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพอีกด้วย ความจำเป็นในการมีมาตรฐานเพียงหนึ่งเดียวจะช่วยให้สถาบันการศึกษาและผู้บริหารการศึกษาและฝึกอบรมได้ง่ายขึ้นด้วย

ทางออกในเรื่องนี้จากปัญหาที่แต่ละหน่วยงานต่างมีกฎหมายของตนก็จะต้องทำให้หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกันมาร่วมมือกันทำงานโดยไม่เกิดความซ้ำซ้อน เริ่มจากการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยว่าหน่วยงานใดทำหน้าที่ในเชิงนโยบาย (Policy unit) หน่วยงานใดลงมือทำงานในระดับปฏิบัติ (Operation unit) หน่วยงานใดเป็นหน่วยงานรับรอง (Certify unit) จะต้องทำหน้าที่ที่แตกต่างกันและไม่ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อน ตัวอย่างเช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จะต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเชิงนโยบาย จะต้องไม่ทำงานในเชิงปฏิบัติ สถาบันการศึกษาและกรมพัฒนาฝีมือแรงงานเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติจะต้องไม่ทำงานในเชิงนโยบายและเป็นหน่วยงานรับรอง ขณะที่สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ซึ่งมีความเป็น “กลาง” เนื่องจากสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ควรจะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานรับรองโดยผู้ให้การรับรองตัวจริงคือสมาคมวิชาชีพเป็นต้น โดยสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) จะต้องเป็นหน่วยงานกลางที่จะต้องขอรับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามหลักการดังกล่าวจะต้องมีกฎหมายเพื่อจัดระบบโครงสร้างการทำงานและประสานงาน เพื่อให้ทุกหน่วยงานเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน โดยกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน มีการแบ่งหมวดและระบุบทบาทของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการประสานงานโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ โดยมีรัฐมนตรีจากหลายกระทรวงร่วมรักษาการ โดยสามารถกำหนดให้มีมาตรการในการกำกับและการประกอบอาชีพของสมาคมอาชีพได้ด้วย โดยที่สมาคมหรือสภาอาชีพเหล่านี้ต่างก็มีกฎหมายรองรับอยู่แล้ว

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ทำงานนี้มีผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง จะต้องนำไปสู่นโยบายโดยเป็นมติของที่ประชุมจาก Super Board ทางการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรในการกำหนดนโยบายสูงสุดในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของประเทศต่อไป แต่ก่อนที่จะให้ Super Board กำหนดเป็นนโยบาย จะต้องดำเนินการต่อเพื่อให้เกิดมีความชัดเจนในแนวนโยบายและการปฏิบัติจริงยิ่งขึ้น กล่าวคือ ในประการแรกจะต้องมีการจัดทำร่างกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนในเบื้องต้น แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องมีรูปธรรมในลักษณะที่เป็นโครงการนำร่องในสาขาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งได้มีการจัดทำมาตรฐานไว้แล้วในระดับหนึ่ง ซึ่งในขณะทำงานได้มีความเห็นร่วมกันว่า สาขาช่างยนต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่างผลิตรถยนต์ ซึ่งเป็นสาขาที่ประเทศไทยมีความก้าวหน้าเหนือประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค อีกทั้งเป็นสาขาที่อุตสาหกรรมยานยนต์ได้จัดทำมาตรฐานวิชาชีพโดยละเอียดแล้ว อีกสาขาหนึ่งซึ่งสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทยคือ สาขาการท่องเที่ยว อีกทั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา ก็ได้จัดทำมาตรฐานและเป็นผู้ที่ให้การรับรองมาตรฐานดังกล่าวอยู่แล้ว นอกจากทั้งสองอาชีพ อีกอาชีพหนึ่งที่สมควรนำร่องทำเป็นมาตรฐานได้แก่ ช่างไฟฟ้า เพราะเป็นงานที่จะต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบ มิฉะนั้นอาจจะเกิดปัญหาไฟฟ้าลัดวงจร อันเป็นต้นเหตุของปัญหาเพลิงไหม้ที่เกิดเป็นความสูญเสียได้มาก

ดังนั้นก่อนที่จะนำประเด็นดังกล่าวไปเสนอต่อ Super Board ที่กำหนดเป็นนโยบาย งานวิจัยที่จะต้องทำต่อไปเพื่อให้ได้ภาพที่ชัดเจนก็คือ การวิจัยเพื่อจัดทำร่างกฎหมายเพื่อให้เกิดการประสานงานร่วมมือกันของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับจัดทำโครงการนำร่องเพื่อให้เกิดรูปธรรมในการขับเคลื่อนมาตรฐานอาชีพในสามอาชีพหลักคือ อาชีพช่างผลิตรถยนต์ อาชีพการจัดการการท่องเที่ยว และอาชีพช่างไฟฟ้า ผลจากการศึกษาดังกล่าวจะช่วยให้ Super Board มีกรณีศึกษาที่เป็นรูปธรรม สามารถตัดสินใจในเชิงนโยบายได้ไม่ยาก

ขณะเดียวกัน การที่จะเชื่อมโลกของการทำงานและโลกของการศึกษาเข้าด้วยกันเป็นอย่างนี้นั้น เครื่องมือที่จะช่วยเชื่อมต่อดังกล่าวได้แก่ ธนาคารหน่วยกิต ซึ่งโดยหลักการก็คือ สถานที่เก็บรวบรวมรายละเอียดประสบการณ์ในการทำงานและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการศึกษาของพนักงาน และ/หรือผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละคน เพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงที่สามารถยอมรับกันได้ทั่วไปว่าเป็นประวัติการเรียนรู้และการทำงานส่วนบุคคลที่เชื่อถือได้ของพนักงาน และ/หรือผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อใช้ในการเทียบเคียงความรู้ความสามารถในการที่บุคคลผู้นั้นจะศึกษาในระดับที่สูงขึ้น หรือใช้อ้างอิงในการยกระดับมาตรฐานอาชีพของบุคคลผู้นั้นให้สูงขึ้นต่อไป

ในอดีตรเก็บข้อมูลในลักษณะเช่นนี้จะเป็นหน้าที่ของพนักงาน และ/หรือผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละคนที่อาจจะมีแฟ้มประจำตัวของแต่ละคนเพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิง วิธีการเช่นนี้จะต้องมีเจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งที่จะต้องตรวจดูแฟ้มของผู้สมัครศึกษาต่อหรือประสงค์จะทำงานในตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น เพื่อรับรองว่าผลงาน

ในแฟ้มทั้งหมดเป็นความจริงและเชื่อถือได้ เพื่อให้คณะกรรมการผู้ทำหน้าที่ประเมินเพื่อการเทียบโอนและรับรองความรู้ความสามารถ พิจารณาคัดสินในการเทียบโอนความรู้ความสามารถดังกล่าว แต่การกระทำในลักษณะดังกล่าวจะเป็นการเสียเวลามาก ดังนั้นถ้าหากหลักฐานต่างๆ ถูกเก็บบันทึกโดยระบบคอมพิวเตอร์ และก่อนที่จะบันทึก ได้มีการพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้วโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลดังกล่าว ก็ไม่มีความจำเป็นจะต้องมีการตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง สามารถนำเสนอข้อมูลทั้งหมดให้คณะกรรมการพิจารณาได้

ข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะดังกล่าว ถ้ามีคนที่อยู่ในกำลังแรงงานเป็นจำนวนหลายล้านคน ก็จะมีข้อมูลจำนวนมหาศาล หรือในปัจจุบันอาจเรียกว่า Big data การตรวจรับรองข้อมูลและการเรียกข้อมูลดังกล่าวนำมาใช้จากคลังข้อมูล (Data bank) ที่มีลักษณะจำเพาะเช่นนี้อาจจะเรียกว่า คลังหน่วยกิต (Credit bank) ดังนั้นในการทำวิจัยที่ควรจะดำเนินการคู่ขนานไปกับการออกแบบทางกฎหมายเพื่อการประสานงานและการเทียบโอนคุณวุฒิและทักษะในการทำงาน จะต้องมามีเครื่องมือที่สำคัญคือคลังหน่วยกิตดังกล่าว ดังนั้นการทำวิจัยเพื่อการจัดทำคลังหน่วยกิตจึงจะต้องดำเนินไปพร้อมกันเพื่อให้ได้ผลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และเพื่อที่จะให้งานทั้งหมดสอดคล้องกันก็ต้องเริ่มดำเนินการจัดทำ Credit bank ในสามอาชีพที่กล่าวมาแล้ว คือ ช่างผลิตยานยนต์ ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และช่างไฟฟ้า ตามลำดับ

ถ้าหากทำได้ทั้งหมดนี้ แนวทางการยกระดับฝีมือแรงงานของแรงงานไทยเริ่มจาก 3 อาชีพเบื้องต้นจะเริ่มมีความชัดเจนและเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญสำหรับประเทศไทยในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ทัศนรินทร์ วรรณเกตุศิริ และคณะ (2558), รายงานฉบับสมบูรณ์ สภาพการณ์และแนวทางส่งเสริมการฝึกอาชีพและปรับเปลี่ยนอาชีพของแรงงานไทย เสนอต่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มกราคม
- บุญยาพร นิยมพลอย (2558) “บทบาทหน้าที่ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ขอบข่ายและอำนาจหน้าที่” อ้างอิงจากบทความของ ดร.บรรเจิด ดอนเนตรงาม “ระบบคุณวุฒิวิชาชีพกับการเปลี่ยนแปลงของโลกการทำงานในศตวรรษที่ 21”
- อนุชัย รามวงษ์กูร และนลินรัตน์ รักกุล (2558), รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การพัฒนารูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย พฤษภาคม

ภาษาอังกฤษ

- UNESCO Institute for Lifelong Learning (UIL) 2012 “Malaysia” in Global Inventory of Regional and National Qualifications Frameworks. Volume II: National and Regional cases.
- Vassu, B. 2012, *Development Phases of National Qualifications Frameworks in Perspective: Malaysia* (Asian-Europe meeting (ASEM): TVET symposium, Berlin, Germany, 27-28 February 2012), Selangor, MQA.

Website

http://www.unevoc.unesco.org/tvetipedia.O.html?fx_drwiki_pi1%5Bkeyword%DD=Malaysia

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อและหน่วยงานผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อหน่วยงานผู้ร่วมสนทนากลุ่มที่ 1 และ 2

รายชื่อของคณะทำงานครั้งที่ 1 และ 2

สรุปประเด็นจากการประชุมคณะทำงานครั้งที่ 1 และ 2

รายชื่อและหน่วยงานของผู้ให้สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม
ในโครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน

รายชื่อและหน่วยงานที่กรุณาให้คณะผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์และร่วมแสดงความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	หน่วยงาน	วันที่ให้สัมภาษณ์
1. คุณอรรถการ ตฤณารังสี	คณะกรรมการแรงงานและทรัพยากรมนุษย์ หอการค้าไทย	18 กันยายน 2558
2. ดร.สมศักดิ์ คลประสิทธิ์	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	21 กันยายน 2558
3. นายสุภพ ปิงดา	รองอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	30 กันยายน 2558
4. ดร.วีระชัย เตชะวิจิตร	ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมการการศึกษา การกีฬา และวัฒนธรรม สถานิติบัญญัติแห่งชาติ	5 ตุลาคม 2558
5. คุณวิจิตา สมบูรณ์ และ คุณปณิดา พลheim	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	6 ตุลาคม 2558
6. อ.ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	19 ตุลาคม 2558
7. รศ.ประภาภัทร นิยม	สถาบันอาศรมศิลป์	19 ตุลาคม 2558
8. ดร.ยงยุทธ แฉล้มวงษ์	สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	20 ตุลาคม 2558
9. ดร.นพดล ปิยะตระกูล	สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ	22 ตุลาคม 2558
10. คุณอดิพันธ์ ปากบารา	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	3 พฤศจิกายน 2558
11. คุณวนิชย์ อ่วมศรี	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	3 พฤศจิกายน 2558
12. คุณสุรพงษ์ จำจด	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย	3 พฤศจิกายน 2558
13. ดร.เบญจรงค์ สุวรรณศิริ	สมาคมธนาคารไทย	20 พฤศจิกายน 2558

รายชื่อผู้ร่วมสนทนา กลุ่มที่ 1	หน่วยงาน	วัน เวลา ที่สนทนา
1. คุณวรรณิ โกมลกวิน	สำนักพัฒนามาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงาน	7 ตุลาคม 2558 9.00-12.00 น.
2. คุณสุมาลี สุวรรณเกิด	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	7 ตุลาคม 2558 9.00-12.00 น.
3. พันโท(หญิง) รุ่งอรุณ เกิดโกคา	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	7 ตุลาคม 2558 9.00-12.00 น.
4. คุณชมพูนุช บัวบังศรี	สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร	7 ตุลาคม 2558 9.00-12.00 น.
5. คุณพรรัชช ทอญุ่ย	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	7 ตุลาคม 2558 9.00-12.00 น.
6. ดร.กาญจนา หงษ์รัตน์	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	7 ตุลาคม 2558 9.00-12.00 น.

รายชื่อผู้ร่วมสนทนา กลุ่มที่ 2	หน่วยงาน	วัน เวลา ที่สนทนา
1. คุณปิติพงษ์ พงศธรวิวัฒน์	วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ	7 ตุลาคม 2558 13.30-16.30 น.
2. คุณเลิศศักดิ์ เพียชัย	วิทยาลัยเทคนิคัญบุรี	7 ตุลาคม 2558 13.30-16.30 น.
3. คุณอำนวย เข็มขุนทด	วิทยาลัยการอาชีพบางปะกง	7 ตุลาคม 2558 13.30-16.30 น.

สรุปประเด็นจากการประชุมคณะทำงาน Task Force ครั้งที่ 1
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันพุธที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ.2558 เวลา 9.30-12.00 น.
ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 15 สำนักงานคณะกรรมการสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ผู้เข้าร่วมการประชุม

1. ดร.อมรวิทย์ นาคทรพร	ประธานคณะทำงาน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
2. คุณวีระชัย เตชะวิจิตร	รองประธานคณะทำงาน
ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมการ การศึกษา การกีฬา
และวัฒนธรรม สถาบันบัญญัติแห่งชาติ	
3. คุณจินางค์กูร โรจนนันท์	คณะทำงาน
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
4. คุณบุญยาพร นิมพลอย	คณะทำงาน
สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ	
5. คุณปิติพงษ์ พงศธรวิวัฒน์	คณะทำงาน
วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ	
6. ดร.ก้านทิพย์ ชาติวงศ์	คณะทำงาน
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	
7. คุณสุธาดา อาภาประเทือง	คณะทำงาน
สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ	
8. คุณอัจฉริยา อนันตทัศน์	คณะทำงาน
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	
9. คุณราตรี ประสมทรัพย์	คณะทำงาน
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	
10. ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน	resource person
สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม	

11. ผศ.ดร.อนุชัย งามวรัญกูร
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เลขานุการคณะทำงาน
12. ผศ.ดร.นลินรัตน์ รักกุศล
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เลขานุการคณะทำงาน
13. คุณสุภาวดี ศิริวงศ์
มหาวิทยาลัยมหิดล	ผู้เข้าร่วมประชุม
14. คุณประเสริฐ เฉยคิช
มหาวิทยาลัยมหิดล	ผู้เข้าร่วมประชุม
15. คุณกิตติพันธ์ หันสมร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ผู้เข้าร่วมประชุม
16. คุณอรอนงค์ อินทรหะ
สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม	ผู้เข้าร่วมประชุม
17. คุณภัทรพร เลี้ยวส์
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ผู้เข้าร่วมประชุม
18. คุณสรยา ยศยิ่งยง
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ผู้เข้าร่วมประชุม

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน กล่าวต้อนรับผู้ที่เข้าร่วมประชุมและขอบคุณที่ได้แสดงเจตจำนงที่จะทำหน้าที่ Task Forces พร้อมทั้งชี้แจงว่าคณะผู้วิจัยประสงค์จะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลและผู้สนับสนุน โดยขอให้คณะที่มาประชุมเลือกประธานจากผู้ที่มาประชุมเอง เพื่อที่จะทำให้ผลงานทั้งหมดเป็นของคณะ Task Force ชุดนี้ หลังจากนั้น ดร.วิระชัย เตชะวิจิตร ได้เสนอชื่อ ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ เป็นประธาน โดยที่ผู้เข้าร่วมประชุมที่เหลือต่างมีมติเป็นเอกฉันท์ หลังจากนั้นประธานคณะทำงานได้หารือกับที่ประชุมถึงความชัดเจนของเป้าหมายและทิศทางการทำงาน พอสรุปสาระสำคัญได้ว่า

1) การออกแบบองค์กรที่จะทำหน้าที่ตามเป้าหมายของโครงการนี้ ควรจะพิจารณาทั้งสถานการณ์ในปัจจุบันและสถานการณ์ในอนาคต ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ของประเทศ ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จากนั้นจึงวางแผนพัฒนามาตรฐานอาชีพที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกัน

2) การพิจารณาองค์ประกอบของคณะทำงาน พบว่า คณะทำงานควรเพิ่มเติมผู้ที่มีความรู้ในด้านกฎหมายเนื่องจากมีประเด็นทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายประเด็น และเชิญภาคเอกชนในฐานะผู้ใช้แรงงานและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานอาชีพ ที่ประชุมจึงเห็นควรให้มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน Task Force เพิ่มเติม ได้แก่ อ.คมสัน โพธิ์คง นักกฎหมายที่ขับเคลื่อนแนวคิดปฏิรูปประเทศไทย และคุณดาว ชลชัยเกียรติ ประธานสมาคมอุตสาหกรรมยานยนต์ไทย ที่มีการพัฒนามาตรฐานอาชีพในภาคอุตสาหกรรมยานยนต์ สามารถเทียบโอนคุณวุฒิวิชาชีพและคุณวุฒิการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำถามในการประชุม

ข้อ 1. จำเป็นหรือไม่ที่ประเทศไทยจะต้องมีหน่วยงานใหม่ขึ้นมาเพื่อดำเนินการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ

ที่ประชุมมีความเห็นว่า การพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพเป็นเรื่องสำคัญและการดำเนินการพัฒนามาตรฐานอาชีพ ไม่จำเป็นต้องมีการตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นมาเพื่อดำเนินการพัฒนามาตรฐานอาชีพเป็นการเฉพาะแต่ควรจะเป็นการทำงานที่เป็นการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน โดยให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสานงาน โดยในต่างประเทศได้มีหน่วยงานในลักษณะ Agency ทำการเทียบโอนสมรรถนะการประกอบอาชีพกับรายวิชาในหลักสูตร สอศ.

ข้อ 2. มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่สามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันทำงานเพื่อให้เกิดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับชาติ และแปลงเป็นหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาและฝึกอบรมให้มีมาตรฐานเดียวกัน

ที่ประชุมมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่สามหน่วยงานจะร่วมมือกันทำงานเพื่อให้เกิดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพระดับชาติ และแปลงเป็นหลักสูตรเพื่อให้นักศึกษาและฝึกอบรมให้มีมาตรฐานเดียวกัน แต่การทำงานที่ผ่านมานี้หน่วยงานต่างๆ ทำงานตามจุดเน้นและเป้าหมายของหน่วยงานตนเอง ซึ่งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมุ่งจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับคุณวุฒิทางการศึกษาและนำไปใช้ในการสมัครงาน ในขณะที่กระทรวงแรงงานมุ่งเน้นการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานสำหรับแรงงานในอาชีพต่างๆ โดยไม่เชื่อมโยงกับการอาชีวศึกษามากนัก อีกทั้งหน่วยงานแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามกฎหมายที่มีของหน่วยงานตน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานควรจะต้องปรับปรุงกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกันมากขึ้น เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศในภาพรวม และบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานต่างๆ ด้วย โดยเสนอให้ สคช. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกลางในการประสานงาน เพื่อให้เกิดมาตรฐานอาชีพและเชื่อมโยงระบบการจ้างงานกับคุณวุฒิทางการศึกษาและสมรรถนะอาชีพ และน่าจะมีการสร้างคุณค่าของผู้เรียนระดับอาชีวศึกษาเหมือนกับกรณีของ BTEC (Business

Technology Education Council) ของสหราชอาณาจักรที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างโลกการศึกษาและโลกการทำงานได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นที่ยอมรับของสถานประกอบการ

ข้อ 3. จำเป็นหรือไม่ที่จะจัดตั้งหน่วยงานใหม่ หรือควรขยายภารกิจของหน่วยงานที่มีอยู่เดิมโดยไม่ต้องแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่

ที่ประชุมมีความเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่เพื่ดำเนินการกำหนดมาตรฐานอาชีพโดยเฉพาะแต่ควรใช้โครงสร้างเดิมที่มีอยู่ โดยให้สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.) เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานให้เกิดมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานกลาง เนื่องจากมีกฎหมายและงบประมาณรองรับการดำเนินงานอย่างชัดเจน ตามที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554 (พรฎ.) และที่สำคัญสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการก่อตั้ง สคช. คือ เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ และมาตรฐานอาชีพ ส่วนกรอบคุณวุฒิมาตรฐานระดับชาติที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ (สกช.) เป็นผู้ดำเนินการ และมาตรฐานอาชีพเป็นหน้าที่ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน ซึ่งมาตรฐานอาชีพในปัจจุบันเป็นมาตรฐานอาชีพที่กำหนดไว้เพียงอาชีพใดอาชีพหนึ่ง หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็น Single Task ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานำเรื่องมาตรฐานวิชาชีพ นั่นคือมีมาตรฐานอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ เช่นหลักสูตรช่างก่อสร้าง สาขาก่อสร้าง ไม่เพียงแต่เป็นช่างก่ออิฐ ถือปูน แต่จะต้องรู้ถึงช่างไม้ก่อสร้าง ช่างไฟฟ้าในครัวเรือนด้วย เป็นต้น

ที่ประชุมได้วิเคราะห์ให้เห็นข้อจำกัดที่ สคช. ยังไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากเหตุผลสำคัญ 2 ประการ

1) สคช.ขาดการอิงสมรรถนะอาชีพหรือมาตรฐานฝีมือแรงงานกับอัตราค่าจ้าง เนื่องจากไม่ได้มีการกำหนดไว้ใน พรฎ. จึงควรปรับกฎหมายให้ สคช. ให้เป็นพระราชบัญญัติที่มีอำนาจและบทบาทหน้าที่ในการประสานงานเพื่อให้เกิดมาตรฐานอาชีพระดับชาติ และเชื่อมโยงไปสู่การกำหนดอัตราค่าจ้างให้เหมาะสมกับคุณวุฒิ และเป็นตัวเชื่อมโลกการศึกษา และโลกทำงานให้เป็นระบบอย่างแท้จริง

2) สคช. เป็นหน่วยงานใหม่ที่เพิ่งก่อตั้งมาได้ 4 ปี การดำเนินงานยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นจึงยังไม่สามารถทำหน้าที่พัฒนามาตรฐานอาชีพได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงควรช่วยกันหาแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงาน เช่น การให้สภาวิชาชีพหรือสมาคมอาชีพมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานอาชีพ การกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าที่ชัดเจนเพื่อยกระดับมาตรฐานอาชีพให้สูงขึ้น มีการปรับมาตรฐานอาชีพให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีความจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ สคช. ทำหน้าที่เชื่อมต่อกทุกภาคส่วนได้

ข้อ 4. จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เป็นประการแรก หลังจากที่ได้ตกลงกันแล้วว่ารูปแบบในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยจะมีลักษณะใด

ที่ประชุมมีความเห็นว่า รูปแบบในการทำงานเพื่อกำหนดมาตรฐานอาชีพให้เป็นมาตรฐานกลางของประเทศไทยนั้น ควรเป็นรูปแบบการทำงานแบบบูรณาการของหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยให้สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานงาน แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าข้อจำกัดที่ทำให้สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย ดังนั้นที่ประชุมจึงมอบหมายให้ตัวแทนจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.) ทบทวนว่ากฎหมายของ สคช. มีปัญหาในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานตามที่คณะทำงานมีความเห็นร่วมกันที่จะใช้ สคช. ทำหน้าที่ดังกล่าวหรือไม่

ข้อ 5. คณะใดหรือหน่วยงานใด จะทำหน้าที่จัดทำข้อเสนอเพื่อให้ Super Board ได้ตัดสินใจเพื่อให้เกิดผลการเชื่อมต่อโลกการทำงานและโลกการศึกษาเข้าด้วยกันโดยไม่มีปัญหาและอุปสรรค ในขณะที่กรณีของประเทศไทยยังคงเป็นปัญหา ต่างกับกรณีที่เกิดขึ้นแล้วในประเทศที่พัฒนาแล้ว รวมทั้งมาเลเซียที่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและเป็นระบบ

ที่ประชุมเห็นว่าควรจัดทำข้อเสนอของคณะทำงาน Task Force เพื่อให้ Super Board ได้ตัดสินใจเพื่อให้เกิดผลการเชื่อมต่อโลกการทำงานและโลกการศึกษาเข้าด้วยกัน แต่ก่อนจะถึงขั้นนั้นควรจะได้มีการศึกษารายละเอียดในข้อกฎหมายประกอบทั้งมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมเช่นในกรณีของอุตสาหกรรมยานยนต์ซึ่งมีความพร้อมที่จะแสดงให้เห็นเป็นกรณีตัวอย่างได้

สรุปประเด็นจากการประชุม 4 ประเด็นใหญ่ๆ

1. การดำเนินงานของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.)

การพิจารณาประเด็นทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ สคช. ในปัจจุบันว่ามีปัญหาในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานหรือไม่อย่างไร ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของ สคช. มีความครอบคลุมหรือไม่อย่างไร รวมถึงความทับซ้อนด้านภารกิจกับหน่วยงานอื่นมีหรือไม่อย่างไร หากจำเป็นต้องปรับแก้กฎหมายควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างครอบคลุม เช่น การให้ สคช. เป็นผู้ดูแลเรื่องมาตรฐานอาชีพ ภายใต้ความร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพ และการให้อำนาจหน้าที่ในการกำหนดค่าตอบแทนเพื่อผู้กองสมรรถนะอาชีพหรือมาตรฐานอาชีพกับอัตราค่าจ้าง อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน สคช. นั้นขึ้นอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งที่ประชุมเห็นว่าเพื่อให้ สคช. สามารถเป็นหน่วยงานกลางได้อย่างแท้จริง ควรที่จะยังคงอยู่กับสำนักนายฯ ต่อไป

2. การให้สภาวิชาชีพหรือสมาคมอาชีพเป็นผู้กำหนดมาตรฐานอาชีพ

ควรมีกฎหมายการจัดตั้งสภาวิชาชีพและมีกฎหมายรองรับในแต่ละสาขาอาชีพเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานอาชีพและปรับปรุงมาตรฐานอาชีพให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยศึกษารูปแบบการดำเนินการของสภาวิชาชีพที่ประสบความสำเร็จในการกำหนดมาตรฐานอาชีพ เช่น สภาวิศวกร สภาสถาปนิก รวมทั้งสภาวิชาชีพในต่างประเทศ เช่น ในประเทศอังกฤษ มี Sector Skills Councils (SSCs) ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานอาชีพ และการพัฒนาแรงงาน โดยในปัจจุบันสภาวิชาชีพในประเทศไทยนั้นเริ่มมีบทบาทมากขึ้น เช่น สอศ. ได้เริ่มดำเนินการโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพโดยทุกอนุกรรมการมีภาคเอกชนเป็นประธานคณะกรรมการ ส่วนการนำมาตรฐานอาชีพไปเป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพนั้นให้เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาและกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยสถาบันการศึกษาพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ และกรมพัฒนาฝีมือแรงงานพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการทำงาน

3. บทบาทของ สคช. ในฐานะเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงาน

สคช. ควรมีบทบาทเป็นหน่วยงานกลางที่เชื่อมโยงทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนามาตรฐานอาชีพ และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพระดับชาติเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษา โดยมีสภาวิชาชีพเข้าร่วมทำงานโดยเป็นผู้กำหนดมาตรฐานอาชีพ โดยอาจเริ่มต้นจากมาตรฐานอาชีพที่มีความพร้อมและมีรายละเอียดการดำเนินการแล้ว เช่น มาตรฐานอาชีพด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ กลุ่มอาชีพเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ (Health Care) กลุ่มอาชีพด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยอาจจะใช้อุตสาหกรรมยานยนต์เป็นกรณีนำร่อง แล้วตามมาด้วยการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกรณีที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) กำลังดำเนินการจัดทำอยู่ในโอกาสต่อไป

4. การเชื่อมโยงคุณวุฒิทางการศึกษากับสมรรถนะในการทำงาน

การเชื่อมโยงโลกการทำงานและโลกการศึกษานั้น ควรมีการเทียบโอนกันได้ระหว่างคุณวุฒิทางการศึกษาและสมรรถนะอาชีพ โดยการเชื่อมโยงคุณวุฒิทางการศึกษาและคุณวุฒิวิชาชีพควรมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนั้นควรเชื่อมโยงมาตรฐานอาชีพกับอัตราค่าจ้างทั้งในการจ้างงานของภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งปัจจุบันภาคเอกชนยังไม่มีโครงสร้างการเชื่อมโยงคุณวุฒิทางการศึกษาและสมรรถนะอาชีพกับการกำหนดอัตราค่าจ้างที่ชัดเจน ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการให้ ก.พ. ผูกโยงการกำหนดอัตราค่าจ้างกับคุณวุฒิทางการศึกษาและสมรรถนะอาชีพ โดยให้มีผลทั้งในภาคราชการและ

ภาคเอกชน ขณะที่ภาคราชการถึงแม้ว่าจะต้องยึดคุณวุฒิการศึกษาเทียบกับอัตราเงินเดือน แต่ในอนาคตจำเป็นต้องพิจารณาสมรรถนะหรือมาตรฐานวิชาชีพประกอบด้วย ถึงแม้คำตอบแบบดังกล่าวจะต้องเปลี่ยนไปตามกลไกของตลาดซึ่งอาจจะไม่เหมาะกับระบบราชการ แต่ทางแก้คือให้ ก.พ. เทียบกันระหว่างผลตอบแทนคุณวุฒิการศึกษากับสมรรถนะหรือมาตรฐานวิชาชีพ โดยพิจารณาว่าอัตราผลตอบแทนอย่างไหนสูงกว่ากันก็ให้ใช้อัตราที่สูงกว่า ทั้งนี้ภาคราชการเองจะต้องเรียนรู้ถึงการทำงานที่มีความคล่องตัวให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ด้วย

ประเสริฐ เฉยดิษ

ศุภธิดา ศิริวงศ์

ผู้บันทึก

สรุปประเด็นจากการประชุมคณะทำงาน Task Force ครั้งที่ 2
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันพุธที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2558 เวลา 9.30-12.00 น.
ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 15 สำนักงานคณะกรรมการสับสนุนการวิจัย (สกว.)

ผู้เข้าร่วมการประชุม

1. ดร.อมรวิรัช นาคกรทรรพ	ประธานคณะทำงาน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
2. คุณวีระชัย เตชะวิจิตร	รองประธานคณะทำงาน
ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมการการศึกษา การกีฬา	
และวัฒนธรรม สถาบันบัญญัติแห่งชาติ	
3. คุณคมสัน โพธิ์คง	คณะทำงาน
ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย	
4. คุณสมศักดิ์ คลประสิทธิ์	คณะทำงาน
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	
5. คุณจินางค์กูร โรจนนันท์	คณะทำงาน
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	
6. คุณบุญยาพร ฉิมพลอย	คณะทำงาน
สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) (สคช.)	
7. คุณวรรณฤิ โคมลกวิน	คณะทำงาน
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน	
8. คุณก้านทิพย์ ชาติวงศ์	คณะทำงาน
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	
9. คุณสุทธินี งามเขตต์	คณะทำงาน
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)	
10. คุณสุธาดา อาภาประเทือง	คณะทำงาน
สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สอศ.	

11. คุณชมพูนุช บัวบังศรี สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร	คณะกรรมการ
12. คุณปิติพงษ์ พงศธรวิวัฒน์ วิทยาลัยการอาชีพนวมินทรราชูทิศ	คณะกรรมการ
13. คุณอัจฉริยา อนันต์ทัศน์ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	คณะกรรมการ
14. คุณราตรี ประสมทรัพย์ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	คณะกรรมการ
15. ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม	resource person
16. ศศ.ดร.อนุชัย รามวงษ์กูร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เลขานุการคณะกรรมการ
17. ศศ.ดร.นลินรัตน์ รักกุล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เลขานุการคณะกรรมการ
18. คุณประเสริฐ เญยดิษ มหาวิทยาลัยมหิดล	ผู้เข้าร่วมประชุม
19. คุณกิตติพันธ์ หันสมร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ผู้เข้าร่วมประชุม
20. คุณอรอนงค์ อินทรหะ สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม	ผู้เข้าร่วมประชุม

เริ่มประชุมเวลา 9.30 น.

ดร.อมรวิรัช นาครทรรพ ประธานคณะกรรมการกล่าวต้อนรับคณะกรรมการที่เข้าร่วมประชุมและเริ่มการประชุมโดย ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน สรุปประเด็นจากการประชุมคณะกรรมการ Task Force ครั้งที่ ๑ ซึ่งมอบหมายให้ คุณบุญยาพร นิมพลอย นักวิชาการมาตรฐานวิชาชีพ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ไปศึกษาว่า ถ้าจะให้สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเป็นหน่วยงานกลางเพื่อเชื่อมต่อโลกของการศึกษากับโลกอาชีพ จะต้องมียกกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ให้สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพอย่างไรบ้าง ซึ่งมีประเด็นเสนอเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณามีดังนี้

ระบบคุณวุฒิวิชาชีพเริ่มต้นจากการเทียบเคียงกรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ (NQF) ซึ่งเป็นกรอบคุณวุฒิ ด้านการศึกษา เพื่อกำหนดระดับของคุณวุฒิวิชาชีพเป็น 7 ชั้นคุณวุฒิ มีการจัดหมวดหมู่อาชีพจากการจัดประเภท

มาตรฐานอุตสาหกรรม (ประเทศไทย) TSIC และการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ หรือ ISCO หลังจากนั้นจึงจัดให้มีหน่วยงานที่มีศักยภาพในการเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่รับรองสมรรถนะของบุคคลตามแนวทาง ISO 17024 เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ภายใต้พระราชกฤษฎีกา ปี 2554 ในมาตรา 7 ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ไว้จำนวน 6 ข้อ พบว่าหน้าที่ที่มีความสำคัญในเรื่องนี้คือ ข้อ 6 คือทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา ศูนย์ หรือสถาบันฝึกอบรม สถานประกอบการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชน ในการเผยแพร่ระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพ ซึ่งหน้าที่นี้ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นแต่ยังไม่สามารถกำหนดให้มีการเทียบโอนมาตรฐานอาชีพเป็นคุณวุฒิวิชาชีพหลักสูตร และจำนวนหน่วยกิต ที่สถานศึกษาจะนำไปจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนได้ ซึ่งอาจต้องอาศัยเวลา และประสบการณ์ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพประกอบด้วย แทนการออกกฎหมายมาบังคับใช้แต่เพียงอย่างเดียว

มาตรการที่จำเป็นที่จะทำให้ระบบนี้ได้รับการยอมรับคือ การรับรองโดยองค์กรวิชาชีพ หรือสภาวิชาชีพ ที่มีกฎหมายรองรับเป็นทางการและออกเป็นใบอนุญาตประกอบอาชีพ (License) แต่ถ้าเป็นกรณีกลุ่มวิชาชีพที่ไม่เข้มแข็ง ไม่สามารถรวมตัวกันอย่างเป็นเอกภาพ จะไม่สามารถออกใบอนุญาตวิชาชีพได้ ทางแก้ก็คือจะต้องทำให้ได้รับการรับรองจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและเป็นสากล อย่างเช่น ISO 9001 และ ISO 14001 เป็นต้น ขึ้นต่อมาก็คือ การผลักดันระบบคุณวุฒิวิชาชีพเข้าสู่ภาคการศึกษา โดยสร้างความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสมรรถนะ รวมทั้งระบบการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้จะต้องปรับเปลี่ยนจากการวัดความรู้ความสามารถด้านวิชาการอย่างเดียวมาเป็นการวัดความรู้และทักษะในการประกอบวิชาชีพเพิ่มขึ้น

สรุปประเด็นที่ได้จากคำถามในการประชุม

ข้อ 1. จะทำอย่างไรต่อไปจากนี้เพื่อเร่งการเชื่อมต่อระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษานี้
ได้รวดเร็วกว่านี้

ที่ประชุมมีความเห็นว่าเพื่อเร่งการเชื่อมต่อระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษานั้น ควรเริ่มดำเนินการเชื่อมโยงในกลุ่มอาชีพที่มีความพร้อมและเป็นกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับทิศทางหรือความต้องการในการพัฒนาประเทศเป็นกรณีนำร่อง ซึ่งที่ประชุมเสนอให้ดำเนินการในกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมยานยนต์และกลุ่มอาชีพด้านการท่องเที่ยวเพราะมีการดำเนินการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพไปบ้างแล้ว สำหรับการเชื่อมต่อกันระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษานั้น ควรเป็นการเชื่อมต่อกันด้วยสมรรถนะอาชีพ ที่เกิดจากการกำหนดโดยสมาคมอาชีพของภาคเอกชนเป็นหลักเพราะสมาคมอาชีพจะรู้ถึงความต้องการด้านสมรรถนะของอาชีพตนเองได้ดีกว่าภาครัฐ การกำหนดมาตรฐานอาชีพที่ผ่านมานั้นส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับหน่วยงาน

ภาคีรัฐมากกว่าภาคเอกชน ดังนั้นจึงควรเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนให้มีความเป็นเจ้าขงในการกำหนด สมรรถนะอาชีพให้มากขึ้นมากกว่าเป็นเพียงแค่การเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น

สำหรับมาตรการด้านกฎหมายเพื่อเร่งการเชื่อมต่อระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษานั้น เพื่อป้องกันการสับสนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระยะแรกควรใช้กฎหมายเดิมไปก่อนโดยใช้มาตรการเชิง ประสานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นสำคัญ แม้ว่าที่ผ่านมามีปัญหาในการประสานงานบ้างเพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ต่างกระทรวงกัน นอกจากนี้ควรมีการ แบ่งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการงานซ้ำซ้อนกัน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับที่มีบทบาทแตกต่างกันดังนี้

1. ระดับนโยบาย ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ทำหน้าที่เป็นหน่วยที่ปรึกษา สร้างความเข้าใจระบบคุณวุฒิวิชาชีพทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ซึ่งในปัจจุบันได้ดำเนินการแล้วโดยมีแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและการเชื่อมต่อกับกรอบคุณวุฒิของอาเซียน

2. ระดับปฏิบัติการและให้การรับรอง ได้แก่ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สมาคมอาชีพ และสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนั้นๆ เช่น กศน. สอศ. มหาวิทยาลัย เป็นต้น

3. ระดับการประสานงานกลางและศูนย์กลางข้อมูลมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ ได้แก่ สศช.

นอกจากนี้ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาองค์ความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ โดยที่ประชุมเห็นว่าควรเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศมาเลเซีย ประเทศจีน ประเทศเวียดนาม เป็นต้น เพื่อนำองค์ความรู้ นั้นมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยและบทบาทของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 2. จำเป็นต้องยกระดับกฎหมายจาก พ.ร.ฎ. เป็น พ.ร.บ. หรือไม่ เพราะเหตุใด

ที่ประชุมมีความเห็นว่า ปัญหาการดำเนินการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพที่ผ่านมาเป็นปัญหาของการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ต่างกระทรวงและต่างก็มีกฎหมายเป็นของตนเอง ทำให้เกิดการงานที่ซ้ำซ้อนกันและขาดพลวัต ดังนั้นจึงควรมีกฎหมายเพื่อจัดระบบโครงสร้างการทำงานและการ ประสานงาน เพื่อให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานตนเองว่าควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร รู้ว่าใครควรทำอะไรและใครไม่ควรทำอะไร โดยตรา พ.ร.บ.ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาอยู่ภายใต้ กฎหมายเดียวกันในลักษณะการตรากฎหมายที่ไม่ขัดกันของกฎหมายของแต่ละหน่วยงาน มีการแบ่งหมวดและ ระบบบทบาทของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน

หน่วยงานระดับนโยบาย เช่น สศช.เป็นผู้กำหนดนโยบายทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค วางหลักการนโยบาย คู่มือระบบคุณธรรม เป็น Think Tank ของการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิ และไม่ควรถูกมาเป็นผู้ปฏิบัติการเสียเอง

ในขณะที่หน่วยงานระดับปฏิบัติการ เช่น สถาบันการศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สมาคมอาชีพ ทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดสมรรถนะอาชีพ พัฒนาสมรรถนะอาชีพของแรงงานและนักศึกษาให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่สมาคมอาชีพต้องการ

ส่วนหน่วยตรวจสอบกำกับและประสานงานกลาง เช่น สกช. ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพและเป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพ การให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันนั้นเป็นการลดปัญหาในการประสานงานโดยใช้กฎหมายเป็นตัวเชื่อมหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันโดยให้มีรัฐมนตรีจากหลายกระทรวงร่วมรักษาการ ซึ่งกฎหมายในลักษณะนี้สามารถกำหนดให้มีมาตรการในการกำกับการประกอบอาชีพของสมาคมอาชีพได้ด้วย

ข้อ 3. จำเป็นต้องมีกฎหมายที่จะให้เกิดสภาวิชาชีพที่มีความเข้มแข็งในกรณีที่กลุ่มอาชีพเหล่านั้นไม่มีสภาวิชาชีพหรือไม่

ที่ประชุมมีความเห็นว่า สภาวิชาชีพนั้นมีความเข้มแข็งอยู่แล้วเพราะมีกฎหมายรองรับอยู่แล้ว ไม่สามารถเข้าไปกำหนดมาตรฐานวิชาชีพของสภาวิชาชีพนั้นได้ ต้องให้เป็นหน้าที่ของสภาวิชาชีพนั้นๆ เป็นผู้กำหนดเอง ส่วนอาชีพอื่นๆ ที่ยังไม่มีสภาวิชาชีพควรมีกฎหมายรองรับการดำเนินการของในรูปแบบของสมาคมอาชีพเหมือนกับสมาคมกัปตันอาชีพ เพื่อให้สมาคมอาชีพเป็นผู้กำหนดมาตรฐานอาชีพของตนเองเพราะสมาคมอาชีพเป็นผู้ที่รู้ความต้องการของอาชีพตนเองดีที่สุด โดยควรเริ่มทำในกลุ่มอาชีพที่มีความพร้อมและมีความเป็นไปได้เป็นกรณีนำร่อง เช่น กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมยานยนต์และกลุ่มอาชีพด้านการท่องเที่ยวและอาชีพช่างไฟฟ้า

ข้อ 4. จะมีการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการกับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพและกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้งสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพต่างๆ อย่างเด่นชัด เพื่อจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพได้หรือไม่ เพื่อที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะไม่ต้องไปสอบมาตรฐานอาชีพกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพอีก

ที่ประชุมเห็นว่าการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ต้องทำงานให้สอดคล้องกับบทบาทที่หน่วยงานมีอำนาจหน้าที่ ควรกำหนดบทบาทของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจนว่าเป็นหน่วยกำหนดนโยบาย (Policy Unit) เป็นหน่วยปฏิบัติการ (Operation Unit) หรือเป็นหน่วยรับรอง (Certify Unit) ไม่ควรให้มีการทำหน้าที่เกินกว่าบทบาทที่กำหนด เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนในการทำงาน ในปัจจุบันมีการดำเนินการร่วมกันอยู่บ้างแล้ว เช่น สถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวร่วมมือกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานอาชีพการท่องเที่ยว ซึ่งการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับมาตรฐาน

อาชีพไม่ใช่เพียงแค่ประกอบอาชีพได้ โดยจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะและมีการทำงานในลักษณะไตรภาคี

ข้อ 5. ประเด็นที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ในการเชื่อมโยงโลกของการศึกษากับโลกของการทำงานเข้าด้วยกัน ประกอบด้วย ความหมายของคำสามคำ คือ 1). ความรู้ (Knowledge) 2). ทักษะ (Skill) และ 3). ผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ในเรื่องคุณวุฒิวิชาชีพจะเน้น Learning Outcome ส่วนมาตรฐานฝีมือแรงงานจะเน้นทักษะ (Skill) เป็นหลัก ทั้งหมดนี้เป็นความจำเป็นที่ผู้สำเร็จการศึกษาในฐานะที่พร้อมจะประกอบอาชีพต้องมี ดังนั้น เมื่อนำ Knowledge กับ Skill มาเทียบกัน คงจะเทียบไม่ได้ทั้งหมด จะต้องมีการพิจารณาเทียบโอนเพื่อเชื่อมต่อทั้งสองโลกนี้ได้อย่างไร

ที่ประชุมมีความเห็นว่ามี การดำเนินการเพื่อการเทียบโอนเชื่อมต่อโลกการทำงานกับโลกการศึกษาอยู่บ้างแล้ว ซึ่งมีการระบุไว้ใน พ.ร.ฎ.ของ สกช.อยู่แล้วโดยใช้คำว่าสมรรถนะในการเทียบโอน ซึ่ง สอศ.รับไปดำเนินการแล้วในการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะและจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะแล้วจำนวน 13 อาชีพ

ข้อ 6. จากการสัมภาษณ์ รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ทั้งสองหน่วยงานต่างชี้ว่าได้มีการเทียบโอนทักษะและวิชาความรู้ในระดับหนึ่งแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กศน. เสนอที่จะเป็นเจ้าภาพจัดทำ Credit Bank เพราะมีสาขาอยู่ทั่วประเทศ เป็นไปได้หรือไม่ที่สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพร่วมกับสภาวิชาชีพ ภาคธุรกิจเอกชน ที่เกี่ยวข้อง และสถาบันที่เชี่ยวชาญในวิชาชีพที่เด่นในแต่ละสาขา ร่วมกับ สอศ. และ กศน. ทำให้การเชื่อมต่อระหว่างโลกการทำงานกับโลกการศึกษาในบางอาชีพเกิดขึ้นได้จริงเป็นกรณีนำร่องได้หรือไม่ เช่นกรณีอุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งทั้งสองอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมเด่นของไทยในปัจจุบันและยังจะคงมีความสำคัญต่อไปในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า อีกทั้งในสองอุตสาหกรรมนี้ ในกรณีของอุตสาหกรรมยานยนต์ ฝ่ายอุตสาหกรรมยานยนต์ได้จัดทำมาตรฐานสมรรถนะไว้ค่อนข้างละเอียดแล้ว ขณะที่ TDRI เป็นที่ปรึกษาให้กับสถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา และแนวทางในการดำเนินงานด้านยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับ ASEAN-MRA

ที่ประชุมเห็นว่าเป็นไปได้ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันทำให้การเชื่อมต่อระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษาในบางอาชีพเกิดขึ้นได้จริงเป็นกรณีนำร่อง โดย กศน.มีความพร้อมในการดำเนินการเทียบโอนระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน TDRI เป็นที่ปรึกษาให้กับ

สถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จัดทำโครงการจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวและความสัมฤทธิ์ผลของ 3 มาตรฐานสมรรถนะ (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals-MRA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และแนวทางในการดำเนินงานด้านยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ ASEAN-MRA ทั้ง 6 แผนงาน (ครอบคลุม 32 ตำแหน่งงาน) โดยทำการศึกษาและวิเคราะห์จากแนวทางในการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวของประเทศของประเทศไทย ซึ่งโครงการวิจัยดังกล่าวได้ดำเนินการแล้วเสร็จไปเมื่อเดือนธันวาคม 2557 ทั้งนี้ ในส่วนของการกำหนดมาตรฐานอาชีพท่องเที่ยวที่ TARI ได้ดำเนินการแล้วเสร็จไปเมื่อเดือนธันวาคม 2557 ทั้งนี้ ในส่วนของการกำหนดมาตรฐานอาชีพท่องเที่ยวที่ TARI ได้ดำเนินการแล้วเสร็จไปเมื่อเดือนธันวาคม 2557 ทั้งนี้ ในส่วนของการกำหนดมาตรฐานอาชีพท่องเที่ยวที่ TARI ได้ดำเนินการแล้วเสร็จไปเมื่อเดือนธันวาคม 2557

1) เป็นผู้เสนอแนะแนวทางการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของประเทศให้ สอดคล้องกับความต้องการด้านแรงงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และความต้องการด้านกำลังคนของกระทรวง

2) เป็นผู้จัดทำและรับรองมาตรฐานวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว (Professional Certification) โดยประสานและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) เป็นผู้ผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อยกระดับมาตรฐานและทักษะขีดความสามารถในการแข่งขัน

4) เป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน และประสานเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5) เป็นผู้เผยแพร่องค์ความรู้และวิทยากรด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

6) เป็นผู้ประสานความร่วมมือในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

ทั้งนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ดำเนินการในหลายๆ ด้านพร้อมกัน เพื่อสนับสนุนการพัฒนามาตรฐานแรงงานไทย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหลักสูตร แผนการอบรมและสื่อประกอบการฝึกอบรม โดยเริ่มจาก หลักสูตรแผนกแม่บ้าน (Housekeeping) การพัฒนาระบบประเมินตามมาตรฐานหลักสูตร ASEAN MRA ของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาระบบ E-Learning และระบบฐานข้อมูล Online หลักสูตรสมรรถนะ ASEAN MRA ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ให้กับบุคลากรวิชาชีพ ท่องเที่ยวของไทยได้เข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสมรรถนะ ASEAN MRA ในตำแหน่งงานต่างๆ สามารถเข้ามาศึกษา ทบทวนเนื้อหาสมรรถนะต่างๆ ผ่านระบบได้ด้วยตนเอง ทุกที่ทุกเวลา และเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการขึ้นทะเบียน

วิชาชีพการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Professional Registration System : ATPRS) ตามข้อกำหนดของ MRA ด้วย รวมทั้ง ทางกระทรวงฯ ได้ร่วมมือกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานอาชีพการท่องเที่ยวดังกล่าว

ข้อ 7. เนื่องจากโครงการวิจัยนี้จะสิ้นสุดในเดือนธันวาคม ศกนี้ แต่โครงการสามารถทำต่อใหม่ได้ทันทีหลังจากปิดโครงการนี้ โดยที่โครงการนี้ยังเหลือการประชุมเพื่อขอความเห็นในวงกว้าง (ประมาณ 30 คน) ถ้ามีข้อสรุปที่น่าสนใจ แต่การประชุมดังกล่าวอาจจะปรับเป็นการประชุม Task Force ได้อีก 1 ครั้ง วันที่ 25 พฤศจิกายน ศกนี้ ที่ประชุมนี้มีความเห็นอย่างไร ถ้าเห็นสมควรจะทำโครงการนี้ต่อจะมีผู้ได้รับเป็นหัวหน้าโครงการหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่สามารถนำผลจากการศึกษานี้ไปเสนอต่อ Super Board ได้โดยตรง

ที่ประชุมมีความเห็นว่า ควรดำเนินโครงการวิจัยนี้ต่อเนื่องต่อไปใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) วิจัยเพื่อหาองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และ 2) วิจัยเพื่อพัฒนามาตรฐานวิชาชีพเป็นกรณีนำร่องในกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมยานยนต์และกลุ่มอาชีพด้านการท่องเที่ยวเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีความชัดเจนและนำเสนอต่อ Super Board ต่อไป

ประเสริฐ เลขดิษ

ผู้บันทึก

ภาคผนวก ข

สรุปผลจากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ คุณอรรถการ ตฤษณารังสี
รองประธานคณะกรรมการแรงงานและทรัพยากรมนุษย์ หอการค้าไทย
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณภาพทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันศุกร์ที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๘

คุณอรรถการ ตฤษณารังสี ปัจจุบันเป็นคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษาการขับเคลื่อนกรอบคุณภาพแห่งชาติ และรองประธานคณะกรรมการแรงงานและทรัพยากรมนุษย์ หอการค้าไทย รวมทั้งเป็นผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมยานยนต์โดยร่วมทุนกับองค์กรธุรกิจจากประเทศญี่ปุ่นที่มีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และทวิภาคีอย่างต่อเนื่อง

คุณอรรถการได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการยกระดับฝีมือแรงงานและคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย สรุปประเด็นได้ดังนี้

๑. ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ

ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันภาคเอกชนเห็นความสำคัญของการพัฒนาแรงงานซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าขององค์กร และในขณะเดียวกันอาชีวศึกษาก็มีบทบาทในการพัฒนาคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ดังนั้นในส่วนของภาคเอกชนที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้มีการพัฒนาแรงงานที่อยู่ในตลาดแรงงาน และการร่วมกับสถานศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาในการผลิตแรงงานให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยในส่วนของหอการค้าไทยได้มีการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการยกระดับฝีมือแรงงาน ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยในเบื้องต้นมีการผลักดันให้ทางสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (กพ.) มีหลักเกณฑ์ในการรับคนเข้าทำงานโดยพิจารณาจากคุณภาพและสมรรถนะทั้งนี้เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการในการผลิตคน/แรงงานสู่ตลาดแรงงาน (ทั้งทางด้านหลักสูตรและมาตรฐานอาชีพ) นอกจากนั้นยังมีการขับเคลื่อนในมิติของการพัฒนากรอบคุณภาพแห่งชาติของสภาการศึกษาด้วย

บทบาทของเอกชนในการยกระดับฝีมือแรงงานผ่านการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบ และทวิภาคีเช่น องค์กรของคุณอรรถการที่มีปรัชญา “คุณภาพคู่คุณธรรม” นั้น มีทั้งการร่วมมือกับ สอศ.ในโครงการ “อาชีวะสร้างคนดีมีอาชีพ” ในการรับนักเรียน นักศึกษามาเรียนในรูปแบบทวิภาคี และมีทุนการศึกษาให้ด้วย รวมทั้งมีบทบาทในการสนับสนุนให้ในอนาคตนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาของไทยสามารถไปหาประสบการณ์การทำงานที่องค์กรในประเทศญี่ปุ่นด้วย ผ่านการจัดการศึกษาระบบทวิภาค

๒. การสร้างมาตรฐานอาชีพเพื่อเชื่อมระหว่างโลกการทำงานและการศึกษา

“มาตรฐานอาชีพเป็นต้นกล้าที่สำคัญที่สุด” ในปัจจุบันหอการค้าไทยจึงเห็นความสำคัญของการสร้างมาตรฐานอาชีพ ถึงแม้ว่ากรมพัฒนาฝีมือแรงงานจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนามาตรฐานอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพที่มีจำนวนแรงงานในตลาดแรงงานเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องเร่งด่วน แต่ทางหอการค้าไทยได้มีแนวคิดในการมาตรฐานฝีมือแรงงานที่อยู่ในส่วนของ high technology เช่น งานที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น และมาตรฐานอาชีพที่ถูกกำหนดโดยมาตรฐานการส่งออก เนื่องจาก “หอการค้ามีความคล่องตัวสูงมาก” ในการจัดทำมาตรฐานอาชีพ อย่างไรก็ตามในประเด็นการรับรองมาตรฐานอาชีพ และนำมาใช้ในการกำหนดค่าตอบแทนนั้นถึงแม้ว่าหอการค้า/ภาคเอกชนจะไม่มีอำนาจในการออกกฎหมายหรือกฎระเบียบอย่างเป็นทางการ แต่จะยึดหลักการรับรองมาตรฐานอาชีพและการกำหนดค่าตอบแทนภายใต้ จริยธรรมของผู้ประกอบการ คือผู้ประกอบการทุกคนที่เป็นสมาชิกจะยอมรับมาตรฐานตลอดจนค่าตอบแทนดังกล่าวร่วมกัน โดยไม่มีข้อยกเว้น

นอกจากภาคเอกชนแล้วในปัจจุบันสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการจัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติโดยมีคณะปริกษาการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ โดยในระยะแรกทำอยู่ ๓-๔ สาขา ได้แก่ ข้าราชการ ปิโตรเคมี ประมง และท่องเที่ยว โดยเฉพาะท่องเที่ยวมีการทำมาตรฐานอาชีพทั้งในระดับประเทศและระดับอาเซียน ซึ่งการจัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาตินี้เพื่อเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิของอาเซียนด้วย

๓. หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดูแลมาตรฐาน และทำการเชื่อมโยงอาชีพและการศึกษาเข้าด้วยกัน

“ต้นทุนที่ถูกที่สุดในการทำมาตรฐานอาชีพคือการจัดทำโดยสมาคมวิชาชีพ” แต่อย่างไรก็ตามสมาคมวิชาชีพบางสมาคมในประเทศไทยนั้นยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ในปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานหลักๆ ที่ดูแลเรื่องมาตรฐานอาชีพและการจัดการศึกษาวิชาชีพ การเชื่อมโยงโลกอาชีพและโลกการศึกษาเข้าด้วยกันโดยการมีมาตรฐานอาชีพและหลักสูตรการศึกษาที่สามารถเชื่อมกันได้นั้นสามารถทำได้ อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่เข้ามาดำเนินการนั้นควรเป็นองค์กรกลางที่เป็นที่ยอมรับของสังคม รวมถึงการมีศูนย์เทียบคุณวุฒิวิชาชีพที่เป็นที่ยอมรับด้วย อาจเป็นหน่วยงานของรัฐ หรือตัวแทนภาคเอกชน เช่น หอการค้าไทย ก็สามารถทำได้ โดยที่ผ่านมาประธานหอการค้าภาคทั้ง ๑๘ ภาค ได้มีการลงนามกับสถาบันการอาชีวศึกษา และสถาบันอาชีวเกษตรในแต่ละพื้นที่ ทั้ง ๒๓ สถาบัน เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดแนวทางการกำหนดมาตรฐานอาชีพ และการจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้เกิดการเชื่อมโยงกันระหว่างโลกการทำงานและการศึกษาด้วย

ประเด็นที่สำคัญได้แก่

๑. หอการค้าไทยต้องการสมรรถนะอาชีพของตนเอง เพื่อการใช้ในหอการค้ากันเอง นั้นหมายถึงต้องการเปรียบเทียบตนเองว่าเป็นสมาคมวิชาชีพ แต่อย่างไรก็ตามในหอการค้าเองก็มี Business Sized ที่แตกต่างกัน ทำให้บางครั้งการทำมาตรฐานอาชีพจะต้องพึงระวัง
๒. หอการค้าต้องการเป็นศูนย์เทียบคุณวุฒิวิชาชีพเท่าเทียมกับต่างประเทศ ที่เป็น Agent ในการเทียบโอนนั่นเอง
๓. ต้องการให้ กพ. บรรจุสมรรถนะเข้าไปในการรับข้าราชการ แต่ก็ยังต้องคำนึงถึงคุณวุฒิเช่นกัน แต่ควรยกเลิกการกำหนดคุณวุฒิเพียงอย่างเดียวเช่นที่เคยเป็นมา

กิตติพันธ์ หันสมร

ผู้บันทึก

สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ ดร.สมศักดิ์ คลประสิทธิ์
ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันจันทร์ที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๘

ดร.สมศักดิ์ คลประสิทธิ์ ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการยกระดับฝีมือแรงงานและคุณวุฒิวิชาชีพไว้ดังนี้คือ

๑. ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงาน

การยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบจะช่วยให้ประเทศสามารถก้าวพ้นจากกับดักของการพัฒนาจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางได้ เพราะประเทศไทยมีปัญหาขาดแรงงานฝีมือทางอาชีวศึกษาที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากผู้ที่เข้ามาศึกษาทางด้านอาชีวศึกษายังมีสัดส่วนที่น้อยมาก เพราะสังคมยังมีค่านิยม และทัศนคติในทางลบต่อการเข้ามาเรียนในระบบอาชีวศึกษา อีกทั้งยังมีแรงงานที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการศึกษาและไม่มีวุฒิการศึกษาอีกมาก แต่เป็นแรงงานที่มีฝีมือและมีความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพเป็นอย่างดี ซึ่งก็มีผลต่อค่าจ้างและเงินเดือนที่พวกเขาจะได้รับ เมื่อประเทศไทยให้เงินเดือนค่าตอบแทนตามความสามารถดังกล่าว ถ้าสามารถจะแปลงเทียบโอนความสามารถและความเชี่ยวชาญในทุกๆ อาชีพที่แรงงานเหล่านั้นมี ให้มาอยู่ในรูปของระดับคุณวุฒิวิชาชีพและคุณวุฒิการศึกษา ระดับของค่าจ้าง เงินเดือน และค่าตอบแทนก็อาจจะปรับให้สูงขึ้นได้ตามความเป็นจริง

๒. การเทียบโอนระหว่างสมรรถนะทางอาชีพและสมรรถนะทางการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียว

เมื่อสามารถจะจัดให้มีมาตรฐานฝีมือแรงงานของประเทศเพียงมาตรฐานเดียวและสามารถจะแปลงหลักสูตรให้สถานศึกษาระดับต่างๆ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าว แล้วทำการจัดการเรียนการสอนหรือฝึกอบรมตามหลักสูตรมาตรฐานดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการกำหนดและปรับปรุงมาตรฐานตลอดจนหลักสูตรตามมาตรฐานดังกล่าวอย่างต่อเนื่องให้ทันสมัยตลอดเวลาเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพื่อการเทียบโอนทักษะความรู้ และความสามารถของพนักงาน แรงงานที่มีอยู่ในโลกของการทำงาน ให้สามารถเชื่อมต่อกับโลกการศึกษาได้โดยไม่มีอุปสรรค จึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบได้อย่างต่อเนื่องเหมือนระบบของประเทศตะวันตกที่พัฒนาแล้ว

๓. หน่วยงานที่จะสามารถดำเนินการเชื่อมสมรรถนะทางอาชีพและสมรรถนะทางการศึกษา

ในขณะนี้ มีหน่วยงานอย่างน้อย ๓ หน่วยงานทำหน้าที่ในลักษณะดังกล่าวอันประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งเป็นองค์กรมหาชนสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งในอนาคตหน่วยงานทั้ง ๓ นี้ สามารถร่วมปรึกษาร่วมกันเพื่อจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานของทุกอาชีพที่มีอยู่ในประเทศไทยให้เป็นมาตรฐานเดียวแล้วแปลงเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้สถาบันการศึกษาต่างๆ รับผิดชอบดำเนินการได้ ซึ่งปัจจุบันสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำแผนขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติ ซึ่งจากการสอบถามความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ทุกหน่วยงานต่างพิจารณาเห็นด้วย และไม่ขัดข้อง ต่อแผนดังกล่าวนี้ และได้เสนอคณะรัฐมนตรี ให้ กรม. เห็นชอบตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๖ ได้เห็นชอบในหลักการกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา ให้ดำเนินการจัดทำแผนการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติ อีกทั้งในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักด้านนโยบายการศึกษาของประเทศให้เป็นผู้ดำเนินการในการขับเคลื่อนเรื่องนี้ด้วย และได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน อีกทั้งในส่วนของกรรมการยังประกอบด้วย ๒ หน่วยงานข้างต้น คือ เลขาธิการคณะกรรมการอาชีวศึกษาหรือผู้แทน กับอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยที่เลขาธิการสภาการศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ เป็นต้น โดยคณะกรรมการที่ปรึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการบริการและจัดการให้เกิดระบบคุณวุฒิแห่งชาติที่สามารถนำไปปฏิบัติตามหลักการ และแนวทางกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ตลอดจนแผนการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดกรอบให้เชื่อมโยงกับองค์กรต่างๆ และการเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน และติดตาม รวมทั้งการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ

๔. Task Force

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา มีความยินดีที่จะส่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติในระดับสูงเพื่อร่วมเป็นคณะทำงาน Task Force เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลอย่างแท้จริงต่อไป โดยทำหนังสือเสนอเรื่องผ่านมาทางเลขาธิการสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา

๕. ข้อเสนอแนะ

การให้เงินเดือนของพนักงาน ควรจะอยู่ในรูปของ การใช้วุฒิการศึกษาเป็นฐานและมีส่วนเพิ่มจากการนำสมรรถนะมาคิดรวมเพื่อเป็นอัตราของเงินเดือน โดยผลักดันให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) นำไปกำหนดเป็นกฎ ก.พ. เพื่อเป็นแรงจูงใจให้คนดีมีฝีมือได้เข้ามาทำงานในภาคราชการเพิ่มขึ้นโดยไม่ยึดโยงกับวุฒิทางการศึกษาเพียงอย่างเดียว

กิตติพันธ์ หันสมร

ผู้บันทึก

สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ นายสุภพ ปิงตา
รองอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันพุธที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๘
ณ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

นายสุภพ ปิงตา รองอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการยกระดับฝีมือแรงงานและคุณวุฒิวิชาชีพไว้ดังนี้คือ

๑. ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงาน

การยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบจะช่วยให้ประเทศสามารถก้าวพ้นจากกับดักของการพัฒนาจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางได้ เพราะปัญหาที่ผู้ประกอบการต้องเผชิญอยู่ ณ ขณะนี้คือ ผู้ที่จบการศึกษาในระดับ ปวช. และ ปวส. ไม่สามารถที่จะทำงานได้ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะด้านความรู้ความสามารถ ต้องให้ได้รับการฝึกอบรมในภาระงานที่ตัวเองต้องรับผิดชอบอีกระยะหนึ่งก่อน จึงจะเริ่มเข้าทำงานจริงได้ ถือเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ประกอบการ แต่ถ้าสถานศึกษามีรูปแบบการเรียนการสอนที่ตรงตามคุณลักษณะที่ผู้ประกอบการต้องการ โดยได้ให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบทวิภาคี จะส่งผลดีต่อผู้ศึกษาเอง สถาบันการศึกษา และผู้ประกอบการ เพราะต่างจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ยิ่งถ้าหากสถานศึกษาได้นำเอามาตรฐานวิชาชีพ เข้าไปเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนแล้ว จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเชี่ยวชาญตรงตามวิชาชีพที่จะออกไปทำงานในอนาคต ซึ่งจะส่งผลต่อค่าจ้าง เงินเดือน และค่าตอบแทนที่แรงงานจะได้รับ

๒. การเทียบโอนระหว่างโลกอาชีพและโลกการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียว

เมื่อสมารถจะจัดให้มีมาตรฐานฝีมือแรงงานของประเทศเพียงมาตรฐานเดียวและสามารถจะแปลงหลักสูตรให้สถานศึกษาระดับต่างๆ นำจัดการเรียนการสอน และทำการฝึกอบรมได้ตามนั้น โดยมีคณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการกำหนดและปรับปรุงมาตรฐานและหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าวอย่างต่อเนื่องให้ทันสมัยตลอดเวลา ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรจะทำในปัจจุบัน เพื่อช่วยให้การเทียบโอน

ทักษะความรู้ความสามารถของพนักงานที่มีอยู่ในโลกของการทำงานให้สามารถเชื่อมต่อกับโลกการศึกษาได้ ถือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบได้อย่างต่อเนื่อง

๓. หน่วยงานที่จะสามารถดำเนินการเชื่อมโลกอาชีพและโลกการศึกษา

ในขณะนี้ มีหน่วยงานอย่างน้อย ๓ หน่วยงานทำหน้าที่ในลักษณะดังกล่าวอันประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งเป็นองค์กรมหาชนสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งหน่วยงานทั้ง ๓ นี้สามารถร่วมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานของทุกอาชีพที่มีอยู่ในประเทศไทยให้เป็นมาตรฐานเดียว แล้วแปลงเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้สถาบันการศึกษาต่างๆ รับผิดชอบดำเนินการได้ เพราะในอนาคตสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ องค์กรมหาชน สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จะเข้ามาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ยังคงดำเนินการต่อไปในรูปแบบขององค์กรมหาชนที่สังกัดกระทรวงแรงงาน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะแต่เดิมก่อนการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพนั้น เนื่องจากในระดับนโยบาย ๒ กระทรวง คือ กระทรวงแรงงาน กับ กระทรวงศึกษาธิการ ไม่สามารถจะตกลงกันได้ว่าควรจะสังกัดกระทรวงใด จึงต้องไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งกรมพัฒนาฝีมือแรงงานก็จัดทำมาตรฐานวิชาชีพอยู่แล้ว ซึ่งก็จะเป็นการประสานระหว่างโลกของงานภายใต้การดูแลของ ๒ หน่วยงานนี้ เชื่อมโยงกับโลกการศึกษาที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ดูแล จะทำให้รูปแบบการพัฒนาที่ดีขึ้น เพราะเมื่อแรงงานหรือผู้ที่ต้องการจะประกอบอาชีพ ต้องการความเชี่ยวชาญ ก็จะเข้ามารับการฝึกอบรมระยะสั้นๆ กับทางกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ในจังหวัดพื้นที่ให้บริการ ซึ่งเมื่อจบหลักสูตรคนเหล่านั้นก็จะได้รับใบประกาศนียบัตรผ่านการฝึกอบรม แต่ไม่สามารถจะทำให้วุฒิทางการศึกษาของเขาเพิ่มขึ้น ถ้าสามารถประสาน ๒ ระบบนี้เข้าด้วยกัน เขาก็จะได้รับการเพิ่มพูนทั้งอาชีพและระดับการศึกษาให้สูงขึ้น ซึ่งระดับการศึกษาเป็นสิ่งที่สังคมต้องการ ส่วนความสามารถทางการประกอบอาชีพเป็นสิ่งที่นายจ้างต้องการ

๔. Task Force

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ยินดีที่จะส่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติในระดับสูงเพื่อร่วมเป็นคณะทำงาน Task Force เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลอย่างแท้จริง โดยขอให้คณะผู้วิจัยทำหนังสือเสนอเรื่องผ่านทางอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

๕. ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากที่ผ่านมาผู้ที่สำเร็จการศึกษา เมื่อได้เข้ามาทดสอบมาตรฐานวิชาชีพกับทางกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ปรากฏว่าสอบผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ ๑๐ เท่านั้น ซึ่งถือว่าน้อยมาก เพื่อการพัฒนา ระบบ และรูปแบบการเรียนการสอนที่จะจัดการให้ผู้เรียนนั้น สถานการศึกษาสมควรนำเอามาตรฐานวิชาชีพที่มีอยู่ แล้วเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งจัดการเรียนการสอนในรายวิชาและประเมินผลตามเกณฑ์ที่วางไว้ เพราะจะช่วยให้ ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเชี่ยวชาญในอาชีพมากยิ่งขึ้น

กิตติพันธ์ หันสมร

ผู้บันทึก

สรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ ดร.วีระชัย เตชะวิจิตร
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันจันทร์ที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๘ เวลา ๑๐.๐๐ -๑๒.๐๐ น.
ณ ห้องประชุม Regent's International College

ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์

๑. ดร.วีระชัย เตชะวิจิตร	ที่ปรึกษาคณะกรรมการการศึกษา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.)
๒. Mr.Nitin Dutta	CEO of Regent's International College (RIC)
๓. ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน	หัวหน้าโครงการ
๔. ผศ.ดร.อนุชัย รามวงศ์กูร	นักวิจัย
๕. ผศ. ดร.นลินรัตน์ รักกุล	นักวิจัย
๖. นายประเสริฐ เฉยดิษ	นักวิจัย

บันทึกการสัมภาษณ์

ในช่วงแรกของการสนทนา ดร.วีระชัย ได้กล่าวถึงการปฏิรูปการศึกษาโดยท่านนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ต้องการให้มีตัวอย่างการปฏิรูปที่เป็นรูปธรรมในลักษณะ quick win ซึ่งการจัดการอาชีวศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานได้จริงและเป็นที่ยอมรับในความรู้ความสามารถก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของ quick win และได้กล่าวถึงแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของหลายประเทศที่ใช้หลักสูตร IB (International Baccalaureate) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีความเป็นมาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับของหลายประเทศทำให้สะดวกแก่ผู้เรียนในการเทียบระดับการศึกษาเพื่อไปศึกษาต่อหรือไปทำงานในต่างประเทศ และเป็นหลักสูตรที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันในลักษณะพหุวัฒนธรรม โดยเน้นย้ำว่าการปฏิรูปการศึกษาไม่เพียงแต่ต้องทำด้วยความรวดเร็วเท่านั้นแต่ต้องคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาวด้วย ดร.วีระชัยได้อธิบายถึงการใช้หลักสูตรการเรียนการสอนของ Regent's International College (RIC) ซึ่งใช้หลักสูตรของ BTEC (Business Technology Education Council) ที่เป็นหลักสูตรที่ได้รับการยอมรับในหลายประเทศว่าสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพราะเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการพูดคุยตกลงกันระหว่างผู้ว่าจ้างแรงงานในตลาดแรงงานทั้งที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจต่างๆซึ่งเป็นผู้ใช้แรงงานกับสถานศึกษาที่เป็นผู้จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะเป็นไปตามที่กลุ่มผู้ว่าจ้างแรงงานต้องการ หลักสูตร

ของ BTEC มีการแบ่งระดับผู้เรียนออกเป็นหลายระดับ โดยในช่วงของการสนทนา Mr.Nitin Dutta ซึ่งเป็น CEO ของ Regent's International College (RIC) ได้ช่วยอธิบายถึงรายละเอียดของการใช้หลักสูตร BTEC

ในช่วงหนึ่งของการสนทนา ดร.วีระชัย ได้เปิดวิทัศน์รายการเดินหน้าอาเซียนให้ชม ซึ่ง ดร.วีระชัยให้สัมภาษณ์ไว้ในประเด็นแนวโน้มการศึกษามาตรฐานวิชาชีพสากลพร้อมรับอาเซียน โดยในเนื้อหาของรายการ ดร.วีระชัยได้พูดถึงการปฏิรูปการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาว่า การเรียนอาชีวศึกษาต้องเป็นการเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และต้องมีมาตรฐานของหลักสูตรที่เป็นที่ยอมรับของผู้ว่าจ้าง ซึ่งการที่จะดำเนินการให้เกิดการยอมรับและสอดคล้องกับความต้องการได้นั้นต้องดึงเอาภาคเอกชนที่เป็นผู้ใช้แรงงานเข้ามาพูดคุยตกลงกันเป็นมาตรฐานกลางและให้สถาบันการศึกษาออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานนั้นๆ โดยยกตัวอย่างการดำเนินร่วมกันระหว่างผู้ว่าจ้างแรงงานและสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาในโครงการ “ร้อยเอ็ดโมเดล” ซึ่งจัดการเรียนการสอนในลักษณะหลักสูตรคู่ขนานโดยเชิญให้กลุ่มผู้ว่าจ้างงานเข้ามาบอกถึงความต้องการใช้แรงงานว่าต้องการแรงงานที่มีสมรรถนะอย่างไรบ้างและให้สถานศึกษาออกแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามที่ผู้ว่าจ้างแรงงานต้องการ นอกจากนี้ยังมีการนำผู้เรียนไปฝึกงานในสถานประกอบการจริงด้วย ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนมากขึ้น

ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน ได้เสนอว่านอกจากเน้นอาชีวศึกษาที่รับจากเด็กที่จบมัธยมศึกษาปีที่ ๓ แล้ว ยังมีแรงงานที่ทำงานอยู่แล้วทั้งในภาคอุตสาหกรรมและบริการที่มีคุณวุฒิการศึกษาระดับมัธยม ๓ หรือต่ำกว่าเป็นจำนวน ๑๓ ล้านคนในปี ๒๕๕๖ และในภาคเกษตรอีกกว่า ๑๒ ล้านคน การจะทำให้เกิด quick win จึงควรนึกถึงคนกลุ่มนี้ด้วยโดยการเชื่อมโยงการทำงานและการศึกษาเข้าด้วยกัน ซึ่งในกรณีนี้ อาชีวศึกษาเองก็จะได้ลูกค้าเพิ่มขึ้นอีกมาก แต่จะต้องหาวิธีการจัดการศึกษาให้มีความคล่องตัวสอดคล้องกับเวลาที่คนงานเหล่านี้มี เช่น หลังเลิกงาน หรือเสาร์อาทิตย์ เป็นต้น

ในช่วงท้ายของการสนทนา ดร.วีระชัย ได้แสดงความเห็นว่าเห็นด้วยที่ว่าควรมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยต้องดึงภาคเอกชนที่เป็นผู้ใช้แรงงานเข้ามานั่งคุยกันถึงความต้องการแรงงาน เช่น หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรม สมาคมธนาคารไทย เป็นต้น และกำหนดเป็นหลักสูตรให้สถาบันการศึกษานำไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้แรงงาน และยังมีความเห็นว่าช่วงนี้เป็นโอกาสที่จะสามารถผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้โดยแนะนำให้นำเสนอแนวทางการดำเนินการให้ Super Board ที่ดูแลด้านการศึกษาได้พิจารณา เช่น ควรมีการปรับแก้กฎหมายฉบับใดบ้าง เพื่อให้สามารถดำเนินการในเรื่องนี้ได้ กฎหมายดังกล่าวแต่ละฉบับมีผู้รับผิดชอบในการปรับแก้แล้วหรือไม่ และหากอยู่ในระหว่างการดำเนินการปรับแก้กฎหมายก็ให้ติดตามว่าการปรับแก้ถึงขั้นตอนใดแล้ว

เอกสารที่ได้รับจากผู้ให้สัมภาษณ์

๑. เอกสารรายงานการดำเนินการของสำนักพิมพ์ PEARSON ในการพัฒนาระบบมาตรฐานคุณวุฒิร่วมกับประเทศต่างๆ เช่น เกาหลีใต้ อาบูดาบี ภูมิภาคตะวันออกกลาง โคลัมเบีย ไนจีเรีย อาร์เจนตินา เม็กซิโก จอร์แดน อินโดนีเซีย จีน ภูฏาน
๒. เอกสารแสดงการได้รับการรับรองหลักสูตร BTEC ของ Regent's International College

ประเด็นที่สำคัญได้แก่

๑. การสร้างคุณค่าทางด้านการอาชีวศึกษาโดยมีการทดสอบ BTEC เพื่อเป็นการันตีว่าจบอาชีวศึกษาแล้วมีคุณภาพ ซึ่ง BTEC ก็เป็น Agent หนึ่งในหลายแห่งที่มีการทดสอบคุณวุฒิวิชาชีพนั่นเอง
๒. ต้องการให้มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยต้องดึงภาคเอกชนที่เป็นผู้ใช้แรงงาน เช่น หอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรม สมาคมธนาคารไทย ตลอดจนมีการเชื่อมโยงหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานอย่างชัดเจน

ประเสริฐ เญดนิษ
ผู้บันทึก

สรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้แทนสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์

โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิ

ทางการศึกษาผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน

วันอังคารที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมสมชัย วุฒิปรีชา สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์

๑. นางวิจิตา สมบูรณ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และแผน
๒. น.ส.ปณิดา พลheim	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
๓. ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน	หัวหน้าโครงการวิจัย
๔. ผศ.ดร.อนุชัย รามวงศ์	นักวิจัย
๕. ผศ.ดร.นลินรัตน์ รักกุล	นักวิจัย
๖. นายประเสริฐ เญยดิษ	นักวิจัย
๗. น.ส.สุทธิดา ศิริวงศ์	นักวิจัย
๘. นายกิตติพันธ์ หันสมร	นักวิจัย

บันทึกการสัมภาษณ์

ด้วยผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ได้ทราบการจึงมอบหมายให้ นางวิจิตา สมบูรณ์ เป็นผู้ให้ข้อมูล โดยมีประเด็นดังนี้

- มีหน่วยงานในสังกัดของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ๒ หน่วยงานที่มีการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์เห็นด้วยว่าต้องมีการยกระดับฝีมือแรงงานเพื่อช่วยในการพัฒนาประเทศ
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงาน ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ต่างก็พยายามทำหน้าที่ของตนในการพัฒนามาตรฐานอาชีพต่างๆ โดยพบว่าการเชิญหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

- มีแนวคิดในการให้ กศน.เปิดอบรมพัฒนาฝีมือด้านวิชาชีพต่างๆ โดยให้จัดในภาคค่ำ (Twilight program) ในช่วงที่ พล.ร.อ.ณรงค์ พิพัฒนาศัย เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่ทำงานในเวลากลางวันสามารถรับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ

- กศน. มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพต่างๆ ให้กับผู้สนใจอยู่เหมือนกัน แต่เนื่องจาก กศน. ไม่มีความพร้อมทั้งในด้านผู้สอนที่มีความชำนาญและเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ จึงใช้วิธีการเชิญผู้สอนมาจากภายนอกและใช้เครื่องมือจากภายนอกหน่วยงานด้วย

- ควรให้สถาบันอาชีวศึกษาเป็นศูนย์ฝึกอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อให้ผู้เรียนสามารถผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน ซึ่งมีการดำเนินการอยู่บ้างแล้ว

- มีการดำเนินการโครงการ “มัธยมสายอาชีพ” โดยเริ่มในปีการศึกษา ๒๕๕๘ มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการจำนวนกว่าสามหมื่นคน โดยจัดการศึกษาในลักษณะเรียนคู่ขนานสายสามัญกับสายอาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิการศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ มีการดำเนินการในลักษณะโครงการนำร่องในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ส่วนที่มีการดำเนินการในสถานศึกษาสังกัด กศน.จะมีเฉพาะในพื้นที่ที่เป็นแนวเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ประเด็นสำคัญได้แก่

๑. สำนักงานปลัดกระทรวงขาดความชำนาญในการวางยุทธศาสตร์ของอาชีวศึกษา ตลอดจนเป็นสำนักงานที่มีเพียงแต่ กศน. และ สช.

๒. นโยบายการเปิด ปวช. ของ กศน. เกิดปัญหาอย่างชัดเจน เนื่องจาก กศน. ไม่มีบุคลากรประสบการณ์ตลอดจนเครื่องมือในใช้ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทวิชาอุตสาหกรรม เป็นต้น

๓. มัธยมสายอาชีพยังขาดความชัดเจนในการแก้ปัญหาอัตราส่วน 40:60 ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่ไม่แท้จริง และไม่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง ตลอดจนยังมีข้อสงสัยในการผลิตมัธยมสายอาชีพว่าจะทำงานได้อย่างมีคุณภาพหรือไม่ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเพียงปริมาณ แต่ไม่ได้แก้ปัญหาเชิงคุณภาพทางด้านการอาชีวศึกษา

๔. สำนักงานปลัดกระทรวงไม่มีข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนทั้งหมดของประเทศ ตลอดจนไม่มีความพร้อมในการจัดตั้ง Credit Bank และน่าจะให้ กระทรวง ICT มาช่วยในการดูแลระบบดังกล่าว

๕. เมื่อกล่าวถึงฐานข้อมูลแรงงานที่เป็นรูปธรรมนั้น ประเทศไทยมีฐานข้อมูลดังกล่าวอยู่ใน สอศ. แต่ไม่ชัดเจน จะนำมาใช้ได้ดีเพียงใด

ประเสริฐ เอยคิช

ผู้บันทึก

สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ อาจารย์ ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันจันทร์ที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๙ เวลา ๙.๐๐-๑๐.๐๐ น.
ณ อาคาร ๒ (ชั้น ๙) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์อมรวิรัช นาคทรพรพ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง อาจารย์ประจำ สังกัดภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นนักวิชาการ นักบริหาร และเป็น ที่ปรึกษาในหน่วยงานหรือสถาบันสำคัญๆ เช่น โฆษกกรรมการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ สภาพัฒนาแห่งชาติ(สปช.) ที่ปรึกษาสถาบันรามจิตติ ที่ปรึกษาวิชาการสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการ เรียนรู้และคุณภาพเยาวชน(สสค.) กรรมการบริหารสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park) อดีต กรรมการบริหารสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) อดีตที่ปรึกษา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายวรารณ์ สามโกเศศ, นายกฤษณพงศ์ กีรติกร) และ อดีตที่ปรึกษา รองนายกรัฐมนตรี (นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย) ด้านแรงงานและการพัฒนาสังคม เป็นต้น

๑. ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ

อาจารย์อมรวิรัชเห็นว่าการยกระดับฝีมือแรงงานมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศให้มีขีด ความสามารถในการแข่งขันได้แต่อาจไม่ช่วยให้ก้าวพ้นจากกับดักของการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางได้ โดยให้ความเห็นว่าประเทศจะสามารถก้าวพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางได้นั้นต้องมีการยกระดับ มาตรฐานฝีมือแรงงานทั้งระบบ และไม่เป็นเพียงแค่พัฒนาหรือยกระดับทักษะการปฏิบัติงานในอาชีพเท่านั้นแต่ ต้องพัฒนาให้แรงงานมีทักษะการคิด ทักษะการสร้างนวัตกรรม ให้แรงงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค พัฒนาสู่ความเป็นผู้ประกอบการเองไม่ใช่เป็นเพียงแค่ ลูกจ้างที่ทำงานตามสั่งได้เท่านั้น

๒. การสร้างมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อเชื่อมระหว่างโลกการทำงานและการศึกษา

การมีมาตรฐานฝีมือแรงงานของประเทศที่เป็นมาตรฐานกลางเพียงมาตรฐานเดียวจะทำให้การเชื่อมโยง ระหว่างโลกการทำงานและโลกการศึกษาเป็นไปได้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งมีตัวอย่างของการมีมาตรฐานฝีมือแรงงานที่ เป็นมาตรฐานเดียวกันอยู่หลายประเทศ ซึ่งการที่ต่างประเทศสามารถมีมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ได้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะอยู่ในหน่วยงานเดียวกันทำให้ง่ายต่อการเชื่อมโยง แต่ปัญหาที่ผ่านมาของประเทศไทยคือ มีหลายหน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานอาชีพซึ่งต่างก็พยายามทำงานเพื่อตอบ โจทย์ของ องค์การที่มีจุดเน้นแตกต่างกันไปทำให้การเชื่อมโยงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก การกำหนดมาตรฐานอาชีพควร

กำหนดให้สอดคล้องกับโลกการทำงานซึ่งต้องคำนึงถึงทั้งโลกของการทำงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน (Existing work) และโลกของการทำงานในอนาคตด้วย (Future Work) โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกการทำงานในอนาคตที่มีลักษณะแตกต่างไปจากโลกการทำงานในปัจจุบัน หากไม่เตรียมการกำหนดมาตรฐานอาชีพสำหรับโลกการทำงานในอนาคตอาจทำให้ประเทศปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งการทำงาน

๓. การทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานอาชีพ

การร่วมมือกันทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานอาชีพให้ร่วมมือกันทำงานเพื่อให้เกิดการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกันนั้นแม้จะเป็นสิ่งที่ยากแต่ก็มีความเป็นไปได้ โดยอาจเขียนเป็นกฎหมายเพื่อทำให้เกิดการหลอมรวมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มาอยู่ในสังกัดเดียวกันเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดและกำกับดูแลให้การประกอบอาชีพต่างๆ เป็นไปตามมาตรฐานอาชีพที่กำหนดไว้ซึ่งจะทำให้การทำงานเป็นเอกภาพมากขึ้นซึ่งเป็นลักษณะที่หลายประเทศดำเนินการอยู่

๔. คณะทำงาน Task Force เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

อาจารย์อมรวิชช์ นาครทรรพ ยินดีร่วมเป็นคณะทำงาน Task Force เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดมาตรฐานฝีมือแรงงานหรือมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยให้ทำหนังสือเชิญไปที่ภาควิชา นโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การที่ประเทศจะสามารถพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและก้าวพ้นจากกับดักของประเทศที่มีรายได้ปานกลางได้นั้น ต้องมีการกำหนดโจทย์ของประเทศต้องตั้งโจทย์ให้ชัดว่าประเทศของเราในอนาคตต้องการเป็นอย่างไร เป็นประเทศที่เป็นฐานการผลิตสินค้าตามแบบที่เป็นผลิตผลิตภัณฑ์ของประเทศอื่นๆ หรือเป็นประเทศที่เป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ได้ด้วยตนเอง หากโจทย์ในการพัฒนาประเทศของเรามีความชัดเจนจะช่วยให้การกำหนดมาตรฐานอาชีพเพื่อรองรับการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศมีทิศทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการพัฒนากลไกสนับสนุนต่างๆ ที่ภาครัฐควรดำเนินการเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างต่อเนื่องในทุกภาคส่วน เช่น การสนับสนุนงบประมาณให้สถาบันอุดมศึกษาร่วมมือกับภาคธุรกิจและภาคประชาชนในการสร้างสรรค์นวัตกรรม การประกวดนวัตกรรมในสถาบันการศึกษาทุกระดับ

ประเสริฐ เจยดิษ
ผู้บันทึก

ประเด็นของอาจารย์อมรวิทย์

๑. การพัฒนาแรงงานควรมีการพัฒนาฝีมือแรงงานควบคู่กับการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการตามความสนใจของแรงงานนั้น ๆ
๒. การเชื่อมโยงระหว่างโลกการศึกษา และโลกอาชีพยังขาดความเชื่อมโยง อันเนื่องจากบทบาทของภาครัฐที่มีการทำงานซ้ำซ้อนกัน เช่น การพัฒนามาตรฐานฝีมือแรงงานที่มีหน่วยงานหลายหน่วยงานได้ดำเนินการจนทำให้เกิดมาตรฐานหลายมิติ หลายระดับ และหลายประเภท
๓. ทิศทางของประเทศยังขาดความชัดเจนในการขับเคลื่อนว่าจะจะเป็นประเทศอุตสาหกรรม หรือผลิตนวัตกรรม หรือผู้ใช้นวัตกรรม นั้นหมายถึงการกำหนดมาตรฐานอาชีพที่ไม่สามารถดำเนินการได้

สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ รศ.ประภาภัทร นิยม
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันจันทร์ที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๐๐-๑๕.๐๐ น.

ณ สถาบันอาศรมศิลป์

รศ. ประภาภัทร นิยม ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอธิการบดีสถาบันอาศรมศิลป์ อดีตที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ(พลเรือเอกณรงค์ พิพัฒนาศัย) เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนรุ่งอรุณ และสถาบันอาศรมศิลป์ เป็นผู้นำในการพัฒนาการศึกษาทางเลือกของประเทศไทย โดยทำงานเป็นเครือข่ายกับกลายามิตรที่หลากหลายกว้างขวางมาก เช่น เครือข่ายโรงเรียนไทยไท เครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นต้น

๑. ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ

อาจารย์ประภาภัทรเห็นด้วยว่าการยกระดับฝีมือแรงงานมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น โดยต้องยกระดับทั้ง Hard skill และ Soft skill เพราะที่ผ่านมาเรามักให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านทักษะการปฏิบัติงาน (Hard skill) มากกว่าคุณลักษณะด้านจิตใจ (Soft skill) ซึ่งหากเราให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านจิตใจมากขึ้นจะทำให้แรงงานมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มากขึ้น รู้สึกรักและเอาใจใส่ในการทำงาน ไม่รู้สึกว่าการทำงานของตนเป็นการทำงานแบบพลเมืองชั้นสอง

๒. การสร้างมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อเชื่อมระหว่างโลกการทำงานและการศึกษา

อาจารย์ประภาภัทรเห็นด้วยในการมีมาตรฐานฝีมือแรงงานของประเทศที่เป็นมาตรฐานกลางเพียงมาตรฐานเดียว โดยมีหน่วยงานกลางรับผิดชอบในการเทียบโอนและรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานในอาชีพต่างๆ แต่สิ่งที่สำคัญคือการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศให้ชัดเจนเสียก่อนว่าประเทศจะพัฒนาไปในทิศทางใด มีอาชีพใดบ้างที่จำเป็นในการพัฒนาไปสู่ทิศทางนั้นแล้วจึงมาพิจารณาว่าในแต่ละอาชีพนั้นๆต้องมีมาตรฐานอาชีพอย่างไรจึงจะช่วยให้การพัฒนาประเทศเป็นไปในทิศทางที่กำหนด นอกจากนี้การกำหนดมาตรฐานอาชีพสำหรับทุกอาชีพนั้นต้องมีทั้งสมรรถนะในการทำงาน (Hard skill) และคุณลักษณะด้านจิตใจ (Soft skill) เช่น ความภาคภูมิใจในงานของตนและการเอาใจใส่ในการทำงานและพัฒนางาน

๓. การทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานอาชีพ

การที่จะนำหน่วยงานที่มีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานอาชีพซึ่งมีเป้าหมายต่างกันมาทำงานร่วมกันนั้นเป็นงานยากและมีความท้าทายมากแต่ก็ยังมีความเป็นไปได้ โดยการมาทำงานร่วมกันนั้นควรกำหนด

เป้าหมายร่วมกันให้ชัดเจนว่าเป็นการทำงานเพื่อเป้าหมายของชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะที่ผ่านมาแต่ละหน่วยงานก็มีเป้าหมายในการดำเนินการที่แตกต่างกัน

๔. คณะทำงาน Task Force เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

อาจารย์ประกฤษณ์ นิยม แนะนำให้เชิญ นางชุตินา วกส์สุบรรณ รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมเป็นคณะทำงาน Task Force เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดมาตรฐานฝีมือแรงงานหรือมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพราะเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมประชุม Super Board ทางการศึกษา และเป็นผู้ที่สามารถเชื่อมโยงการทำงานกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เป็นอย่างดี โดยให้ทำหนังสือเชิญไปที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๕. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ก่อนที่จะกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพได้ตรงกับความต้องการทั้งความต้องการของประเทศและของผู้ประกอบการนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดแผนพัฒนาประเทศให้ชัดเจนว่าทิศทางของประเทศในอนาคตควรเป็นไปในทิศทางใด เศรษฐกิจรากฐานของประเทศมีลักษณะอย่างไร โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ชัดเจนจากนั้นจึงกำหนดมาตรฐานอาชีพให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาดังกล่าว

ประเสริฐ เญยดิษ

ผู้บันทึก

ประเด็นที่น่าสนใจของอาจารย์ประกฤษณ์

นำหน่วยงานที่มีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานอาชีพมาทำงานร่วมกันนั้นภายใต้เป้าหมายของชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เดียวกัน และการพัฒนานั้นควรมีการพัฒนา Soft Skill มากกว่า Hard Skill ซึ่งในความเป็นจริงแล้วแรงงานที่ถูกจ้างนั้น เป็นแรงงานที่ไม่มีโอกาสในการพัฒนาทางด้าน Hard Skill เสียเท่าไร ประกอบกับนายจ้างส่วนใหญ่นิยมให้แรงงานมี Hard Skill มากกว่า

ส่วน Soft Skill นั้น เป็นเรื่องความพึงพอใจต่อการประกอบอาชีพของแรงงาน ซึ่งในภายภาคหน้าควรมีการจัดการเรียนการสอน หรือปลูกฝังต่อการประกอบการอาชีพ ตั้งแต่ปฐมวัย

สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ ดร. ยงยุทธ แฉล้มวงษ์
ผู้อำนวยการวิจัย ด้านการพัฒนาแรงงาน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันอังคารที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

ดร. ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ ผู้อำนวยการวิจัย ด้านการพัฒนาแรงงาน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการยกระดับฝีมือแรงงานและคุณวุฒิวิชาชีพไว้ดังนี้คือ

๑. ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงาน

แรงงานในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ ๘๕ ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ การจะช่วยให้แรงงานเหล่านี้ได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้นจะต้องมีการฝึกอบรมด้านวิชาชีพ ซึ่งสถานประกอบการจะต้องเข้าร่วมจัดทำเพื่อให้เข้าใจตรงกันในการจ่ายค่าจ้าง เมื่อแรงงานได้รับการพัฒนาฝีมือและค่าจ้างที่สูงขึ้น ความมั่นคงในชีวิตและการทำงานก็จะดีขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่แรงงานด้านเดียวที่ได้รับประโยชน์ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ในเรื่องนี้มากที่สุดก็คือ ผู้ประกอบการ ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานที่เข้ามาดูแลเรื่องการฝึกอบรมและพัฒนาวิชาชีพให้แรงงานคือ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน เป็นการอบรมระยะสั้นๆ และได้ไปประกาศเพื่อแสดงถึงความสามารถของแรงงาน แต่ก็ไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกอาชีพ อีกทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ก็ไม่ทันสมัย ซึ่งคนที่เข้ามารับการฝึกส่วนใหญ่เป็นคนที่ยังไม่มีอาชีพ อีกทั้งแรงงานที่อยู่ในระบบก็ไม่ได้เข้ามารับการฝึกอบรมมากนัก เพราะสถานประกอบการที่เล็งเห็นความสำคัญในการฝึกอบรมก็จะดำเนินการเอง ขณะที่สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาไม่นานนัก แต่ถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะจัดตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับกลุ่มคนที่ไม่ได้อยู่ในโลกของการศึกษา แต่ต้องการคุณวุฒิทางอาชีพที่ตนเองสนใจ และเชี่ยวชาญก็จะเข้ามาทดสอบเพื่อแสดงถึงทักษะและความสามารถของตน เพื่อนำไปประกาศไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งอนาคตถ้าหน่วยงานมีความเข้มแข็งก็จะเป็นประโยชน์ต่อภาคแรงงานมาก

๒. การเทียบโอนระหว่างโลกอาชีพและโลกการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียว

ประเทศไทยควรมีระบบนี้มาตั้งนานแล้ว เพราะจะมีประโยชน์ต่อคนที่อยู่ในโลกของการทำงานและจะได้ผู้ที่อยู่ในระบบการศึกษาสายอาชีพที่มีคุณภาพ สำเร็จการศึกษาออกไปเป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการ ไม่ต้องเผชิญปัญหาที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ในอดีตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ต่างคนต่างทำไม่ได้ประสานกัน ยิ่งโลกของการศึกษาและโลกของการทำงานนั้นก็แยกส่วนกันอยู่แล้ว เพราะการศึกษาด้านอาชีวศึกษา สำนักงาน

คณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนโลกของการทำงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานเป็นผู้ดูแล และไม่ปีมานี้ก็ได้จัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพขึ้นมาเพื่อร่วมดูแลอีก ในอนาคตเพื่อสร้างแรงงานที่เข้มแข็งและมีคุณภาพก็จะต้องเอาหลักสูตร (ฐานสมรรถนะ) ที่ ๒ หน่วยงานนี้สร้างขึ้น ไปเป็นหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนการสอนให้ผู้จบการศึกษามีสมรรถนะตรงกับความต้องการของผู้ใช้

๓. หน่วยงานที่จะสามารถดำเนินการเชื่อมโลกอาชีพและโลกการศึกษา

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพควรจะเข้ามาดูแลทั้งโลกการศึกษาและโลกของการทำงาน ซึ่งจะเป็นหน่วยงานที่สามารถเข้ามาผลักดันเรื่องนี้ได้ โดยการสร้างสมรรถนะในสาขาอาชีพต่างๆ จะต้องอ้างอิงตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติจัดทำขึ้น เพื่อทำหลักสูตรคุณวุฒิวิชาชีพไปเชื่อมกับโลกการศึกษาโดยส่งต่อให้สถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาได้นำไปจัดการเรียนการสอน ในส่วนของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน ก็ต้องร่วมมือด้วยกล่าวคือต้องส่งมอบมาตรฐานสมรรถนะในสาขาอาชีพต่างๆ ที่ได้จัดทำขึ้นให้กับหน่วยงานด้านการศึกษา และร่วมกันดัดมาตรฐานสมรรถนะในส่วนที่ยังซ้ำซ้อนในหลักสูตรที่ตรงกันออกไป เพื่อให้ในที่สุดประเทศไทยมีมาตรฐานสมรรถนะระบบเดียวกันในอาชีพเดียวกันทำให้แรงงานสามารถใช้ประโยชน์จากระบบกลางที่สามารถปรับเปลี่ยนระหว่างโลกของการทำงานและโลกของงานที่สามารถเชื่อมโยงและปรับเข้าหากันได้

๔. Task Force

ดร. ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ (ผู้อำนวยการวิจัย ด้านการพัฒนาแรงงาน สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย) ยินดีส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมแทน (คุณกนิษฐา สงประยูร, คุณราตรี ประสมทรัพย์, คุณอังคณา อนันตทัศน์)

๕. ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ดีที่สุดสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน จะต้องร่วมคุยกันเพื่อหาทางออกโดยเฉพาะภาระงานในส่วนที่ยังซ้ำซ้อนกันอยู่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงของเรื่องนี้

กิตติพันธ์ หันสมร

ผู้บันทึก

สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ ดร.นพดล ปิยะตระกูล
รองผู้อำนวยการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันพฤหัสบดีที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๘

ดร.นพดล ปิยะตระกูล รองผู้อำนวยการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการยกระดับฝีมือแรงงานและคุณวุฒิวิชาชีพไว้ดังนี้คือ

๑. ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงาน

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นมาได้ไม่นานนัก แต่ด้วยการที่เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี การดำเนินงานและขับเคลื่อนจึงเป็นรูปธรรมมาก โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อผลักดันระบบคุณวุฒิวิชาชีพในประเทศไทย โดยเป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือกับผู้ประกอบการและภาครัฐ ในการยกระดับทักษะ ความรู้ความสามารถกำลังคนของชาติให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการที่จะเน้นสมรรถนะในการทำงาน ในขณะนี้สถาบันได้จัดทำคุณวุฒิวิชาชีพแล้ว ๗๑ สาขาวิชาชีพ เพราะได้เล็งเห็นความสำคัญของแรงงานที่มีและไม่มีการศึกษาหรือมีการศึกษาแต่ทำงานไม่ตรงกับสาขาที่จบ การศึกษาแต่มีความสามารถ และทักษะในการทำงาน การที่พวกเขามีคุณวุฒิในวิชาชีพระดับที่สูงขึ้น จะทำให้เขาสามารถบ่งบอกถึงสมรรถนะ และความสามารถที่แท้จริงในการทำงานเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือนายจ้างตกลงค่าตอบแทนที่เหมาะสมหรือสูงขึ้นกว่าการให้ค่าจ้างตามวุฒิการศึกษาเดิมที่เขาถืออยู่ และแรงงานหนึ่งคนสามารถจะมีคุณวุฒิวิชาชีพได้มากกว่า ๑ อาชีพ ซึ่งจะทำให้สามารถเปลี่ยนสายงานและอาชีพได้ เพราะไม่ได้ถูกจำกัดแค่เพียงวุฒิการศึกษา ในต่างประเทศที่ให้ความสำคัญในด้านนี้ จะมีศูนย์ฝีมือวิชาชีพในสาขาอาชีพตรงตามอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่นั้นๆ เพื่อช่วยในการฝึกอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงาน ถึงจะไม่ได้วุฒิการศึกษา จะได้เพียงใบประกาศนียบัตร แต่ก็เป็นสิ่งบ่งชี้และเพิ่มมูลค่าให้กับตัวแรงงาน โดยเฉพาะค่าจ้างที่สูงขึ้นเมื่อผ่านการฝึกอบรมที่สูงขึ้น เช่น ประเทศออสเตรเลีย มีศูนย์ฝึกอบรมด้านวิชาชีพ ๔,๕๐๐ กว่าแห่งทั่วประเทศ

๒. การเทียบโอนระหว่างโลกอาชีพและโลกการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียว

เรื่องนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นกับประเทศไทยมาก เพราะในต่างประเทศมีระบบนี้มานานแล้ว เช่น ประเทศออสเตรเลีย ถ้าประเทศไทยสามารถทำได้และสร้างระบบนี้ขึ้นมาจะทำให้แรงงานที่มีฝีมือและประสบการณ์ใน

การทำงานสามารถเทียบโอนระหว่างโลกอาชีพและโลกการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียว และที่สำคัญจะต้องนำไปใช้ในสถานศึกษาไม่เพียงแต่ในระดับอาชีวศึกษาอย่างเดียว ในระดับอาชีวศึกษาบางคณะจะต้องนำเอามาตรฐานวิชาชีพที่สร้างขึ้นไปใช้ในการเรียนการสอนด้วย เพื่อขจัดปัญหาคนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วไม่สามารถทำงานในสายปฏิบัติการได้เลย ทำให้คนทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในระบบการศึกษาหรือไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา สามารถจะมีวุฒิการศึกษาหรือคุณวุฒิวิชาชีพติดตัวไปเพื่อใช้ในการเพิ่มพูนความก้าวหน้าในอาชีพ เพราะประเทศไทยยังใช้วุฒิการศึกษาในการรับสมัครงานและกำหนดค่าจ้าง และสิ่งสำคัญที่สุดคือ จะต้องเพิ่มคุณวุฒิวิชาชีพเข้าไปใช้ในการพิจารณาด้วย

๓. หน่วยงานที่จะสามารถดำเนินการเชื่อมโลกอาชีพและโลกการศึกษา

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติจัดทำขึ้นจะต้องเป็นร่มใหญ่ของระบบคุณวุฒิในประเทศไทยซึ่งเป็นกรอบการเชื่อมระหว่างโลกการทำงานหรืออาชีพกับโลกการศึกษา แต่ก็เห็นว่าสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานทั้ง ๒ ส่วนนี้ก็แยกกันอยู่ระหว่างโลกการศึกษาและโลกอาชีพ สิ่งจำเป็นอาจจะต้องมีหน่วยงานหนึ่งตั้งขึ้นมาเพื่อดูและเรื่องนี้โดยเฉพาะ เพราะในส่วนของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ ก็มีภาระหน้าที่หนักอยู่แล้วในการพัฒนาการศึกษา การที่มีหน่วยงานที่ตั้งมารับผิดชอบจะทำให้ขับเคลื่อนได้รวดเร็วมากขึ้น เพื่อไม่ก่อให้เกิดการซ้ำซ้อน หน่วยงานใดที่สามารถทำงานร่วมกันได้ก็ควรจัดให้เข้ามาอยู่ในระบบเดียวกันเพื่อให้หน่วยงานใหม่ที่จะสร้างขึ้นมีความเข้มแข็ง ถ้าให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ดูแลยิ่งจะทำให้การดำเนินงานรวดเร็วมากขึ้นไม่ต้องผ่านหน่วยงานใด

๔. Task Force

ดร.นพดล ปิยะตระกูล (รองผู้อำนวยการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ) ยินดีเข้าร่วมและให้ข้อเสนอ แต่ถ้าไม่สามารถเข้าประชุมได้ ก็จะส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมแทน

๕. ข้อเสนอแนะ

ควรต้องผลักดันให้เป็นนโยบายของรัฐบาล เพื่อสร้างหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบให้ได้

กิตติพันธ์ หันสมร
ผู้บันทึก

สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์

เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา

ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน

วันอังคารที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ.2558 เวลา 16.00 น.

ณ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

นายสุรพงษ์ จำจด เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการยกระดับฝีมือแรงงานโดยสรุปประเด็นที่ให้สัมภาษณ์มีดังนี้

1. ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ

นายสุรพงษ์ จำจด เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ให้ความเห็นว่าเห็นด้วยกับการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ เนื่องจากการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของแรงงาน ทำให้ผู้ว่าจ้างเกิดความเชื่อมั่นในการจ้างงานและถูกจ้างได้ค่าจ้างที่เหมาะสมกับทักษะความรู้ของตน เป็นการยกระดับขีดความสามารถของกำลังแรงงาน เพิ่มศักยภาพในการผลิตและการบริการ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในเวทีโลกด้วย

ในปัจจุบัน กศน. ได้ดำเนินการเปิดสอนนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การจัดการศึกษาโดย กศน. และการจัดการศึกษาในลักษณะหลักสูตรคู่ขนานกับสถานศึกษาในสังกัด สอศ. โดยในส่วนที่เป็นการจัดการศึกษาโดย กศน. เองนั้น มุ่งเน้นให้เป็นการจัดศึกษาสำหรับผู้ที่ทำงานอยู่แล้วโดยให้มีการเทียบโอนประสบการณ์การทำงานเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ซึ่งในการดำเนินการเทียบโอนนั้น กำหนดให้มีองค์ประกอบของคณะกรรมการเทียบโอนที่หลากหลาย เช่น กรรมการที่เป็นตัวแทนของผู้ประกอบการหรือผู้เชี่ยวชาญในอาชีพหรือวิชาชีพนั้นๆ กรรมการที่เป็นนักวัดผล เป็นต้น โดยในการดำเนินการในระยะแรกนี้เริ่มดำเนินการเปิดสอนในสาขาวิชาที่ กศน. มีศักยภาพเพียงพอ เช่น สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขาการบัญชี สาขาการท่องเที่ยวและบริการ เป็นต้น ส่วนการจัดการศึกษาที่ดำเนินการร่วมกับ สอศ. นั้นเป็นลักษณะหลักสูตรคู่ขนานกับสถานศึกษาในสังกัด สอศ. ซึ่งเมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาจะได้วุฒิการศึกษาทั้ง วุฒิสายสามัญ (ม.6) และวุฒิสายวิชาชีพ (ปวช.)

2. การสร้างมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อเชื่อมระหว่างโลกการทำงานและการศึกษา

นายสุรพงษ์ จำจด เลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เห็นด้วยกับการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานของประเทศให้มีเพียงมาตรฐานกลางเพียงมาตรฐานเดียว เมื่อมีการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกันแล้ว ภาคการศึกษาจะสามารถนำมาตรฐานฝีมือแรงงานนั้นไปเป็นกรอบในการจัดการศึกษา โดยให้มีการเทียบโอนทักษะ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์การทำงานของแรงงาน เข้าสู่ระบบการศึกษาได้โดยไม่มีอุปสรรค ให้แรงงานสามารถยกระดับการศึกษาของตนเองได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการศึกษาตลอดชีวิต นอกจากนี้การมีมาตรฐานวิชาชีพที่เป็นมาตรฐานมาตรฐานเดียวกันยังช่วยให้การเทียบโอนประสบการณ์การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยสำนักงาน กศน. ยินดีเป็นหน่วยงานกลางในการประสานให้เกิดการเทียบโอนประสบการณ์การทำงานเข้าสู่ระบบการศึกษาและการสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) เพราะ กศน.มีหน่วยงานในสังกัดกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ที่ผู้ใช้แรงงานสามารถเข้าถึงได้ง่าย

3. การทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานอาชีพ

การร่วมมือกันทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานอาชีพสามารถจะดำเนินการร่วมกันได้ ซึ่งการร่วมกันทำงานดังกล่าวย่อมทำให้การจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานไม่เกิดการซ้ำซ้อน และมาตรฐานวิชาชีพที่ได้มีความสอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพของแต่ละอาชีพ ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ภาคการศึกษาดำเนินการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนสายอาชีวศึกษาให้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4. คณะทำงาน Task Force เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

นายสุรพงษ์ จำจด เลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ยินดีให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติในระดับสูงเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน Task Force เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดมาตรฐานฝีมือแรงงานหรือมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยมอบหมายให้ คุณสุทธินิ งามเขตต์ ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ เข้าร่วมเป็นคณะทำงาน

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

นายสุรพงษ์ จำจด เลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ได้ให้ข้อคิดเห็นอื่นๆ ดังนี้

- ควรเพิ่มช่องทางการพัฒนาตนเองของแรงงานให้สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก โดย กศน.กำลังเตรียมการสำหรับการสอบผ่านหน้าจอ (E – exam)

ประเสริฐ เนยดิษ
ผู้บันทึก

สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ คุณวณิชย์ อ่วมศรี
รองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ.2558

คุณวณิชย์ อ่วมศรี รองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการยกระดับฝีมือแรงงานและคุณวุฒิการศึกษาของประเทศไทยในมุมมองของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สรุปประเด็นได้ดังนี้

1. ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ให้ความสำคัญกับการยกระดับฝีมือแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานในปัจจุบันที่อยู่ในตลาดแรงงานประมาณ 30 ล้านคน และต้องการการพัฒนา เครื่องมือหนึ่ง ของ สอศ. ในการยกระดับฝีมือแรงงาน คือ การเปิดโอกาสให้แรงงาน/ผู้สนใจเข้าศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา สามารถนำความรู้และประสบการณ์มาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาได้ นอกจากนี้ยังใช้ความรู้ที่ได้รับการอบรมในหลักสูตรระยะสั้นของสถานศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา มาใช้เทียบโอนเป็นหน่วยกิตได้เช่นกัน โดยสามารถเทียบโอนได้ไม่เกิน 2 ใน 3 ของโครงสร้างหลักสูตร โดยปัจจุบัน สอศ. มีศูนย์เทียบโอนฯ ในแต่ละจังหวัดเป็นหน่วยงานกลางที่จะทำหน้าที่ในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เป็นหน่วยกิตเพื่อเข้าศึกษาต่อ

นอกจากการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์แล้ว สอศ. ยังได้ให้ความสำคัญในการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยในปัจจุบันภาคเอกชนถือเป็นหัวใจหลักในการเข้ามากำหนดหลักสูตร การกำหนดสมรรถนะ/มาตรฐานอาชีพด้วย ซึ่งในหลายๆ สาขาได้มีการตีค่าสมรรถนะอาชีพเป็นค่าตอบแทนด้วย เช่น พาณิชยน์าวี 35,000 – 40,000 บาท เทคโนโลยีแสงและเสียง 18,000 บาท เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนอาชีวศึกษา และเกิดการพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

2. การสร้างมาตรฐานอาชีพเพื่อเชื่อมระหว่างโลกการทำงานและการศึกษา

เรื่องของมาตรฐานอาชีพในปัจจุบันมีการจัดทำขึ้นจาก 3 หน่วยงาน คือ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.) และ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ซึ่งมาตรฐานอาชีพของทั้ง 3 หน่วยงานมีความแตกต่างกัน โดยมาตรฐานอาชีพของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และ สคช. นั้น จะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างในส่วนมาตรฐานวิชาชีพของ สอศ. ที่จะรวมถึงด้านวิชาการด้วย

การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพของ สอศ. นั้น สอศ. ให้ความสำคัญและมีการเคลื่อนไหวในการพัฒนาข้อสอบมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อทดสอบความรู้ และทักษะของผู้เรียนที่จะจบการศึกษาระดับอาชีวศึกษา โดยในส่วนนี้ นายกรัฐมนตรีให้ความสำคัญ โดยพุดใน Super Board ทางด้านการศึกษา ให้กำหนดชัดเจนว่านักเรียนนักศึกษา อาชีวศึกษาจะเรียนจบเมื่อผ่านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

อย่างไรก็ตามเมื่อนักเรียน นักศึกษาจะจบการศึกษาต้องสอบมาตรฐานวิชาชีพของ สอศ. แล้ว ถ้าจะออกไปทำงานอาจต้องสอบข้อสอบมาตรฐานอาชีพทั้งจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และ สคช. ด้วย ซึ่งทำให้เด็กต้องสอบหลายรอบ อาจส่งผลกระทบให้จะไม่มีคนมาเรียนอาชีวศึกษา ถ้าเป็นไปได้น่าจะมีการปรับให้มีการวัดและประเมินอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วสามารถนำมาใช้ได้ทั้ง 3 หน่วยงาน รวมทั้งมีการบูรณาการหลักสูตรร่วมกัน

3. หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดูแลมาตรฐาน และทำการเชื่อมโยงอาชีพและการศึกษาเข้าด้วยกัน

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดูแลมาตรฐาน และทำการเชื่อมโยงอาชีพและการศึกษาเข้าด้วยกันนั้นควรเป็นองค์กรเดียวดูแลทั้งประเทศ ถ้าตามความคิดเห็นแล้วควรเป็นสภาการศึกษา (สคช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานกลาง ซึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่นี้ควรเป็นหน่วยงานที่น่าเชื่อถือและเป็นหน่วยงานกลาง หาก สคช. ยังขึ้นอยู่กับสำนักนายกฯ ก็สามารถทำได้ อย่างไรก็ตามหน่วยงานนี้ต้องมีความเข้าใจ และมองในสิ่งที่เชื่อมโยงกันได้ทั้งโลกอาชีพและโลกการศึกษา รวมทั้งควรจะต้องมีอำนาจในการกำหนดค่าตอบแทนจากทำมาตรฐานอาชีพด้วย และที่สำคัญสามารถเชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีพของประเทศไทยกับมาตรฐานสากลได้

4. ประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

การที่ สอศ. จะเข้ามาสนับสนุนการทำงานของสถานศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาของเอกชน เพื่อให้มีทิศทางในการจัดการศึกษาไปในทางเดียวกันนั้น ทำให้เกิดความร่วมมือกันมากขึ้นรวมทั้งการจัดทำมาตรฐานวิชาชีพที่ใช้ร่วมกัน แนวทางปฏิบัติร่วมกันในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

กิตติพันธ์ หันสมร

ผู้บันทึก

สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ เลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน(สช.)

โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณวุฒิทางการศึกษา

ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน

วันอังคารที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ.2558 เวลา 13.00-14.00 น.

ณ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

นายอดิพันธ์ ปากบารา เลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการยกระดับฝีมือแรงงาน โดยสรุปประเด็นที่ให้สัมภาษณ์มีดังนี้

1. ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ

นายอดิพันธ์ ปากบารา ให้ความเห็นว่าเห็นด้วยกับการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ เนื่องจากการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบย่อมเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนากำลังแรงงานพัฒนาศักยภาพของแรงงานให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพได้อย่างมีมาตรฐานทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการ เป็นการยกระดับขีดความสามารถของกำลังแรงงาน เพิ่มศักยภาพในการผลิตและการบริการ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในเวทีโลกด้วย ด้วยเพราะแรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่มีความสามารถที่จะนำเอาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ มาสร้างให้เกิดผลิตภัณฑ์ตามที่ต้องการได้ แรงงานมนุษย์ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยิ่งทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การจะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าไปได้นั้น รัฐจะต้องให้ความสำคัญกับกำลังแรงงาน โดยเฉพาะเมื่อแต่ละประเทศต้องแข่งขันกันอย่างรุนแรงภายใต้ระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่และกระแสโลกาภิวัตน์ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ อันเกิดขึ้นจากการพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคมไม่ว่าจะเป็นความต้องการแรงงานของสถานประกอบการต่างๆ หรือแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของแต่ละประเทศ ซึ่งแนวทางการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีตามยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

ทั้งนี้ การยกระดับฝีมือแรงงานไม่ใช่เพียงพัฒนากำลังแรงงานด้านทักษะฝีมือของแรงงานเท่านั้น ต้องพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆด้วย ทั้งทักษะด้านภาษา การใช้คอมพิวเตอร์ รวมทั้งการพัฒนาให้แรงงานมีคุณวุฒิทางการศึกษา ผ่านการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ทางอาชีพเข้าสู่ระบบการศึกษาด้วย เพื่อให้แรงงานที่ได้รับการยกระดับฝีมือแรงงานได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับทักษะและความรู้ของแรงงาน การยกระดับฝีมือ

แรงงานจะมีส่วนช่วยให้ประเทศสามารถก้าวพ้นจากกับดักของการพัฒนาประเทศมากกว่าการใช้เพียงแรงงาน แต่แรงงานกลับขาดทักษะและความรู้

2. การสร้างมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อเชื่อมระหว่างโลกการทำงานและการศึกษา

นายอดินันท์ ปากบารา เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เห็นด้วยกับการกำหนด มาตรฐานฝีมือแรงงานของประเทศให้มีเพียงมาตรฐานกลางเพียงมาตรฐานเดียว

การมีมาตรฐานฝีมือแรงงานกลางมาตรฐานเดียวนั้น ย่อมเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการ พัฒนาฝีมือแรงงานให้เป็นไปอย่างมีรูปธรรมและเป็นระบบ ทำให้ภาคการศึกษาและภาคการผลิตมีทิศทาง การดำเนินการไปในแนวทางเดียวกัน คือ ภาคการศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานหลักสูตรการศึกษา โดยเฉพาะ หลักสูตรด้านอาชีวศึกษาซึ่งเป็นหลักสูตรทางวิชาชีพ โดยให้ความสำคัญกับการผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มี สมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงตาม ความต้องการของตลาดแรงงานในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระได้ สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีการเรียนได้ อย่างเหมาะสมตามศักยภาพตามความสนใจและ โอกาสของตน ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อจัด การศึกษาและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงาน สถานประกอบการและองค์กรต่างๆ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งมีเป้าหมายในการสร้างคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทุก ระดับคุณภาพ ประเภทวิชาและสาขาวิชาต้องครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน คือ

1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรม ลักษณะนิสัย และทักษะทางปัญญา

2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ได้แก่ ความรู้และทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้กระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ตัวเลข การจัดการและการพัฒนางาน

3) ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะ ในสาขาวิชาชีพ ผู้ การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ

เมื่อมีการกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงานเป็นมาตรฐานเดียวกันแล้ว ภาคการศึกษาสามารถนำมาตรฐาน ฝีมือแรงงานซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ทักษะการทำงานของแรงงานในแต่ละระดับเอาไว้ โดยการเทียบโอนทักษะ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์การทำงานของแรงงานตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยการ เทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของแรงงาน เข้าสู่ระบบการศึกษาได้โดยไม่มีอุปสรรค ให้แรงงานสามารถ ยกกระตือรือร้นการศึกษาของตนเองได้และย่นระยะเวลาการศึกษาของแรงงาน

3. การทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานอาชีพ

การร่วมมือกันทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานอาชีพ (อันประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน และ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งเป็นองค์การมหาชนสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี) สามารถจะดำเนินการร่วมกันได้ ซึ่งการทำงานดังกล่าวย่อมทำให้การจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานสอดคล้องกับสมรรถนะหลักและสมรรถนะรองของแต่ละอาชีพซึ่งจะเป็นแนวทางให้ภาคการศึกษาดำเนินการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนสายอาชีพศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

หากแต่การจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานของทุกอาชีพที่มีอยู่ในประเทศไทยให้เป็นมาตรฐานเดียวแล้วแปลงเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้สถาบันการศึกษาต่างๆรับไปดำเนินการนั้นอาจไม่สามารถทำได้ เนื่องจากมาตรฐานฝีมือแรงงานและมาตรฐานด้านการศึกษามีความแตกต่างของวัตถุประสงค์การกำหนดมาตรฐาน โดยมาตรฐานการศึกษามีเป้าหมายในการกำหนดให้มีมาตรฐานเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด และตามรูปแบบการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นและช่วงวัย และมองภาพรวมของการศึกษา เน้นให้นักเรียนนักศึกษามีความรู้ทั้งในวิชาสามัญ ซึ่งได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ พลศึกษา และความรู้ในวิชาเฉพาะหรือวิชาชีพตามประเภทวิชา สาขาวิชาในการศึกษาอาชีวศึกษา ให้นักเรียนนักศึกษามีทักษะ ความรู้ความสามารถที่กว้างขวางและสามารถบูรณาการความรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน ในขณะที่มาตรฐานฝีมือแรงงานเป็นการกำหนดระดับของทักษะฝีมือแรงงาน เฉพาะเจาะจงในอาชีพนั้นๆ ซึ่งเป็นการจัดระดับฝีมือแรงงานตามความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน

ดังนั้น การจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานของประเทศให้เป็นมาตรฐานเดียว และแปลงเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้สถาบันการศึกษาต่างๆรับไปดำเนินการนั้นย่อมไม่สามารถกระทำได้ด้วยมุมมองต่อมาตรฐานที่ต่างกัน แม้มาตรฐานฝีมือแรงงานจะไม่สามารถนำมาแปลงเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนโดยตรงแต่การมีมาตรฐานฝีมือแรงงานเพียงมาตรฐานเดียว ย่อมส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนนักเรียนนักศึกษาโดยเฉพาะสายอาชีพศึกษา ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีสมรรถนะหลักและสมรรถนะรองที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพนั้น

4. คณะทำงาน Task Force เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

นายอดิพันธ์ ปากบารา เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ยินดีให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติในระดับสูงเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน Task Force เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดมาตรฐานฝีมือแรงงานหรือมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

นายอดิพันธ์ ปากบารา เลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้ให้ข้อคิดเห็นอื่นๆ ดังนี้

- ควรเปิดโอกาสในการพัฒนาตนเองของแรงงานให้มีช่องทางที่เปิดกว้างมากขึ้น เช่น จากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น สนับสนุนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Person)
- ส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมคุณภาพ ทั้งในภาคการศึกษาและภาคการผลิต โดยให้มีตัวชี้วัดคุณภาพที่

ชัดเจน

- ควรสร้างโอกาสในการทำงานในระดับสากลให้มากขึ้น
- ควรให้ สอศ. เป็นแกนนำในการพัฒนาหลักสูตรเพราะเป็นหน่วยผลิตใหญ่ โดยอาศัยกลไกของ กรอ.
- หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นควรเป็นหลักสูตรที่มีความอ่อนตัว สามารถปรับปรุงพัฒนาได้ และเป็น

หลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

- ควรส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มผลผลิตการผลิตของแรงงานใน SMEs เพราะมีส่วนช่วยพัฒนาประ

ประเทศให้ก้าวกระโดดได้

- ควรมีการกำหนดเป้าหมายความต้องการแรงงานในภาพรวมของประเทศให้ชัดเจน

ประเสริฐ เญยดิษ

ศุภธิดา ศิริวงศ์

ผู้บันทึก

สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ ดร.เบญจรงค์ สุวรรณคีรี (ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย)
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณภาพทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันศุกร์ที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2558 เวลา 10.00 น.
ณ ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่

ผู้ให้สัมภาษณ์

1. ดร.เบญจรงค์ สุวรรณคีรี
ผู้อำนวยการอาวุโส ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)
2. คุณเกษม หาญชาญพานิชย์
รองผู้อำนวยการ ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)
3. คุณธรรมพิช ทองอร่าม
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)

สรุปประเด็นที่ให้ผู้สัมภาษณ์มีดังนี้

1. ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ

ดร.เบญจรงค์ สุวรรณคีรี และคณะ เห็นว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อก้าวพ้นกับดักของการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ซึ่งปัจจัยการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจส่วนหนึ่งคือผลผลิตการผลิดของบุคลากร โดยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพแรงงาน การศึกษาเรื่องการยกระดับฝีมือแรงงานนั้นต้องตั้งเป้าหมายให้ชัดเจนว่าต้องการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่ออะไรต้องมองเป้าหมายให้ชัดว่ามีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การยกระดับฝีมือแรงงานเป็นช่องทางหนึ่งในการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น ซึ่งภาคเอกชนตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพราะหากไม่มีทรัพยากรบุคลากรที่มีคุณภาพ บริษัทจะไม่สามารถขยายกิจการสู่การเป็นบริษัทขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ได้

คณะผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่าระบบการศึกษาของไทยที่ผ่านมานั้นเป็นระบบการศึกษาที่เน้นเนื้อหาวิชามากกว่าทักษะ ทำให้เมื่อจบการศึกษามาแล้วไม่สามารถทำงานในโลกของความเป็นจริงได้ ผู้ประกอบการจึงต้องฝึกและพัฒนาทักษะการทำงานให้กับผู้สำเร็จการศึกษาอีกมากกว่าจะสามารถทำงานได้จริง วุฒิการศึกษาเหมาะสำหรับนักศึกษาที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาสมัครเข้าทำงานเท่านั้น

แต่ไม่เหมาะสำหรับผู้ที่จบการศึกษามานานแล้ว ในขณะที่โลกการศึกษากำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่การศึกษายุคใหม่ที่ยืดหยุ่นเป้าหมายปลายทางเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องรู้ก่อนว่าเป้าหมายของการเรียนดังกล่าวคือการประกอบอาชีพอะไร เช่น ถ้าอยากเป็นโปรแกรมเมอร์ต้องเรียนรู้เรื่องอะไรบ้างและต้องทำอะไรได้บ้าง จากนั้นจึงมาพิจารณาว่าจะจัดหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับเพื่อตอบโจทย์เป้าหมายปลายทางนั้นได้อย่างไรบ้าง เปรียบได้เหมือนกับการสร้างบ้านที่ต้องรู้ก่อนว่าต้องการบ้านที่ลักษณะอย่างไร เริ่มต้นด้วยการออกแบบบ้านจากนั้นจึงมาคิดว่าแต่ละส่วนจะต้องทำอย่างไร เพื่อให้ได้บ้านตามที่ออกแบบไว้

การจะก้าวข้ามให้พ้นกับดักของการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางได้นั้นต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่ต้องสร้างขึ้น ต้องมีการวางแผนและตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน สมาคมธนาคารไทยได้ความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ระยะ ๕ ปี ซึ่งกำลังดำเนินการขับเคลื่อนอยู่ในปัจจุบัน

2. การสร้างมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อเชื่อมระหว่างโลกการทำงานและการศึกษา

คณะผู้ให้สัมภาษณ์เห็นด้วยกับการมีมาตรฐานวิชาชีพที่เป็นมาตรฐานกลาง โดยมีความเห็นว่าการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพในประเทศไทยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่อำนาจการตัดสินใจในการทำงานเป็นของภาคราชการ แต่ปัญหาคือ หน่วยงานภาครัฐอาจไม่ทราบรายละเอียดความต้องการที่แท้จริงของตลาดแรงงานเหมือนภาคเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการ ผลที่ตามมาทำให้มาตรฐานที่สร้างขึ้นดังกล่าวไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เมื่อหน่วยงานภาครัฐไม่สามารถออกแบบมาตรฐานฝีมือแรงงานในการผลิตบุคลากรได้ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ ภาคเอกชนจึงต้องพัฒนาบุคลากรเองเพื่อตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการ เช่น สถาบันปัญญาภิวัฒน์ Nation University เป็นต้น โดยได้เสนอแนวทางแก้ไขว่า มาตรฐานที่กำหนดต้องเป็นมาตรฐานที่ภาคเอกชนเป็นเจ้าของในการกำหนดสมรรถนะที่ต้องการมากกว่าเป็นเพียงการเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น Input หลักต้องมาจากภาคเอกชน โดยภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนหรือให้การรับรอง ภาคเอกชนต้องมีอำนาจในการตัดสินใจและเป็นผู้ชี้ทิศทางของการพัฒนาสมรรถนะอาชีพอย่างแท้จริง การเชื่อมโยงกับภาคเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการเป็นสิ่งสำคัญต้องมีกลไกการสื่อสารกับภาคเอกชนอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ของภาคธุรกิจและตลาดแรงงานมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หลังจากมีมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานกลางแล้ว จึงมาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับอาชีพนั่น

ตัวอย่างของการพัฒนามาตรฐานอาชีพของภาคเอกชน เช่น ตลาดหลักทรัพย์มีสถาบันพัฒนาความรู้ ตลาดทุน พัฒนามาตรฐานอาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น อาชีพผู้แนะนำการขายหุ้น ผู้แนะนำการลงทุน นักวิเคราะห์ ผู้ที่จะทำงานด้านนี้ต้องสอบผ่านมาตรฐานที่สถาบันกำหนดก่อนจึงจะสามารถเข้าทำงานได้ โดยมาตรฐานอาชีพ

ดังกล่าวเกิดจากความร่วมมือของตลาดหลักทรัพย์กับ กสท. ในการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของอาชีพที่เกี่ยวข้อง และให้การรับรอง

3. การทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานอาชีพ

ประเทศไทยมีองค์กรที่ทำงานซ้ำซ้อนกันมาก ต้องศึกษารายละเอียดกฎหมาย พันธกิจของแต่ละ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด ภาคราชการต้องเปลี่ยนบทบาทไปเป็นฝ่ายสนับสนุนอำนาจการ ต้องทำให้ แต่ละองค์กรที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความจำเป็นในการทำงานร่วมกันในการยกระดับมาตรฐานอาชีพเพื่อเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

- ควรมีศึกษาความต้องการในการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพของแรงงานที่เป็นฝ่าย Supply หนึ่งที่มี ความสำคัญ เพื่อศึกษาว่าสิ่งที่แรงงานต้องการคืออะไร
- ควรมีเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) ที่ชัดเจนเพื่อจูงใจให้แรงงานเข้ารับการยกระดับ มาตรฐานวิชาชีพ
- ควรศึกษาเพื่อหารูปแบบการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าควรมีรูปแบบการทำงาน ร่วมกันในรูปแบบใด

ประเสริฐ เณยดิษ
ผู้บันทึก

ภาคผนวก ก

สรุปประเด็นสำคัญจากการสนทนากลุ่ม

สรุปประเด็นสำคัญจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ภาคเช้า
โครงการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการยกระดับแรงงานฝีมือและคุณภาพทางการศึกษา
ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการมาตรฐานฝีมือแรงงาน
วันพุธที่ 7 ตุลาคม พ.ศ.2558 เวลา 9.00 - 12.00 น.
ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 15 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

1. ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน	หัวหน้าโครงการวิจัย
2. ผศ.ดร.อนุชัย งามวงศ์กูร	นักวิจัย
3. ผศ.ดร.นลินรัตน์ รักกุลศล	นักวิจัย
4. น.ส.ศุภธิดา ศิริวงศ์	นักวิจัย
5. นายประเสริฐ เจบคิช	นักวิจัย
6. คุณวรรณิ โกมลกวิน	ผู้อำนวยการกลุ่มงานกำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงาน
สำนักพัฒนามาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงาน
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน
7. คุณสุมาลี สุวรรณเกต	กองพัฒนาศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบกิจการ
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน
8. พันโท(หญิง)รุ่งอรุณ เกิดโกลา	ผู้อำนวยการกองพัฒนาศักยภาพแรงงานและ
ผู้ประกอบการกิจการ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน
9. คุณชมพูนุช บัวบังศรี	ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร
10. คุณพรรัชชล ทองคู่ย์	สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)
11. ดร.กาญจนา หงษ์รัตน์	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สทศ.)

บันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำมาตรฐานอาชีพ จำนวน 3 หน่วยงาน ได้แก่ ตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตัวแทนจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และตัวแทนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมีสาระสำคัญจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. ความสำคัญของการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มเห็นด้วยว่าการยกระดับฝีมือแรงงานมีความสำคัญในการช่วยให้พัฒนาประเทศ ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีความพยายามในการยกระดับฝีมือแรงงาน ตามบทบาทและหน้าที่ของตน

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เห็นว่าประเด็นนี้มีความสำคัญ และได้พยายามยกระดับฝีมือแรงงานมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งใน สถานประกอบการในลักษณะ Dual System เพื่อยกระดับทักษะแรงงานให้เป็นไปตามที่ผู้ประกอบการต้องการ มีการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะเพื่อพัฒนาอาชีพเสริม มีการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานที่มีการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติและเน้นการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ผู้ประกอบการและสมาคมอาชีพต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ส่วนสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา เห็นว่าการยกระดับฝีมือแรงงานทั้งระบบ มีความสำคัญและจำเป็นต่อการผลิตแรงงานเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่ง สอศ. ได้มีความพยายามในการยกระดับฝีมือแรงงานโดยการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ มีการนำนักเรียนไปทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่อง และพัฒนามาตรฐานของอาชีวะเอง โดยตั้งให้มีศูนย์เทียบโอนมาตรฐานระดับจังหวัด

2. การสร้างมาตรฐานอาชีพเพื่อเชื่อมระหว่างโลกการทำงานและการศึกษา

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มทุกท่านเห็นด้วยในการมีมาตรฐานฝีมือแรงงานของประเทศที่เป็นมาตรฐานกลางเพียงมาตรฐานเดียว โดยมีหน่วยงานกลางรับผิดชอบในการเทียบโอนและรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานในอาชีพต่างๆ พอสรุปความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนา ได้ดังนี้

1) ปัญหาของการใช้มาตรฐานที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1.1) สอศ. มีความเห็นว่าการมีหลายมาตรฐานได้สร้างความยากลำบากให้แก่ผู้เรียน เพราะผู้ที่จบการศึกษาต้องเข้ารับการทดสอบอย่างน้อยสองครั้ง คือ มาตรฐานหลักสูตรของสถานศึกษา และ มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ รวมทั้งต้องมีการฝึกอบรมก่อนทดสอบด้วย ซึ่งเป็นความซ้ำซ้อน หากสามารถรวมเป็นมาตรฐานเดียวกันและทดสอบครั้งเดียว ที่สามารถใช้เป็นใบเบิกทางในโลกอาชีพได้อย่างแท้จริงก็จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนและสถานศึกษาเป็นอย่างมาก

1.2) สคช. ซึ่งมีบทบาทในการเชื่อมมาตรฐานฝีมือระหว่างโลกการศึกษาและโลกอาชีพ ยังไม่สามารถตอบสนองตามความคาดหวังของอาชีวศึกษาได้ เนื่องจาก ไม่สามารถพัฒนามาตรฐานได้ทันตามความต้องการของภาคการศึกษา ระยะเวลา 4 ปี ที่ผ่านมา สคช. สามารถพัฒนามาตรฐานได้เพียง 28 อาชีพ ในขณะที่อาชีวศึกษาอีกร้อยกว่าอาชีพที่รอการพัฒนาเป็นมาตรฐานอาชีพ ทั้งนี้ ผู้แทนจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีข้อสังเกตต่อการทำงานของ สคช. ว่า กระบวนการคัดเลือกอาชีพ เพื่อมาพัฒนาเป็นมาตรฐานอาชีพนั้น ยังไม่สอดคล้องคลึงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ยังกระจัดกระจาย ไม่มีทิศทาง ในขณะที่มาตรฐานอาชีพที่

สคช.พัฒนาออกมาแล้ว ทางอาชีวศึกษามีความเห็นว่ายังไม่สามารถใช้งานได้จริง เพราะมีรายละเอียดค่อนข้างมาก จึงไม่สะดวกในการใช้งาน ด้วยเหตุนี้ สอศ. จึงต้องพยายามแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยการสร้างมาตรฐานของอาชีวเอง โดยตั้งให้มีศูนย์เทียบโอนมาตรฐานระดับจังหวัด รวมทั้ง ได้มีการส่งนักเรียนไปทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่อง และคิดว่ากระบวนการและมาตรฐานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานมีความเหมาะสมมากกว่ามาตรฐานของ สคช.

2) อุปสรรคที่สำคัญของการเชื่อมมาตรฐานระหว่างโลกอาชีพและโลกการศึกษา คือ ฐานคิดในการพัฒนามาตรฐานและเป้าหมายขององค์กรที่แตกต่างกัน

2.1) มาตรฐานในโลกแรงงานและโลกศึกษามีเป้าหมาย และจุดเน้น ที่แตกต่างกัน
โลกการศึกษามีเป้าหมายระยะยาวเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปต่อยอดและประยุกต์ใช้ในสายอาชีพที่เรียนมาหรืออาชีพอื่นๆ ได้ในอนาคต ดังนั้น ความรู้และทักษะทางวิชาการจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการต่อยอดในอนาคต ให้สามารถเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพได้

ในขณะที่โลกอาชีพ มาตรฐานฝีมือแรงงาน จะเน้นการเตรียมคนเข้าสู่งานในสายอาชีพนั้นๆ ให้สามารถเป็นลูกจ้างที่มีคุณภาพและเป็นการรับรองระดับความสามารถของคนๆ หนึ่งในการจะประกอบอาชีพนั้นๆ ซึ่งเป้าหมายจะเป็นระยะสั้นกว่าโลกการศึกษา ดังนั้น จึงเน้นเรื่องการปฏิบัติถึงร้อยละ 80 เพื่อให้สามารถทำงานได้จริง และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่มีอยู่แล้วและเป็นที่ยอมรับของสังคมในช่วงเวลาหนึ่งๆ

2.2) ด้วยเป้าหมายที่แตกต่างกัน ฐานคิดในการพัฒนามาตรฐานของโลกการศึกษา และโลกอาชีพ จึงมีความแตกต่างกันโลกการศึกษา มีการพัฒนามาตรฐานบนฐานสมรรถนะ (competence-based) ดังนั้น กระบวนการผลิตคนของอาชีวศึกษาจะเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้บนฐานสมรรถนะ ได้แก่ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และทัศนคติ (attitude) ซึ่งไม่ได้มีการสอนเป็นรายอาชีพ ดังนั้น ทักษะที่ผู้เรียนมีจึงไม่สอดคล้องกับมาตรฐานฝีมือแรงงานมากนัก
โลกอาชีพพัฒนามาตรฐานบนฐานอาชีพ (Occupation-based) ซึ่งเกิดขึ้นจากการพัฒนาร่วมกับสมาคมอาชีพนั่น ซึ่งมาตรฐานฝีมือแรงงานเป็นข้อกำหนดทางวิชาการของผู้ประกอบอาชีพจะต้องประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถหรือทักษะฝีมือ และทัศนคติในการทำงานอะไรแต่ละเน้นให้น้ำหนักเกณฑ์การประเมินหรือการทดสอบภาคความสามารถหรือทักษะ (skills) เป็นสำคัญ ที่มีความละเอียดในเชิงปฏิบัติค่อนข้างมากและลงลึกในรายอาชีพ ซึ่งแตกต่างจาก มาตรฐานของโลกการศึกษา

นอกจากนี้ บทบาทของสภาการศึกษาพยายามพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติโดยใช้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework: NQF) เป็นแกนกลางเพื่อเชื่อมโยงระหว่างคุณวุฒิการศึกษา กับคุณวุฒิวิชาชีพ และต้องคำนึงถึงกรอบคุณวุฒิอ้างอิงของอาเซียน (ASEAN Qualifications Reference Framework: AQRf) ซึ่งเป็นมาตรฐานในระดับนานาชาติของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้สามารถ

เชื่อมโยงกับมาตรฐานของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคได้ ซึ่งเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่ง ที่จำเป็นต้องพิจารณาในการพัฒนามาตรฐานใหม่ในอนาคต และคาดการณ์ว่าการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับคุณวุฒิแห่งชาติควรจะเป็นบทบาทของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ในส่วนของประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานใดที่รับผิดชอบงานคุณวุฒิแห่งชาติโดยตรง จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์บทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย ๒ หน่วยงาน คือ พรฎ.ของสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) และ พรบ.ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

3) ความร่วมมือทั้ง 3 หน่วยงานประกอบด้วย สกช. สอศ. กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ยังไม่มีข้อสรุปอย่างชัดเจน เนื่องจากต่างคนต่างทำมาตรฐานอาชีพ ซึ่งเดิมกรมพัฒนาฝีมือแรงงานได้พัฒนามาตรฐานฝีมือแรงงานสาขาอาชีพเฉพาะผู้ปฏิบัติงาน แบ่งมาตรฐานฝีมือแรงงานเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ช่างกึ่งฝีมือ (Semi Skill Level) ช่างฝีมือ (Skill Level) และหัวหน้าช่างหรือผู้ชำนาญงาน (Technician Level) แต่ปัจจุบันได้มีการพัฒนามาตรฐานฝีมือแรงงานร่วมกับสมาคมองค์กรอาชีพในบางสาขาถึงระดับ 4 คือ ระดับทักษะการบริหารจัดการ (Management Skill) ส่วน สกช. คาดการณ์ว่าจะเริ่มตั้งแต่ Skill Level ขึ้นไป แต่อย่างไรก็ตาม ทาง สกช. ทุกวันนี้ทำหน้าที่เหมือนกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน คือมีทั้งศูนย์ทดสอบ ให้ Certificated และลง ราชกิจจานุเบกษาเกี่ยวกับมาตรฐานอาชีพนั้น แต่สิ่งที่แตกต่างกันกับกระทรวงแรงงานที่มีกฎหมายบังคับใช้คือ ประกาศอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือ และใช้บังคับกับสถานประกอบการทั่วประเทศ ถ้าสถานประกอบการไม่ปฏิบัติตามถือว่าผิดกฎหมาย

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการดำเนินการ

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มมีความเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำมาตรฐานอาชีพสามารถปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานของทุกอาชีพที่มีอยู่ในประเทศไทยให้เป็นมาตรฐานเดียวกันแล้วแปลงเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้สถาบันการศึกษานำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งเห็นว่าเป็นแนวทางที่มีประโยชน์อย่างมากและสามารถเป็นไปได้ แต่ทั้งนี้ เงื่อนไขที่จะทำให้การเชื่อมโยงมาตรฐานเป็นได้จริงนั้น จำเป็นต้องร่วมกันนิยามอาชีพและกำหนดสมรรถนะของอาชีพให้ตรงกันก่อน หาแนวทางร่วมกันในการพัฒนามาตรฐานที่ยอมรับร่วมกันได้ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกันกับมาตรฐานนี้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ ปัจจุบันหลายหน่วยงานก็พยายามเชื่อมโยงมาตรฐาน ประสานงานและสร้างความร่วมมือกันอยู่บ้าง ตามศักยภาพและบทบาทที่มี เช่น สอศ. พยายามเชื่อมโลกอาชีพให้นักเรียนโดยการสนับสนุนให้เข้ารับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง กรมพัฒนาฝีมือแรงงานก็เคยมีการทำงานร่วมกันในการเทียบโอนความรู้กับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ในหลายสาขา

ความเป็นจริงที่ช่างจะต้องพัฒนาทักษะให้ชำนาญและเชี่ยวชาญโดยผ่านการฝึกปฏิบัติและทำซ้ำๆ จนเป็นความชำนาญ เพราะฉะนั้นคนที่เข้ามารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพจะต้องเป็นคนที่มีความขยันและทุ่มเทเป็นอย่างมาก และอีกด้านหนึ่งบางสาขาอาชีพเมื่อเข้ามารับการฝึกอบรมแต่ก็ไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ตามเข้ามาที่ศึกษา เช่น อาชีพนวดแผนไทย ช่างเสริมสวย เป็นต้น เพราะผู้ที่เข้ามารับการฝึกอบรมยังมีความรู้ความสามารถไม่ได้มาตรฐานพอ อีกทั้งเทคนิคต่างๆ ของอาชีพเหล่านี้โดยเฉพาะช่างเสริมสวย มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาตามสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. การเทียบโอนระหว่างโลกอาชีพและโลกการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียว

สถาบันอาชีวศึกษาทำหน้าที่หลักอยู่ 2 เรื่องใหญ่คือ สอนในหลักสูตรปกติ และการบริการวิชาการในการฝึกอบรมวิชาชีพให้กับผู้ที่สนใจตามสาขาต่างๆ เพราะอาชีวศึกษาเป็นการฝึกอบรมคนให้สามารถสำเร็จการศึกษาออกไปทำงานได้ สามารถยกระดับระดับวิชาชีพ เพื่อสามารถจะเปลี่ยนอาชีพได้ในอนาคต แต่ก็ยังเผชิญปัญหาด้านคุณภาพของหลักสูตรฐานสมรรถนะ การเทียบโอนประสบการณ์ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงในโลกอาชีพเพื่อให้สามารถเข้ามาสู่โลกการศึกษาเพื่อยกระดับฝีมือแรงงานและคุณวุฒิ เช่น ช่างไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ จะเข้ามาเรียนในสถานศึกษาได้จะต้องเป็นบุคคลที่ทำงานด้านนี้น้อย 3 ปี และมีหนังสือรับรองจากผู้ประกอบการ รูปแบบการเรียนการสอนของบุคคลเหล่านี้จะอยู่ในรูปแบบของการฝึกปฏิบัติจริงมากกว่าเน้นเรื่องวิชาการ โดยเรียนในรูปแบบของการสร้างโครงงานเพื่อแสดงถึงคุณภาพของผู้เรียนตลอดจนผลการเรียนในส่วนองแรงงานที่ไม่ได้ผ่านระบบการศึกษามาเลย โดยเฉพาะผู้ที่เข้ามาเรียน ปวช. ได้จะต้องจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อน เขาก็จะเข้ามาเรียนได้แต่เพียงหลักสูตรระยะสั้น ถ้าจะเข้ามาเรียนตามหลักสูตรจริง ก็จะต้องไปเรียนในโรงเรียน กศน. เพื่อเอาวุฒิการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาสมัครเรียน การแก้ไขปัญหสำหรับผู้ที่ไม่มีวุฒิการศึกษามัธยมปีที่ 3 อาจใช้ระบบเรียนแบบสะสมหน่วยกิตไว้ก่อน แล้วค่อยไปเรียนให้จบสายสามัญทีหลังเป็นการผ่อนปรนกฎระเบียบ เพื่อให้ผู้เรียนมีกำลังใจเรียนจบมัธยมปีที่ 3 ภายหลังสะสมหน่วยกิตได้ครบแล้ว

3. หน่วยงานที่จะสามารถดำเนินการเชื่อมโลกอาชีพและโลกการศึกษา

วิทยาลัยอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถจะเป็นที่รองรับในการฝึกอบรมให้กับแรงงานที่ต้องการจะพัฒนาวิชาชีพและปรับวุฒิการศึกษาของตัวเองให้สูงขึ้นได้ เพราะในส่วนของการพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ก็ไม่เพียงพอและทันสมัยเท่าในวิทยาลัยอาชีวศึกษา และในเรื่องของสมรรถนะของกรมพัฒนาฝีมือแรงงานก็ให้อาชีวศึกษาเป็นผู้จัดทำ จากกระบวนการดังกล่าวเมื่อมีมาตรฐานอาชีพที่ชัดเจน แล้วนำไปให้สถาบันการอาชีวศึกษาได้จัดการเรียนการสอน

ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะและเมื่อไปประเมินทดสอบความรู้ความสามารถ นักศึกษาก็จะผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน ที่ได้กำหนดไว้

4. Task Force

การสนทนากลุ่มในครั้งนี้ นายปดิพงษ์ พงศ์ธรวิวัฒน์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพ นวมินทราชูทิศ ยินดีเข้าร่วมเป็น Task Force

5. ข้อเสนอแนะ

โรงเรียนอาชีวศึกษาสมควรจะจัดการเรียนการสอนในสายสามัญระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ด้วยตัวเองได้ เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมคนที่จะเข้ามาศึกษาในสายอาชีพ และจะช่วยให้สามารถจัดการศึกษาให้กับแรงงานที่ต้องการจะเข้ามาศึกษาในระดับ ปวช. ได้

กิตติพันธ์ หันสมร
ผู้บันทึก